

ПОЛИТИКИН

# ЗАБАВНИК



16. I 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 150 ДИН • БРОЈ 1829

ТЕЖИНА ОД КОЈЕ  
ПУЦАЈУ КОСТИ  
(страна 37)





Фирма

# Веровати или не!

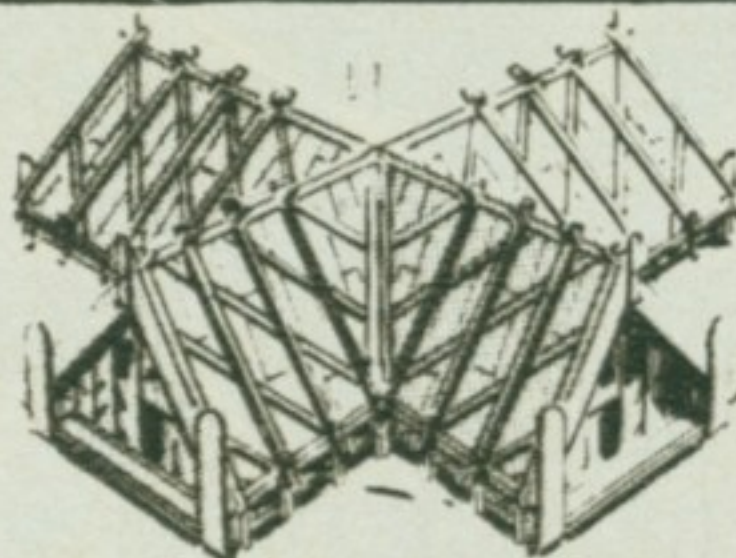


## КОВАЧНИЦА

КРАЈ ВОЛФНИЦА (АУСТРИЈА)  
СМЕШТЕНА ЈЕ У ПЕКИНИ. У ЊОЈ СЕ  
КОЈИ ПОТКИВАЈУ ВЕК ЧЕТИРИ  
ВЕКА.

## КАПУ

ОД ОБИЧНЕ  
КОЖЕ СТАВ-  
ЉАЈУ СВО-  
ЈИМ КРАВА-  
МА СТАНОВ-  
НИЦИ СЕЛА  
РЕИРА  
(ШПАНИЈА)  
ДА БИ ИХ  
ЗАШТИТИ-  
ЛИ ОД  
КИШЕ  
И  
СУНЦА.



## КРАМ ПАИ МАРИРЕ

У ВАИТАКИ  
(НОВИ ЗЕЛАНД)  
ДРВЕНЕ ЈЕ КОНСТ-  
РУКЦИЈЕ. ПОДИГЛИ  
СУ ГА МАОРИ ЈОШ  
1864. ГОДИНЕ, А  
ПРИЛИКОМ ГРАД-  
ЊЕ НИСУ УПОТРЕБИ-  
ЛИ НИЈЕДАН ЕКСЕР  
ИЛИ ЗАВРТАЊ.



ОДЕЛО  
КОЈЕ СЕ  
НИКАД  
НЕ ЊЕЛА

МУШКАРЦИ ПЛЕМЕНИТА  
РОДА ТИКОКЕАНСКОГ  
ОСТРВА ИФАЛИК ТЕТОВИ-  
РАЈУ ТЕЛО ИГЛАМА ОД  
БАМБУСА ИЛИ РИВЉЕ  
КОСТИ ТАКО ДА ИЗГЛЕ-  
ДА КАО ДА ИМАЈУ  
ОДЕКУ.



## ЧОВЕЧИЈА ГЛАВА

НА ПЛАНИНИ РАКАПОШИ, НА  
ХИМАЛАЈИМА, ВАЈАРСКО  
ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ.



## ЛАМА

ОДБЕГЛА  
ИЗ ЈЕДНОГ  
ЦИРКУСА  
МЕСЕЦИМА  
ЈЕ ЛУТАЛА  
УЛИЦАМА  
БРАЗИЛСКОГ  
ГРАДА  
МАНОАСА.



## ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● најдужи напад штуцања  
добрио је фармер Чарлс Озборн  
из Антоа у држави Ајови: он  
штуца још од 1922. године до  
дана данашњег. Не зна се како  
је Чарлс то издржао, али њего-  
ва жена није. Напустила га је  
после пар година даноноћног  
штуцања.

● ● ● у белгијском граду Бен-  
шеу отворен је јединствен музеј  
који садржи преко две и по хи-



љаде костима и маски. Бенш  
није случајно изабран: среди-  
ном 16. века овде су организо-  
вани најраскошнији и најмасов-  
нији карневали на свету.

● ● ● у грофовији Дорсетшир,  
на југу Енглеске, фосили изумр-  
лих животиња толико су обич-



на ствар да их месно станов-  
ништво понекад користи у -  
грађевинарству! Особито су по-  
пуларне ограде око кућа састав-  
љене од спиралних љуштура  
праисторијских главоножаца  
амонита.

● ● ● француски кардиолози с  
Универзитета у Тулузи доказа-  
ли су да је јабука изванредно  
средство у борби против склере-  
зе. Експеримент је прво изведен  
на пољским мишевима, а онда  
са 900 добровољаца који су сва-  
ког дана јели по 300 грама јабу-  
ка. И у једном и у другом случа-  
ју проценат холестерина у крви  
се смањило.

● ● ● у Јапану је произведена  
машина за прање веша која пе-  
ре без детерџента! У њој се вода  
помоћу специјалних пумпи обо-  
гађује ваздушним мехурићима  
који у комбинацији с центрифугом савршено очисте сваку  
прљавштину с тканине.

● ● ● пре три године умро је  
Џони Вајсмилер који се просла-  
вио филмовима о Тарзану, ина-  
че победник Олимпијских ига-  
ра 1924. и 1928. године, човек  
који је у историју спорта ушао  
као проналазач краула. Али,  
његова партнерка мајмуница  
Чита још је жива. Има педесет  
година и живи у Калифорнији



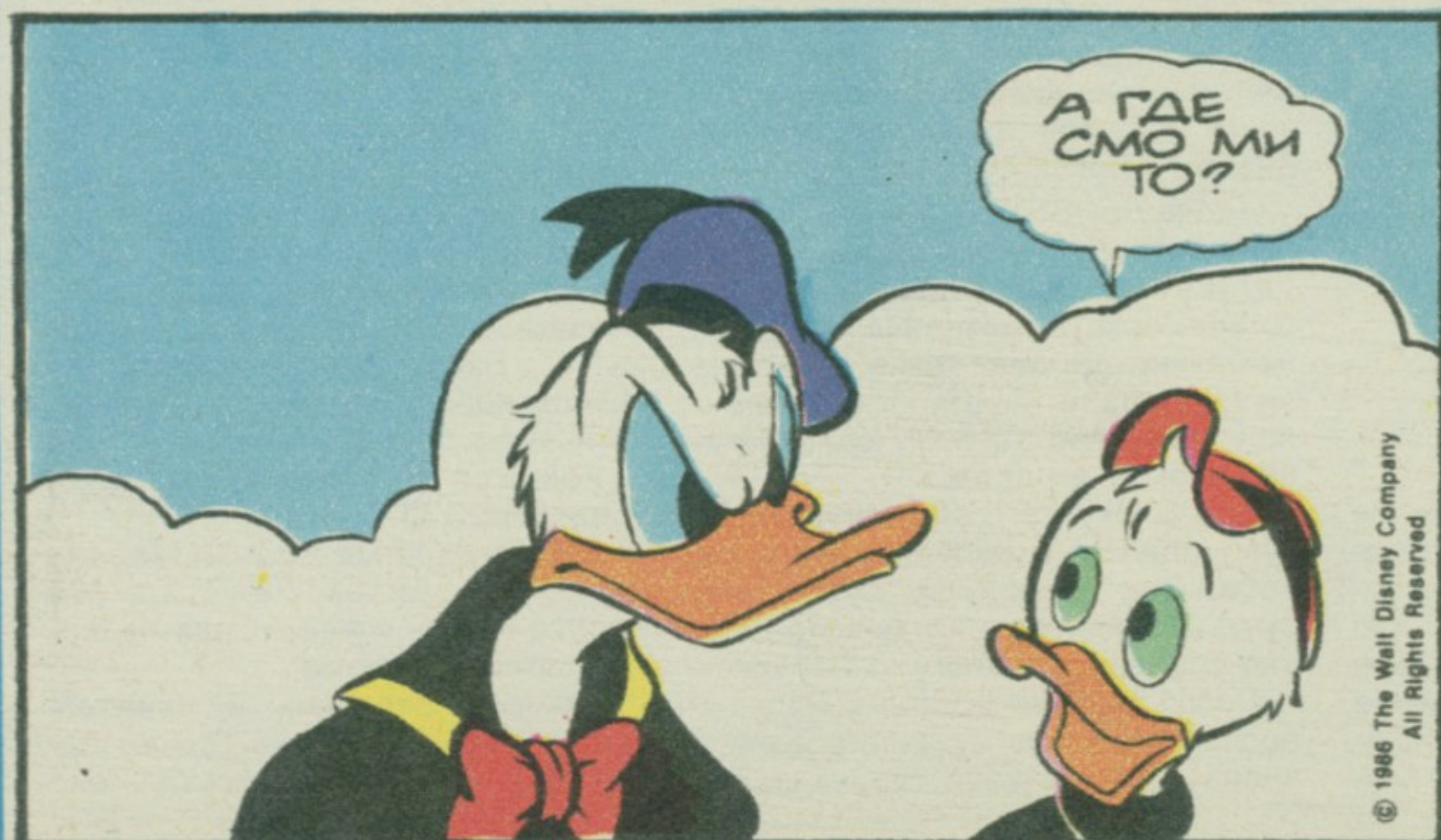
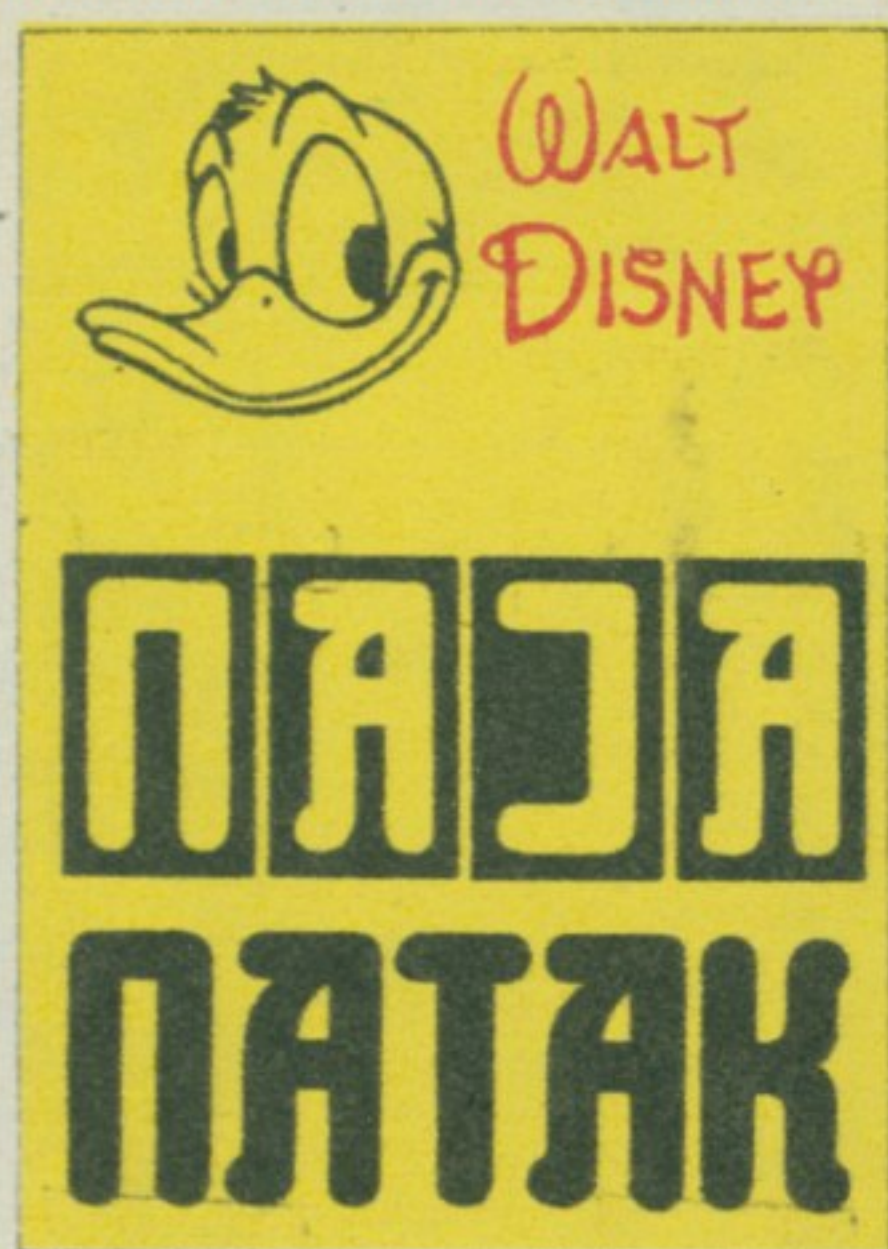
са својим дресером 78-годиш-  
њим Тонијем Центријем и то од  
„пензије” коју јој је исплатила  
компанија „Метро Голдвин  
Мајер”, у ствари од ренте на ми-  
лион долара (43 милијарде ст.  
динара). Чита и данас највише  
ужива да гледа старе филмове  
и, кажу, да се на њих - смеши.

● ● ● на острву Миконосу у  
Јеђејском мору читаће тридесет  
и три године рибарске чамце и



туристичке броднице сачекивао  
је у луци припитомљени пели-  
кан кога су сви звали Петрос.  
Заузврат он је стрпљиво пози-  
рао фотографима. На жалост,  
Петрос је недавно под теретом  
година тихо скончао. Мештани  
су дали да се препарира у Солу-  
ну, али то не може да замени  
живу птицу. Сада на све стране  
траже новог Петроса.







Није било лако намамити у клопку мароканског опозиционог лидера Бен Барку, који је живео у емиграцији. Мохамед Уфкир, шеф мароканске тајне полиције, за тај посао добио је помоћ од француског „Комитета за атентате“ а подршку му је дала и ЦИА. Свако је имао свој разлог за ликвидацију Бен Барке... Било је питање времена када ће пресуда бити извршена.

План за „одстрањивање“ либералног политичара већ је био направљен. Требало је само Бен Бар-

љени био је пуковник Лерој Финвил, члан тајног „Комитета за атентате“. Од тренутка политичке одлуке да је Бен Барка „сувишан“ 9. септембра 1963. године, до завршних операција припреме, прошло је свега двадесет дана. Генерал Уфкир је из Марока послао Хусеина Јамила, свог агента, који се под псеудонимом „Штуки“ представљао као изасланик своје владе.

„Штуки“ није обичан агент, он је високи функционер мароканске тајне службе који ће се са „комитетли-

је један од лидера те организације, морао би „свакако бити консултант“... Бен Барка је дошао у Париз из свог скровишта у Каиру. Састанак је био заказан за 29. октобар у 12 и 30 испред драгстора на Сен-Жермену.

Бен Барка није знао да иде у замку. Радовао се снимању филма и размишљао о називу. Једна од идеја била је: „Доста“. Тиме би на најједноставнији начин био решен програм организације која се борила против експлоатације сиромашних. Знао је да покреће опасну полуку којом се замера многим, али није веровао да ће га то коштати главе.

#### Важан састанак

Марокански политичар кога су три обавештајне службе осудиле на смрт шеткао се Паризом, градом који је волео.

Тајни агент Лопез замолио је свог пријатеља полицајца Сушона, који је радио у одељењу за дроге, да „помогне земљи“. Овај је пристао не питајући шта је посреди. Кад је сазнао да Бен Барку треба само да одведе на одређену адресу у Паризу како би се састао с мароканским политичарем, који жели преговорима да реши политичке сукобе, полицајац је обећао подршку јер француска контраобавештајна служба званично нема право да хапси и приводи људе. Полицајац је само упитао да ли је то званична операција. Добио је потврдан одговор, а сутрадан и званично наређење.

Бен Барка је свој последњи дан на слободи провео јурећи са састанка на састанак. На Орли је стигао у девет изјутра, а затим је отишао у стан свог старог пријатеља Џоа Охејна. Касније се нашао с неким својим истомишљеницима у једном апартману на Јелисејским пољима. Одатле је таксијем отишао на булевар Сен-Жермен с једним пратиоцем. Изашли су из таксија пред драгстором.

— Овде имам важан састанак! — рекао је Бен Барка плаћајући такси. Погледао је на сат, стигао је на време. Састанак о филму „Доста“ могао је да значи добар пропагандни потез, мислио је Бен Барка, кад су му два човека пришла с леђа.

— Господине Барка, ми смо из полиције! Молимо вас да кренете с нама, ево наших докумената. Потпуно сте безбедни.

Пратилац је одгурнут у страну, а како није био професионални телохранитељ, остао је на плочнику док су француски полицајци, на челу са Сушоном, стрпали Бен Барку у велики аутомобил. Ово полицијско киднаповање је из непосредне близине надгледао човек скривен иза црних наочара и лажних бркова. Био је то Лопез.

Кад је Бен Барка „спакован“ у велики ситроен, у кола је ушао и Лопез и рекао возачу адресу. Била је то вила која је припадала члану ове на брзину створене групе, Бушесеишу. Двориште тог старог здања било је одвојено од очију радозналаца високом оградом.

Бен Барку су грубо изгурали из аутомобила и сместили у једну од соба. Ово привођење му је било сумњиво, али још није мислио да је све урађено по налогу из Рабата.

Лопез се брзо вратио у Париз с полицајцима који су учествовали у киднаповању и јавио својим шефо-

вима да је операција обављена. Потом се вратио у вилу у којој је био заточен Бен Барка и телефоном позвао Рабат. Добио је генералштаб у Мароку.

— Молим генерала Уфкира!

Љубазан женски глас одоворио му је да је то немогуће. Лопез је онда потражио Уфкировог сарадника „Штукија“, коме је саопштио да је „пакет спреман за испоруку“. „Штуки“ је позвао двојицу поверљивих агената и објаснио им да треба да путују у Париз. Били су то Хасаини и Ашаши који су понели опрему анестетичара и блузе болничара.

Уфкир се јавио својим агентима у Паризу у 22,30.

— Причекајте ме до 2.30. Морамо најпре да разговарамо с краљем који се налази у Фесу. Онда ћу вам саопштити шта ћемо.

Уфкиров сарадник и пријатељ краља Хасана пуковник Длими стигао је у Париз 30. новембра око

УБИСТВО БЕН БАРКЕ  
ИЛИ ЧОВЕК КОГА ЈЕ  
ЛИЧНО УБИО МИНИСТАР МАРОКАНСКЕ  
ПОЛИЦИЈЕ

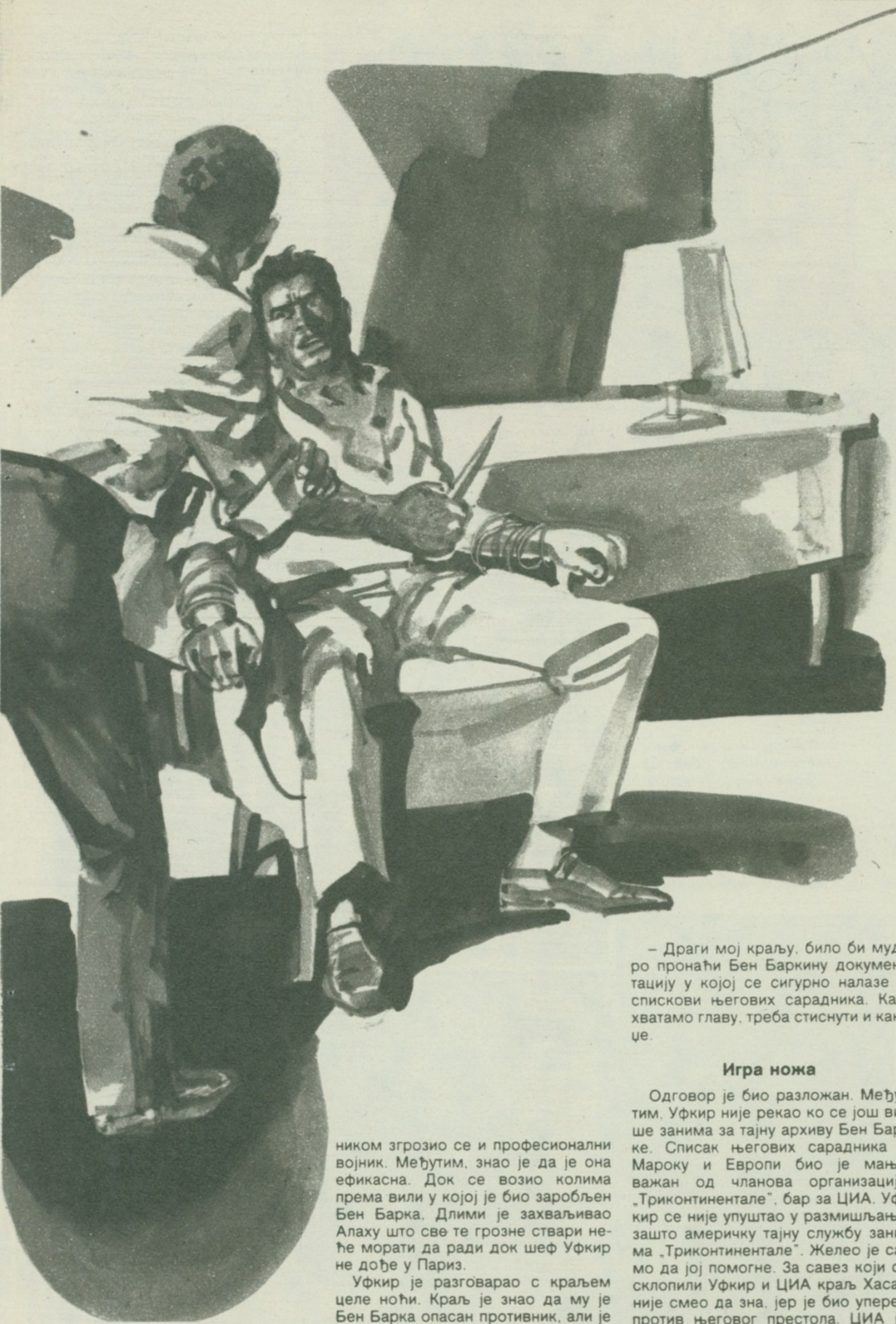
# УМИРИ КАО ПАС

ЛИКВИДАЦИЈА НАПРЕДНОГ  
МАРОКАНСКОГ ПОЛИТИЧАРА  
ДУГО ЈЕ СПАДАЛА У  
МИСТЕРИЈЕ ШПИЈУНСКОГ  
РАТА. ДАНАС СЕ ЗНА ДА ЈЕ  
ТО БИЛА ЗАЈЕДНИЧКА  
АКЦИЈА ТРИ ТАЈНЕ СЛУЖБЕ  
КОЈЕ СУ ТУ СМРТ ЖЕЛЕЛЕ  
СВАКА ИЗ СВОГ РАЗЛОГА

ку намамити да дође на територију Француске како би се што слободније деловало. Мохамед Уфкир, одлучио је да се послужи својим старим колегом француским агентом Антонијом Лопезом, који је радио као високи функционер на аеродрому Орли... Његов претпостав-

јама“ побринути око киднаповања и ликвидације непожељног политичара-емигранта. Он се користи новинаром Филипом Бернијеом као мамцем јер овај предлаже Бен Барки занимљиву идеју — снимање филма о организацији „Триконтинтале“, а марокански политичар, који





14.30. Тамо су га дочекали „транспортни радници“ које је дан раније послао „Штуки“. План се нешто изменио, мислио је Длими узнемирено, јер му је Уфкир рекао да је најбоље Бен Барку убити ту у Паризу и сахранити га на неком скровитом месту, уз претходно брисање идентитета... На пример одвајањем главе од тела и просипањем неке кеселине у уста, да се униште зубу, и преко прстију, да би се унишtile линије. Над таквом варварском тех-

ником згрозио се и професионални војник. Међутим, знао је да је она ефикасна. Док се возио колима према вили у којој је био заробљен Бен Барка, Длими је захваљивао Алаху што све те грозне ствари неће морати да ради док шеф Уфкир не дође у Париз.

Уфкир је разговарао с краљем целе ноћи. Краљ је знао да му је Бен Барка опасан противник, али је ценио његове способности и био је у недоумици. Уфкир је инсистирао да се Бен Барка што пре убије. Краљ се дуго ломио.

На крају, поколебан наговарањем, упитао је:

— Каква је корист од твог одласка у Париз?

Мохамед Уфкир није желео да призна краљу како нема поверења ни у кога, да жели лично да притегне Бен Барку, онако како само он зна, како су га учили родитељи и поглавице сурових Бербера...

— Драги мој краљу, било би мудро пронаћи Бен Баркину документацију у којој се сигурно налазе и спискови његових сарадника. Кад хватамо главу, треба стиснути и канџе.

### Игра ножа

Одговор је био разложен. Међутим, Уфкир није рекао ко се још више занима за тајну архиву Бен Барке. Списак његових сарадника у Мароку и Европи био је мање важан од чланова организације „Триконтиентале“, бар за ЦИА. Уфкир се није упуштао у размишљање зашто америчку тајну службу занима „Триконтиентале“. Желео је само да јој помогне. За савез који су склопили Уфкир и ЦИА краљ Хасан није смео да зна, јер је био уперен против његовог престола. ЦИА је играла на две карте: помагала је краља али и моћног Уфкира који је желео власт. У случају преврата Уфкир је могао да одигра улогу војног диктатора склоног Американцима који су желели да у Мароку граде војне и телекомуникационе базе.

Генерал Уфкир отишао је после разговора с краљем у Париз. Стигао је у 17 часова, а на аеродрому га је дочекао Лопез и сместа га одвео у вилу у којој је био Бен Барка.

Тамо је владала нервоза. Агенти из Марока покушали су да успавају

Бен Барку како би га спремиле за транспорт. Сипали су му у чај неко средство за спавање, али оно није деловало. Бушесеиш, који је био слабијих живаца, мање искусан, решио је својевољно да га успава ударцем по глави.

Кад је ушао у собу у којој је лежао Бен Барка, овај је устао и кренуо према агенту који је почео бесомучно да га удара. Бен Барка није био везан, почео је да се брани, али не довољно ефикасно јер је дрога ипак деловала на његове рефлексе. Да би га савладали, у собу су утрчали и пуковник Длими и Ашаши које је Бен Барка познавао као људе мароканске тајне службе. Тек тада је схватио да се налази у клопци Мароканаца, а не Француза... То га је узнемирило, уплашило. Престао је да пружа отпор правећи се да је у несвести. Агенти су, свађајући се изашли из собе.

Уфкир је био љут. Ушао је у собу код Бен Барке.

— Извини за грубост ових мојих идиота! Знаш, краљ ми је наредио да бринем о теби, желео би да се видите, а ти си тако неверљив... Да се нагодимо! Ако хоћеш, можеш да се вратиш у земљу и преузмеш неку функцију, наравно, конструктивну за режим... Видиш, краљ је милостив, нас само интересује твоја документација која се налази, колико знамо, у Женеви. Нико неће сазнати да си нам је дао, можеш остати у иностранству, држава ће ти дати и финансијску помоћ...

Бен Барка је све то одбио. Пошто није имао много времена, генерал је узео са зида украсни нож, шиљат и оштар, и њиме распарао кошуљу жртве. Почео је операцију коју је већ неколико пута у животу обављао — традиционално мучење ножем које примењује његово берберско племе са Средњег Атласа. Предање каже да „игру ножа“ нико није издржао — свако је проговорио!

Уфкир је лагано убоо Бен Барку испод нокта, завукао оштрицу и одвалио нокат. Овај је јекнуо. Конопци којим је био везан за фотељу затегли су се. Уфкир је откинуо још један нокат, затим расекао панталоне и почео све јаче да га боцка између ногу... Крици Бен Барке били су очајнички. Најзад је проговорио како може да се дође до његовог ковчега у Женеви и свих докумената... Уфкир је почео да се смеје... Ускоро је Бен Барка издахнуо, то га је спасло даљих мука.

Сам Уфкир препричао је његове последње речи.

— Док је јечао, претио ми је да ћу и ја доћи на ред, да ћу умрети као пас!

Смејао се не знајући да ће га његова свирепа амбициозност одвести у смрт. Касније.

Шта се догодило са члановима „Комитета за атентате“ после афере око ликвидације Бен Барке? Наравно, страдали су ситни пиони који су отишли у затвор не проговоривши о својим претпостављенима. Кад им је затвор досадио, послали су тадашњем председнику Помпидуу поруку да их ослободи, иначе ће проговорити све што знају о тајној шпијунско-терористичкој секцији којој су припадали. Пуштени су после недељу дана.

Дејан Лучић

Илустровао Брана Јовановић



# СМИЦАЛИЦЕ

РАЧУНАРИ  
КАО ВАРАЛИЦЕ

# ЗА

# ГУТЕНБЕРГА

КОМПЈУТЕРИ У  
ШТАМПАРСТВУ  
ПОСТАЛИ СУ МАЈСТОРИ  
ЗА ОБМАНУ ЧУЛА ВИДА

ношено је мастило, а затим је одозго пажљиво стављан папир. Применом равномерног притиска, папир је долазио у додир са блоком премазаним мастилом и слика се преносила на папир.

У почетку се читава страна резбарилa на једном блоку, што је захтевало пуно времена. Писани говор, који је дељен у речи, а оне на слова, сам по себи довео је до замисли о штампању уз помоћ одвојених, покретних слова. Тако се развила вештина словослагалаштва – брзог састављања страна од појединачних слова, у почетку дрвених, а касније металних.

Са сликама су ствари ишле теже. У почетку су оне ручно уређиване у дрвене плоче. Црна штампарска боја и бели папир омогућавали су једино да се добију црно-беле слике, мада је из-

У само четири века човечанство је унапредовало од нивоа када је једва умело да обрађује метал, до ступња када су свемирска путовања и компјутери постали наша свакодневица. Током три или четири хиљаде година пре тога – од каменог доба до приближно петнаестог столећа – напредак у области технологије био је запањујуће спор. Како је дошло до тако наглог успона?

## Преса и компјутер

Узроци су, разуме се, веома сложени, али један чинилац издваја се од осталих – штампарска преса. Технолошки напредак могућ је једино ако мукотрпно стечена информација остане лако доступна у току многих година, тако да наредне генерације могу да је користе и побољшавају. Пре открића штампе целокупно људско знање чувано је у форми рукописа, дакле било писано и читано руком. Био је то мучан и несигуран посао, нарочито када је реч о илустрацијама. Информација која може да се чува једино у облику слике – подрбни технички дијаграми, анатомски куриозитет код животиње, необични детаљ из света биљака и слично – остајала је у стању привидног застоја хиљадама година.

Штампарска преса је пронађена у 15. веку: око 1450. године Јохан Гутенберг је применио поступак штампања уз помоћ ливених појединачних слова и пресе. Дневне новине су се појавиле у 18. столећу, а репродуковање фотографија у боји скорошњи је проналазак. Изгледало је да је у наше време техника штампања достигла врхунац, и по количини и по квалитету штампане информације.

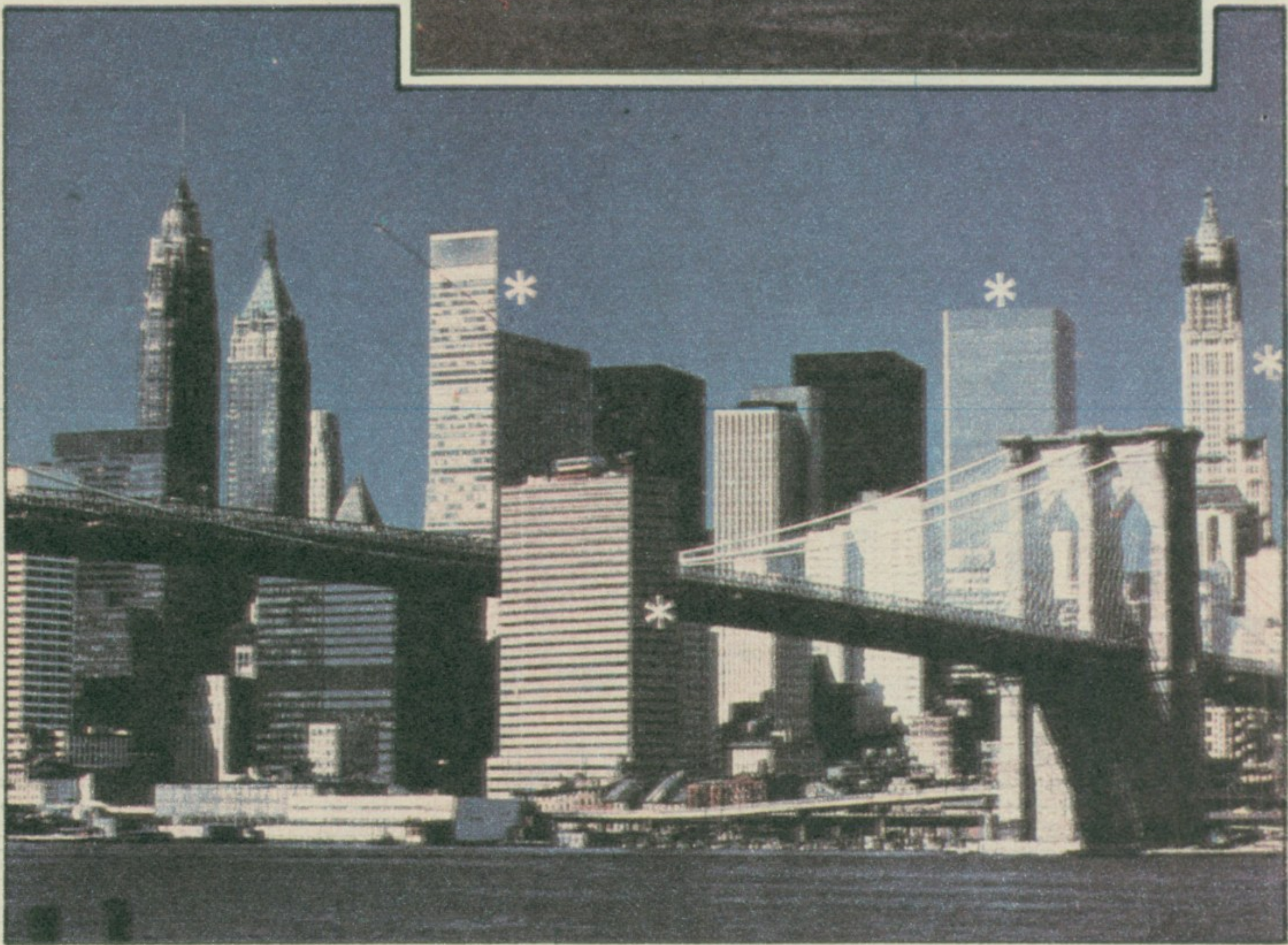
Али преобиље информација постало је нова препрека. Нико, наиме, не може да чита све – нити може да има поуздан увид у све што се појавило о неком предмету. Прекомерне количине података постале су сметња која је запретила да успори технолошке процесе. Решење овог проблема омогућили су уређаји за обраду података – компјутери.

И техника штампања и папир, наиме, могу да се замене електронским системом чији је основни квалитет брз приступ одабраној информацији.

## Снимање кроз „сито“

Најранији штампарски процес звао се „рељефна штампа“. На избочене површине – обично изрезбарене на дрвеном блоку – на-

*Фалсификовани Њујорк: звездицама су обележене промене које је извршио компјутер – један облакодер је уклоњен, други померен, трећем је придодата фасада, четврти је повучен испред моста, а пети скраћен по висини*





вестан ефекат „тонирања“ (сивих сенки) могао да се оствари низом паралелних линија, такозваним шрафирањем.

У потоњој техници сито-штампе, преко оригиналне фотографије стављана је фина мрежа линија, која је слику делила у редове тачака. Снимањем кроз такву мрежу (сито) добија се слика са округлим тачкама, крупнијим за тамна подручја и ситнијим за сива – или без њих за бела подручја. На овај начин, отискивањем црне штампарске боје на белом папиру добијају се такозване „полутонске“ илустрације, са градијацијама сивога.

Познато је да се бела светлост састоји од четири основне боје: црвене, зелене, жуте и плаве. Њиховим мешањем у различитим пропорцијама могу да се произведу све остале боје. Да би се слика репродуковала у боји потребно је да се кроз „сито“ раздвоји (поступак се назива „репарација“) у три боје, помоћу различитих филтра који пропуштају само једну боју. За црну боју врши се додатно раздвајање односно филтрирање, потребно ради добијања контраста.

#### Претраживање слика

Склопови тачкица за сваку основну боју не штампашу се једни преко других, него се свако „сито“ закреће за одређени угао, тако да тачкице у различитим бојама падају једне између других. (Како то изгледа можете уз помоћ лупе видети на колор репродукцији у новинама). Сва четири сита се техником нагризања преносе на металне плоче, које се уносе у штампарску пресу.

Много тога, међутим, може да

омане. Квалитет штампарских боја је променљив. Сита нису савршена. Корекција боја и ретуширање, неопходни ради квалитетног резултата, изводе се руком и голим оком, што дуго траје и доста кошта. Управо ту је компјутер први пут ушао у свет штампе – у виду „скенера“, који је данас постао незаобилазан у новинским штампаријама.

Изворна фотографија се уз помоћ овог уређаја детаљно скенира („претражује“) зраком светлости по одређеном шаблону. Светлосно перо прекопирава шаблон на штампарски филм, на коме се постепено исцртава „систаста“ слика. Компјутер, заправо, брине само о вредностима и интензитету боја, а обимно и педантно ретуширање мора да се врши ручно, и то на сва четири филма, за три основне боје и за црну. Квалитет овакве припреме у великој мери зависи од „људског фактора“, због чега се јављају разни пропусти.

Временом се та зависност од људи све више смањивала. Однедавно, међутим, пропусти ће бити све мање захваљујући новом „Систему за електронску репродукцију“ (EPC), који готово све ове и друге операције аутоматизује.

Сви подаци се одлажу у компјутер. Након тога могуће је, по-

моћу тастатуре или такозваног „миша“ вршити све исправке или преправке на екрану монитора. Ретуширање, промена јачине боја, наглашавања важнијих делова, слабење позадине и сличне операције могу да се изводе без физичког додиривања филмова – и без маказа – а обрада је брза и ефикасна. Ако оператер направи грешку или добије незадовољавајући ефекат, притиском на тастер вратиће на екран податке који представљају оригиналну слику.

#### Компјутеризација штампе

Оператер може по жељи да бира слике, увећавајући секцију која га највише занима. Уз помоћ разних програма може да са детаљима илустрације и текста изводи сваковрсне трикове. При том се слика рашчлањује у мрежу квадратића, од којих сваки за боје има на располагању 32 бита.

На једну боју отпада четвртина, то јест осам бита. Другачије изражено то представља 256 нијанси за сваку боју, што је довољно и за врло високу верност репродукције.

Када се слика рашчлани у низ мајушних квадратића, њиховим премештањем могуће је у самом компјутеру мењати распоред де-

таља, или детаље из једне слике уносити у другу. Компјутер то чини на апсолутно уверљив начин, што доказују и прерађене (могло би се рећи и фалсификоване) фотографије које објављујемо.

Нова електронска опрема не револуциониса штампашу, или барем не још, али она доводи до крупних промена у штампарству. Тешко је предвидјати како ће се ствари даље развијати, јер није посредни само компјутерска обрада, а по потреби и прерада илустрација, него сложена компјутеризација читавог процеса штампе: припрема слога, обрада илустрација, компоновање страна, израда филмова, комплетирање табака, израда плоча... Увелико је у току компјутеризација комплетног редакцијског рада.

Слике које објављујемо приказују неке могућности „Система за електронску репродукцију“. Дате су две изворне фотографије и њихови „фалсификати“. На снимку Њујорка (Менхетна) оператер је, у самом компјутеру, пратећи на екрану читав процес, неке грађевине додао, друге избрио.

#### Сви на Месец

Квалитет извршених промена толико је добар да би, кад су слике коначно одштампане – као сада у нашем листу – превариле и најбоље графичке стручњаке. Но, да не би било забуне, да је посредни нетачна фотографија, оператер је у слику унео фасаду једног облакодера, тако да она „виси“ у ваздуху; а зграду која је очигледно иза моста, он је ставио у немогућ положај испред моста.

Атлетичари као што видимо на другој илустрацији, нису проишли боље од зграда. Користећи „миша“, оператер је једног тркача „дуплирао“, другом додао браду, а трећем променио положај ногу. Слика, упркос томе, у потпуности делује као да је снимљена баш таква каква је. Својом убедљивошћу она нас уверава да улазимо у доба када ће у штампарству, у фото-техници и филмској техници бити могуће свакакве смицалице за Гутенберга и браћу Лимијер.

Већ сада је, барем теоријски, могуће да се сниме основне карактеристике неке особе и унесу на другу слику – међу друге особе, у другачије ситуације у други амбијент. Можда ћете се једном наћи у прилици да видите свој властити лик умонтиран на пустошни пејзаж Месеца.

Од фотографије до филма није далеко. Сваки филмски кадар је заправо једна фотографија. Уз довољно моћан компјутер, довољно средстава и довољно времена требало би да буде могуће да се направи филм у коме „играју“ јунаци који за тај филм никада нису ни чули. Било би лепо да једном сами себи видимо у улози Индијане Џонса, на пример.

А док не дођу ти занимљиви дани задовољите се фотографијом која ће „непобитно доказивати“ да сте се ви уместо Армстронга спуштали – на Месец.

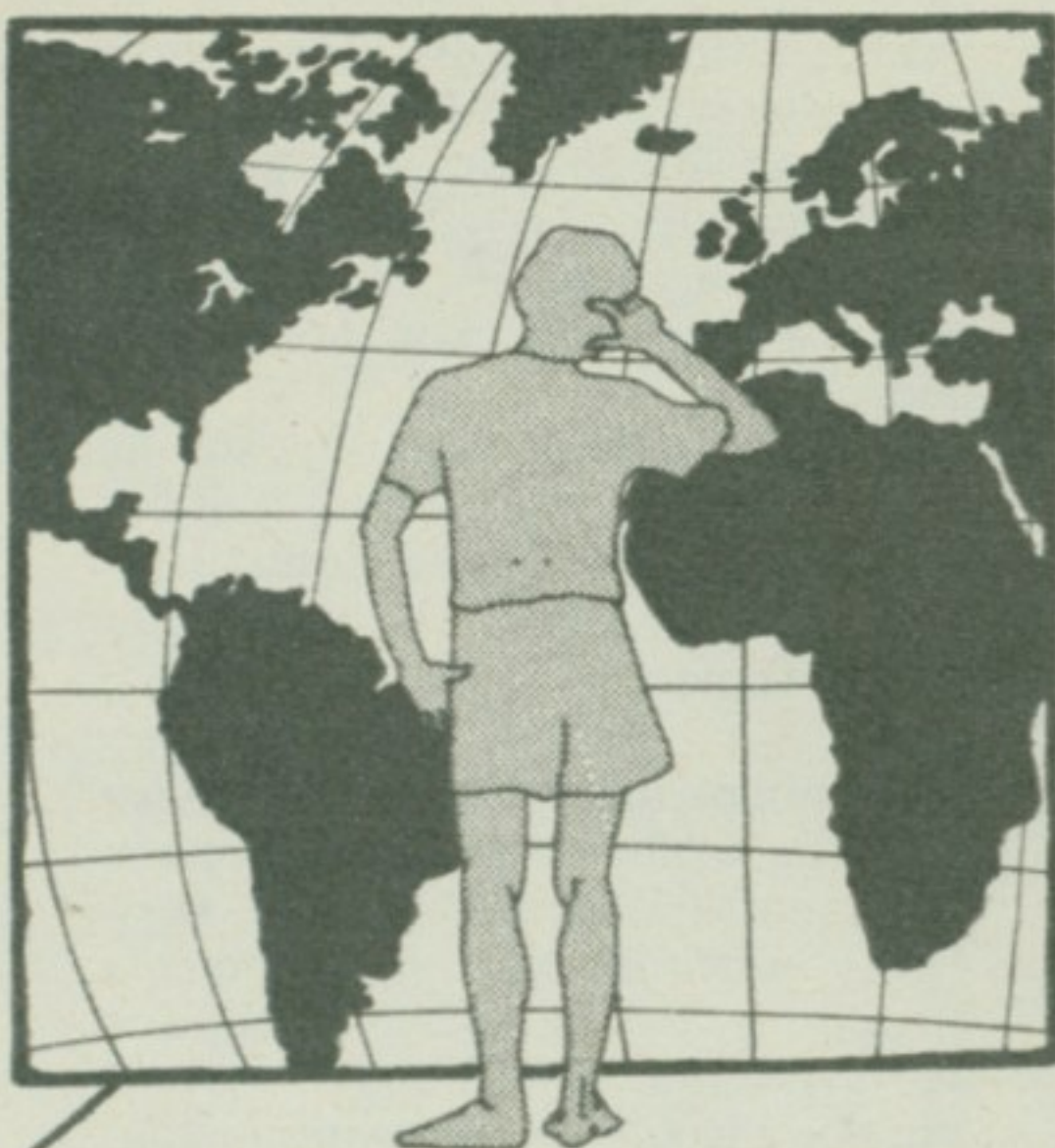
Есад Јакуповић



Променљива слика: оригинал и преиначена фотографија – један тркач је добио брата близанца, други браду, а трећем су скраћене ноге







ПРОЧИТАЈ

ПРОСКИТАЈ

## САМ СВОЈ ШТАМПАР

Желите ли да штампате неки чланак, неку новину или неку књигу у једном или у хиљаду примерака? Не морате више да се обраћате штампарима. Довољно је да имате било који мали рачунар и ласерски штампач. Он може да штампа 10 страница у минути и има 10 разних врста слова, мали је по обиму. За сада та најновија технологија није доступна широким слојевима становништва; цена ласерског штампача је скоро астрономска (32.400 француских франака).

Шта би рекао господин Гутенберг (у слободном преводу: добар брег), да види тај мали штампарски драгуљ с ласера (у слободном преводу зрака).

Рекао би, рецимо: – Ето на мом брегу је најбољи зрак.

Was ist das?



## ШЕЋЕР ОД КОЈЕГ СЕ НЕ КВАРЕ ЗУБИ

Фински научници су недавно открили замену за шећер. Реч је о ксилитолу, који има исти укус и исту калоричну вредност као шећер, а не оштећује зубе. Наиме, шећер садржи једну киселину која нагриза глеђ и



ствара погодно тле за бујање колонија бактерија. Ксилитол, напротив, спречава стварање те киселине. Уочено је да се код деце која су дневно добијала 20 грама слаткиша са ксилитолом јавило 40% мање каријеса него код деце која су јела обични шећер и која су редовно прала зубе пастом која штити од појаве каријеса.

## ВОДА УБИЈА НА ВИШЕ НАЧИНА

Туширате ли се топлем водом? Хм... Пазите, гасовите хемијске материје које се налазе у градској води испаравају и ви их удишете. Трују вас трихлоратилен и хлороформ, и то у двоструко већим

количинама него кад се туширате водом која није топлија од ваше телесне температуре. Казаћете да је то пијаћа вода. Свеједно. Ко попије одједном онолико воде колико је потребно за туширање? Дакле, можете без бојазни попити неколико чаша, али веома је опасно да сваког дана удишете све отровне гасове који се налазе у 50 или 60 литара те исте воде. То су подаци изнети недавно, на конгресу Америчког хемијског друштва. Саветујемо вам да се туширате хладном водом.



## НЕ БРИШИТЕ НОГЕ!

У граду Напаедлу у Чехословачкој почео је да се производи „новопласт“, потпуно нов тип подног покривача који сам скида са ђонова прашину и блато! Ако пређете преко таквог пода у ципелама, тамноплави тепих привући ће на себе сву прашину захваљујући електростатичним особинама полимера од којих је начињен. „Новопласт“ привлачи и прашину из ваздуха, а теget боја изабрана је намерно јер се на њој најлакше види прљавштина. Кад се на синтетичким длачицама накупи прашина, довољно је пребрисати „тепих“ влажном крпом и он је поново спреман за посао.

Да, за посао, јер „новопласт“ ће се употребљавати за покривање подова на улазима, у ходницима и чекаоницама болница, у операционим салама и лабораторијама, у монтажним халама електронске индустрије... Једном речју свуда тамо где прашине никако не сме да буде.

## КОМЕТА ЛИЧИ НА КРОМПИР

Сећате се? Било је то прошлог марта. Сви астрономи света, и аматери и професионалци, нестрпљиво су чекали Халејеву комету уперивши телескопе према небу. У сусрет су јој пошле скупе совјетске, јапанске и европске свемирске сонде.

Била је чак и звезда вечери на телевизији. А онда више ништа. Међутим, научни резултати се гомилају, али то више никога не узбуђује. „Велико изненађење састоји се у томе да није било великог изненађења“, каже Одуен Долфис, стручњак за соларни систем.

Кад су видели резултате добијене захваљујући сондама, научници су могли само да констатују да су астрономи углавном све већ уочили. Веома добро су запазили опште карактеристике комете. Изненађења заиста није било. Сем једног, и то непријатног. Чувена немачка камера, смештена у европској сонди Ђото, да би

направила детаљне снимке језгра, посебно је разочарала. Уместо небеског тела шибаног соларним ветровима и раздираног великим експлозијама гасних и ледених цепова, приказала нам је светлећу тачку у лажним бојама, без детаља, што је збунило и научнике и лаике који су тад први пут видели снимак комете. Какав контраст у поређењу са фантастичним сликама планета и сателита, као што су Марс, Јупитер, Сатурн или Уран, добијеним захваљујући сондама Викинг и Војаџер. Ипак, са технолошког становишта експеримент са Ђотом је успех. Доказао је да Европљани могу да шаљу сложене свемирске летелице ван Земљине орбите.

„Послати летелицу која ће проћи само 500 km од комете, и то релативном брзином од 250.000 km/h није ништа лакше него лансирати сонду на крај нашег соларног система, што чине Американци“. А астрономски резултати?

Тереза Анкреназ, Францускиња која је учествовала у експерименту IKS (француски инфрацрвени спектометар постављен на совјетске сонде Вега), каже: „Тачно је да није било великих открића, али подаци које су сакупили сонде и велики телескопи, веома су

битни. Наше знање о пореклу и еволуцији соларног система биће допуњено веома значајним сазнањима. Наука није увек спектакуларна. Исто тако, треба рећи да је посматрање Халејеве комете било неопходно. Данас, на пример, тачно знамо каквог је облика комета (личи на кромпир дуг 15 km и широк 10 km). Површина јој је веома тамна и топла, а замишљали смо да је сјајна и хладна као лед. Ето, то је једно изненађење. Онај тамни слој се састоји вероватно из великих органских молекула који су се створили захваљујући ултраљубичастим сунчевим зрацима. Дакле, све више увиђамо да је хемија космоса сложенија него што смо мислили.“

А остали резултати? „Данас се зна да је комета, пролазећи поред Сунца, изгубила око 150 милиона тона леда и минералних прашина, што значи да је њен површински слој тањи за 5 m. Коначно, знамо да ће она живети око 253.000 година: дакле, доћи ће нам у посету још 3.300 пута, сваке 76. године, пре него што експлодира или се полако угази и претвори у астероид, један од хиљаду усамљених каменчића који лутају просторствима сунчевог система.“

В. И.



# јачи гони слабијег или спорији жури бржег

**ПОЗИВ НА  
МОЗГАЊЕ**

Пас и зец угледали су се на растојању од 300 метара. Зец је у стању да за 2 минута превали километар а пас за 5 минута 2,6 километара. За које време ће пас достићи зеца?

**Одговор:** За један минут зец ће савладати 500 метара а пас 520 метара. Значи, за сваки минут растојање међу њима биће краће за по 20 метара. С обзиром на међусобно растојање од 300 метара у тренутку када су се угледали, пас ће достићи зеца за  $300:20 = 15$  минута.

## ТЕЖАК НЕКИ ДАН

Означите дане у недељи почевши од понедељка бројевима од 1 до 7. Затим предложите другу да замисли неки дан у недељи, па да редни број замишљеног дана помножи са 2, производу дода 5, добијени број помножи са 5 а производ са 10. Кад вам каже резултат, лако ћете погодити који је дан замислио. Како?

**Одговор:** Нека је замишљени дан четвртак. Његов редни број је 4 (почевши од понедељка као јединице). Множењем овог броја са 2 добија се 8 а додавањем броја 5 — број 13. Множењем 13 са 5 добија се 65 а његовим множењем са 10 број 650. Ако од броја стотина овог броја (6) одузмемо 2, добићемо број 4, тј. редни број замишљеног дана.

## ВЕСЕЉАК И СТО ДИНАРА

Неки човек је у „весељом“ расположењу дошао до гостионице с извесном сумом новца и од власника гостионице позајмио толико новца колико је и сам имао. Од ове суме потрошио је 100 динара. У другој гостионици је поново позајмио онолико новца колико је и сам имао. У овој гостионици он је такође потрошио 100 динара. Затим је отишао до треће, па до четврте, и поступио као и у првим двома гостионицама. Кад је напустио чет-

врту, више није имао ни динара. Колико је новаца имао овај весељак кад је ушао у прву гостионицу?

**Одговор:** Пошто „весељак“ после изласка из четврте гостионице није остао ни динар, значи да је после изласка из треће гостионице имао 50 динара. У трећој гостионици потрошио је 100 динара а пре тога је позајмио онолико новца колико је и сам имао, што

сваких девет јаја добио толико динара колико је свака кокошка снела јаја. За продата јаја добио је укупно 72 динара. Колико је било зечева а колико кокошака?

**Одговор:** Означимо словом  $m$  број кокошака које је сељак добио заменом. Свака кокошка је снела, како то у задатку стоји  $\frac{m}{3}$

**ВЕСЕЉАК УЛАЗИ У  
КАФАНУ, НЕ СЛУТЕЋИ  
ДА ИМА ПАМЕТНОГ  
ПРАТИОЦА —  
УВАЖЕНУ  
МАТЕМАТИКУ. ОНА,  
МУДРИЦА ЈЕДНА,  
НИЈЕ ТАКО ВЕСЕЛА  
АЛИ ЗАТО ЗНА ОНО  
ШТО НИ ОН САМ НЕ  
ЗНА: КОЛИКО ЈЕ  
ИМАО ПАРА У ПРВОЈ  
А КОЛИКО ЈЕ  
ПРОЂЕРДАО У  
ЧЕТВРТОЈ КАФАНИ.  
ДА ВЕСЕЉАК ТО ЗНА,  
ОДМАХ БИ, МИСЛИМО  
КАД СЕ ИСТРЕЗНИ,  
ПАМЕТНИЦИ  
МАТЕМАТИЦИ  
ПОНУДИО БРАК.**



значи да је после изласка из друге гостионице имао половину од 150 динара, тј. 75 динара. Дакле, он је после изласка из прве гостионице имао  $175:2 = 87,5$ . То значи да је ушавши у прву гостионицу имао  $(87,5 + 100):2 = 93,75$  динара.

## СНЕЛА КОКА ЈАЈЕ

Неки сељак мењао је зечеве за кокошке тако што је за сваку 2 зеца добио три кокошке. Свака је снела јаја и то трећину од броја свих кокошака. Сељак је јаја продавао и за

па је укупан број јаја  $m \times \frac{m}{3} = \frac{m^2}{3}$ . Сваких девет јаја сељак је продавао за  $\frac{m}{3}$  динара, тј. једно јаје за  $\frac{m}{3} \times \frac{1}{9}$  и добио је  $\frac{m^2}{3} \times \frac{m}{3} \times \frac{1}{9} = \frac{m^3}{81}$  што је по условима задатка једнако 72. Из односа  $\frac{m^3}{81} = 72$  налазимо да је  $m^3 = 72 \times 81$  и  $m = 9 \times 2 = 18$ . То значи да је сељак добио 18 кокошака за  $\frac{2}{3} \times 18 = 12$  својих зечева.

## МУКЕ С НАСЛЕДСТВОМ

После смрти богатог трговца, његови златници тестаментом су припали синовима. Најстарији је добио 100 златника и  $\frac{1}{6}$  остатка, а трећи син 300 златника и  $\frac{1}{6}$  остатка и тако да-

онога што је остало одузимањем 100 златника из наслеђене суме, његов део добијамо изразом  $100 + 6(a - 100) \times \frac{1}{6} = 500$ . Други брат добио је 200 златника и  $\frac{1}{6}$  дела од онога

што је остало по наследству најстаријег брата и одузимањем сопствених 200 златника које је наследио. Наследство другог брата налазимо односом

$200 + \frac{1}{6} \times (6a - 500 - a - 200) = \frac{5a + 500}{6}$ . Пошто

су браћа наследила подједнаку количину златника  $\frac{5a + 500}{6}$  одакле

налазимо да је  $a = 500$  златника а да је наслеђена сума  $6 \times 500 - 500 = 2.500$  златника. Број наследника добијамо деобом наслеђених златника (2.500) са бројем појединачно наслеђених златника (500).  $2.500:500 = 5$  синова.

## ГДЕ ЈЕ X ДИНАР?

Ставите динар на сто. Сваком од присутних дајте неки редни број, 1, 2, 3... Затим предложите да неко од њих, када се окренете, узме динар са стола. Обратите се затим друговима и реците да тај који је узео динар свој редни број помножи са 2, производу дода 5 и добијену суму опет помножи са 5. Замолите некога од присутних да саопшти резултат ових математичких операција. На основу саопштеног резултата лако ћете погодити код кога је динар. Како?

**Одговор:** Да бисте добили редни број друга који је узео динар, потребно је да од објављеног резултата одузмете број 25 и тако добијену разлику поделите са 10.

**Пример:** Нека редни број друга који је узео динар буде  $m$ . После множења овог броја са 2, додавањем 5 и множењем са 5 добијамо израз:  $(2m + 5) \times 5 = 10m + 25$ . Ако од овог броја одузмемо 25 и добијену разлику (10  $m$ ) поделимо са 10, добијамо  $m$ , тј. редни број онога код кога је динар.

ље до последњег сина који је наследио све што је од наследства остало пошто су старија браћа узела своје златнике. На крају се испоставило да је стари трговац био правичан и да је сваком сину оставио исти број златника. Колико је трговац имао синова и колико су златника наследили?

**Одговор:** Означимо словом  $a$  суму златника коју је сваки од синова наследио. Пошто је најстарији син наследио 100 златника и  $\frac{1}{6}$  од

Илустровао: Љубомир Милојевић - Љубац



DIK  
BROWNE

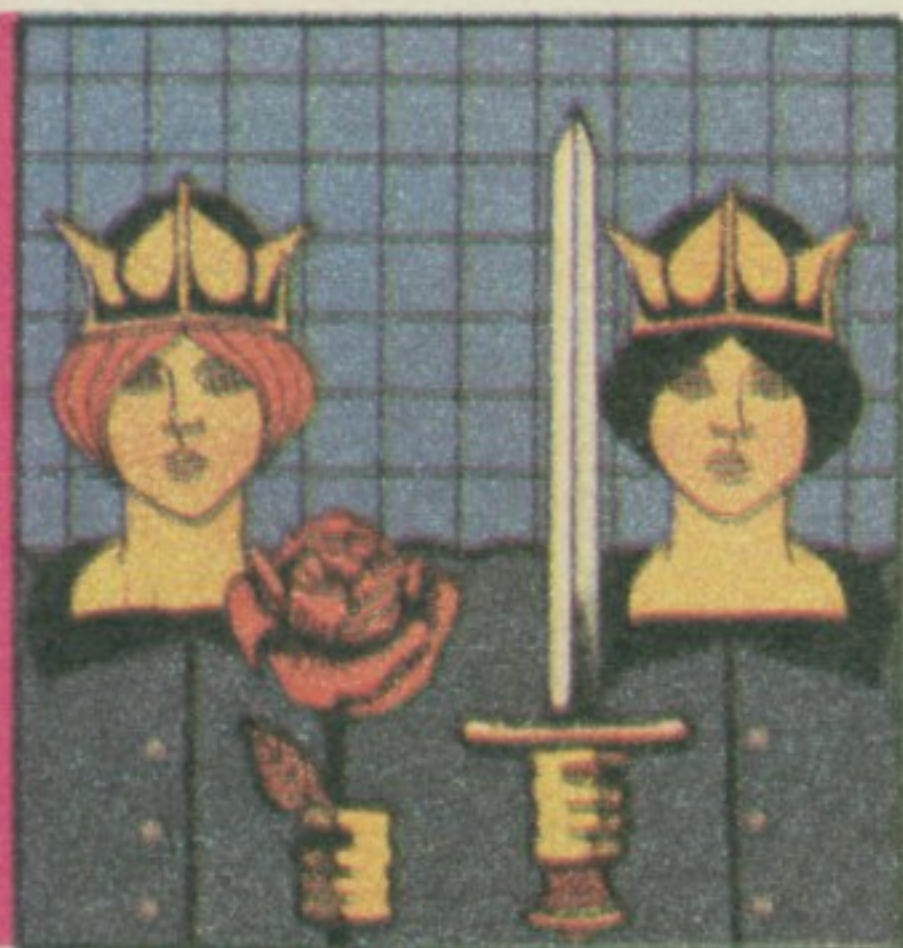
# ХОГАР СТРАШНИ



ТРАС!







Већ сутрадан видела сам га на клупи поред шеталишта, гледао је у море. Одлучила сам да с њим разговарам, али кад сам му се приближила понестало ми је храбрости.

– Здраво! – изненадио ме је он својим продорним гласом.

– Здраво! – одговорила сам радосно.

– Знам те, ти си Доли Рајс.

Зачудило ме је што никако не окреће главу... Он-да сам се сетила да он то не може. Начинила сам неколико корака, стала испред њега и упитала.

– Откуд знате како се ја зovem?

– Видео сам како ме посматраш с прозора дневне собе твоје баке, госпође Андерсон.

– Смета ми, али више због моје супруге и кћери. Оне су веома забринуте. Иначе, свет је за мене леп и тајанствен као и пре болести.

Те вечери деда ми је испричао како су њих двојица, Томас Сагру и он, били заједно на факултету. Том је био одличан студент, дипломирао је за само три године. Сарађивао је у њиховим хумористичким новинама, а затим постао и главни уредник студентског листа.

После тога писао је хронике и радио за њујоршки „Хералд трибун“. Своје чланке бојио је финим хумором. И то је, такође, допринело да постане познат и веома тражен новинар. Путовао је по свету, извештавао о многим земљама и људима.

Тајанствена болест снашла га је у тридесетој. Иако је био прикован за инвалидска колица, Том се радовао животу и не памте да су га видели потиштеног.

### Игра сећања

– Испричај ми нешто лепо из твог живота. Доли – рекао ми је сутрадан.  
Оклевала сам...

# ЧОВЕК КОГА ПАМТИМ

– А ДА САМ СТОЛАР ИЛИ ХИРУРГ, КАКО БИХ МОГАО ДА ЗАРАЂУЈЕМ ХЛЕБ? ПА, ЈА САМ ЗАИСТА СРЕЋАН! – ГОВОРИО ЈЕ ЧОВЕК ИЗ ИНВАЛИДСКИХ КОЛИЦА

Имала сам тада само једанаест година. Било је лето и родитељи су ме послали код баке на море, у место Вирџинија Бич где сам се увек лепо осећала. Мојој радости није било краја. Искрено сам се надала да ће да одрже обећање и оставе ме да тамо заувек живим.

Још истог дана, после ручка, пажњу ми је привукла граја на улици. Погледала сам кроз прозор: поред наше куће пролазила је група дечака и девојчица а међу њима – човек у инвалидским колицима. Његов профил подсећао ме је на пулену, фигуру на прамцу неког старог једрењака: високо чело, орловски нос и четвртаста брада, истурена као да је ту да сече ваздух.

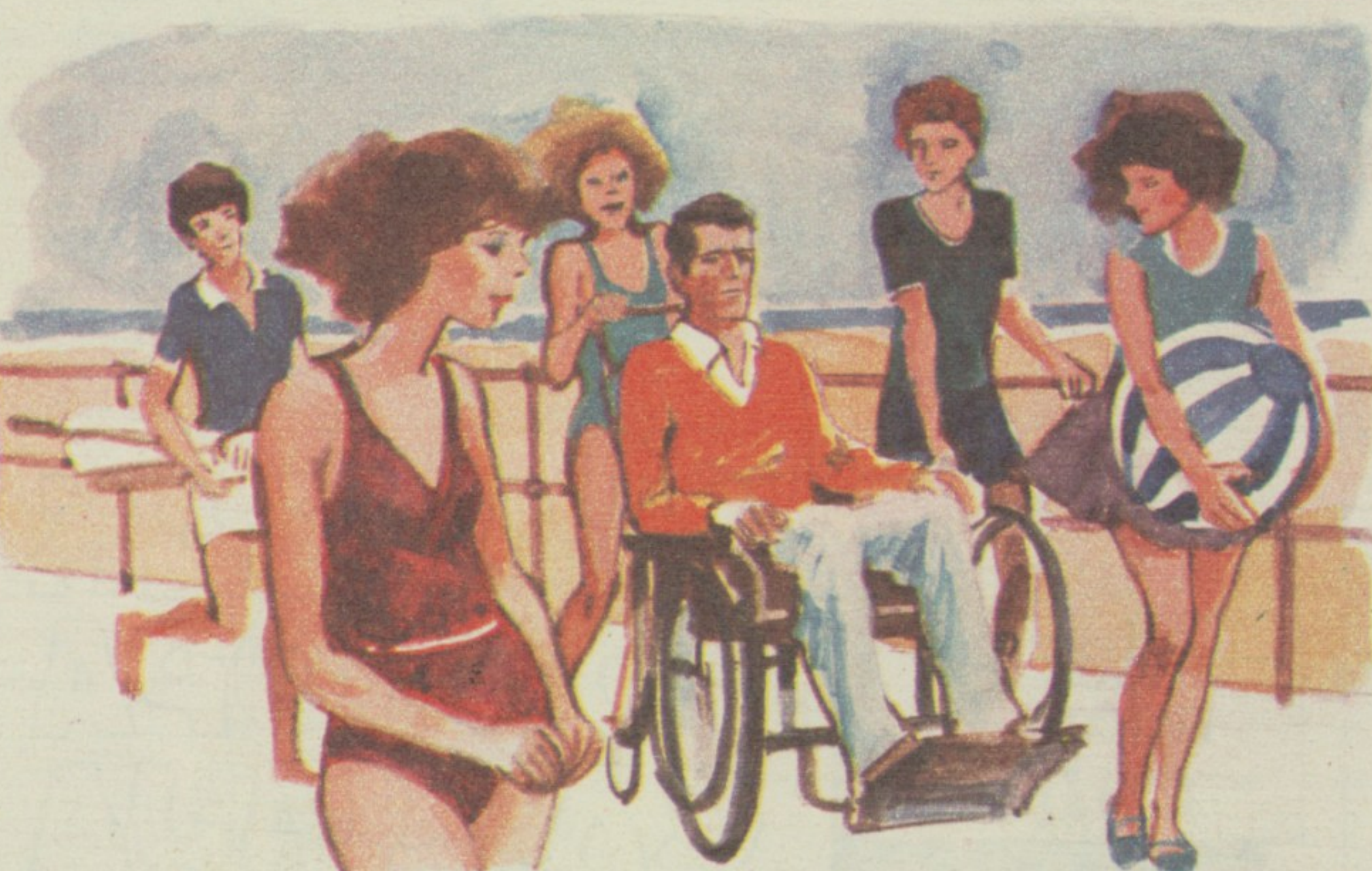
### Стала сам испред њега

Пошто сам се уморила нагађајући ко би он могао да буде, обратила сам се баки за помоћ.

– Мислиш на Томаса Сагруа? Недавно се доселио. Изгледа да ни лекари не знају шта му је – одговорила ми је кратко.

– А, да ли ова деца морају баш сваког дана да га воде на плажу?

– Они то чине добровољно. Том је заиста неодољив човек. Он је најомиљенија особа у читавом овом крају.



Илустровао: Брана Јовановић

Погнула сам главу, али он је почео да се смеје. Ја сам му се придружила. Потом је наставио разговор.

– Сигурно желиш да ти кажем шта ми се догодило. Па ето, лекари кажу да сам добио неку инфекцију стрептококама. Другим речима, не знају о чему се ради.

– Да ли ти смета што си везан за инвалидска колица?

– Добро, онда ћу прво ја теби нешто испричати. Као дечак, данима сам тренирао безбол – мој друг и ја смо један другоме додавали лопте. Ударац у моју рукавицу, пребацивање из леве у десну руку, лагано забацивање руке уназад а затим њено опуштање после избацивања лопте... Кад год се тога сетим имам утисак да ми се младост враћа и да је поново живим.

Био је ред на мене. Присетила сам се нечег и поцрвенела. Нисам одустајала јер ми се допала игра.

– Кад сам први пут дошла код баке, осећала сам се некако сама и уплашена, тако је почела моја прича.

– Једне вечери, тек што сам легла, чујем како бака каже својој пријатељици: лепа је ова моја девојчица, зар не? Кад год се сетим тих речи учини ми се да сам заиста лепа.

Том се насмејао.

– А кад си лепа, ти се ничега не бојиш?!

– Да, тако некако...

Дани су пролазили. С друговима сам често пратила Тома до плаже. У тим приликама разговарали смо у свему и свачему, највише о нечем што је све нас веома занимало. О љубави.

– Кад сам први пут дошао у Њујорк, заљубио сам се... у једну девојку, одозго, од главе према пети.

Нисмо баш били сигурни шта је тиме Том хтео да нам каже.

– Уређивала је књижевну страну у „Хералд трибуну“. Имала крупне кестењасте очи. Стављала је многе примедбе, али ме и храбрила. Уз њену помоћ

## Свим нашим читаоцима

### Прочитајте, ту је нешто за вас

СВАКО ОД НАС ИМА НЕКОГ КОГА НЕ МОЖЕ И НЕЋЕ ДА ЗАБОРАВИ. ЗАТО „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ ПОЗИВА СВОЈЕ ЧИТАОЦЕ, МЛАДЕ СВИХ УЗРАСТА, ДА ПОШАЉУ РЕДАКЦИЈИ СВОЈА СЕЋАЊА НА ЉУДЕ КОЈИ СУ УШЛИ У ЊИХОВ ЖИВОТ ДА ТАМО ОСТАНУ КАО НЕШТО ЛЕПО И НЕЗАБОРАВНО, КАО СВЕЛОСТ КОЈА СЕ НЕ ГАСИ...

ПРИЧА НЕ ТРЕБА ДА БУДЕ ДУГА. ТРЕБА ДА БУДЕ ИСКРЕНА И ИСТИНИТА.

ШАЉИТЕ НА АДРЕСУ: ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Македонска 29/IV, 11000 БЕОГРАД, са назнаком на коверти: „ЧОВЕК КОГА ПАМТИМ“.

ТАКО ЋЕ СЕ ЗАПРАВО И ЗВАТИ НОВА РУБРИКА КОЈУ ЋЕМО УВЕСТИ АКО ДОБИЈЕМО ДОСТА ДОБРИХ, ИСКРЕНИХ И ЛЕПО НАПИСАНИХ СЕЋАЊА.



стекао сам самопоуздање кад ми је било најпотребније.

Од хрпе књига и новина на столу нисам видео ништа осим њене главе. Заљубио сам се, дакле, у главу без тела. Кад сам је затим срео на улици, схватио сам да она има још пуно тога за вољење. Заволео сам је од главе до пете.

Сви смо се смејали. Само је Том озбиљно наставао:

– Кад се заљубиш у девојку одоздо (од пете према глави) то је по мени опасније. Јер, кад стигнеш до циља, до главе, чека те изненађење... глава може да буде празна.

### Путуј да би се вратила

Временом сам постајала критичнија према Тому, али сам га и даље веома поштовала. Постао је нека врста мог хероја. Сазнала сам да писањем и даље издржава своју породицу. Како није могао да куца, он би смишљао текст, дотеривао га и гласао а затим би запамтио коначну верзију и за само један сат, (толико су му лекари дозвољавали) оловком записивао у бележницу.

Једном приликом ми се омакло сажаљење пред њим самим, а он ми рече:

– А да сам столар или хирург, како бих могао да зарађујем хлеб!? Доли, заиста сам срећан човек!

– Ја за себе то не могу да кажем. Сви моји снови остали су пусти. У животу ми се ништа посебно није догодило. Баш ништа!

– Осећам се ништавно! – промучала сам, пратећи Тома неку годину касније. – Ваљда заслужујем нешто више од живота.

– А шта би ти да ти се догоди?!

– Било шта.

– Па, с било чим, сигурно, не би била задовољна.

У његовом гласу први пут осетила сам нестрпљење.

– Занимљиве ствари не догађају нам се зато што их заслужујемо, Доли. Догађају се само ако се потрудимо да нам се догоде. Колико могу да схватим, овде је твојој души постало тесно.

– Сигурно мислиш да сам сноб?

– Никако! Потребно ти је да упознаш свет бар мало. Било би добро да одеш у неки велики град и тамо нађеш посао.

Пошто је приметио да сам несигурна, додао је благо:

– На почетку животног пута сви се плаше. Неко мање, неко више. Ни обично путовање није лепо без неизвесности. А о путовању кроз живот и да не говорим.

Недељу дана касније Том је отпутовао за Израел. Помислила сам: ако он у таквом стању може да пређе пола света, могу и ја да путујем.

Напустила сам Вирџинију и стигла у Њујорк. Једва је прошао месец дана, а ја сам пронашла место у издавачкој кући.

Сада сам скоро сигурна да је његово путовање било смишљено. Он је на тај начин хтео да ме охрабри.

У сваком случају путовање му је добро дошло. Уз њега су пет месеци били људи које никада није видео. Прати су га, возили колицима, хранили, стављали га и подизали из кревета. Они су то чинили јер је то он желео.

– Потреба да помажемо другима дубоко је усађена у сваком од нас. Они којима је помоћ потребна не би требало да, због стидљивости, такозване от-

мености, глумљене скромности, поноса... ускрате другима могућност да, помажући, покажу своју душу.

### У најтежем тренутку

Удала сам се и с мужем отишла у Калифорнију. После неколико година до руку су ми дошле новине у којима је био и Томов чланак. Било ми је ужасно кад сам, из белешке на почетку, сазнала да је неколико месеци раније умро и да га сада штампају у знак сећања.

Писао је о „тајној помоћи“ која му је стигла у најтежем тренутку: „Било је то пре тринаест година“ – стајало је на почетку текста који је за мене скривао невероватно изненађење. „Био сам много болестан и с пуно горчине у души... У моју собу је тог магловитог и изнад свега суморног новембарског јутра ушла Доли и сместила се у столицу за љубање поред прозора који је гледао на море. Истог часа магла је, као неким чудом, почела да се разилази и собу је испунила сунчева светлост. И сада видим њену главу с косом боје злата како се њише наспрам те светлости и осећам како ми је у души лакше...“

Ова прича је без краја.

Већ неколико година код мене су се испољавали знаци једне болести која може да од мене начини инвалида.

Кад помислим да ћу, можда, и ја бити у колицима, да ћу зависити од других, веома ми је тешко.

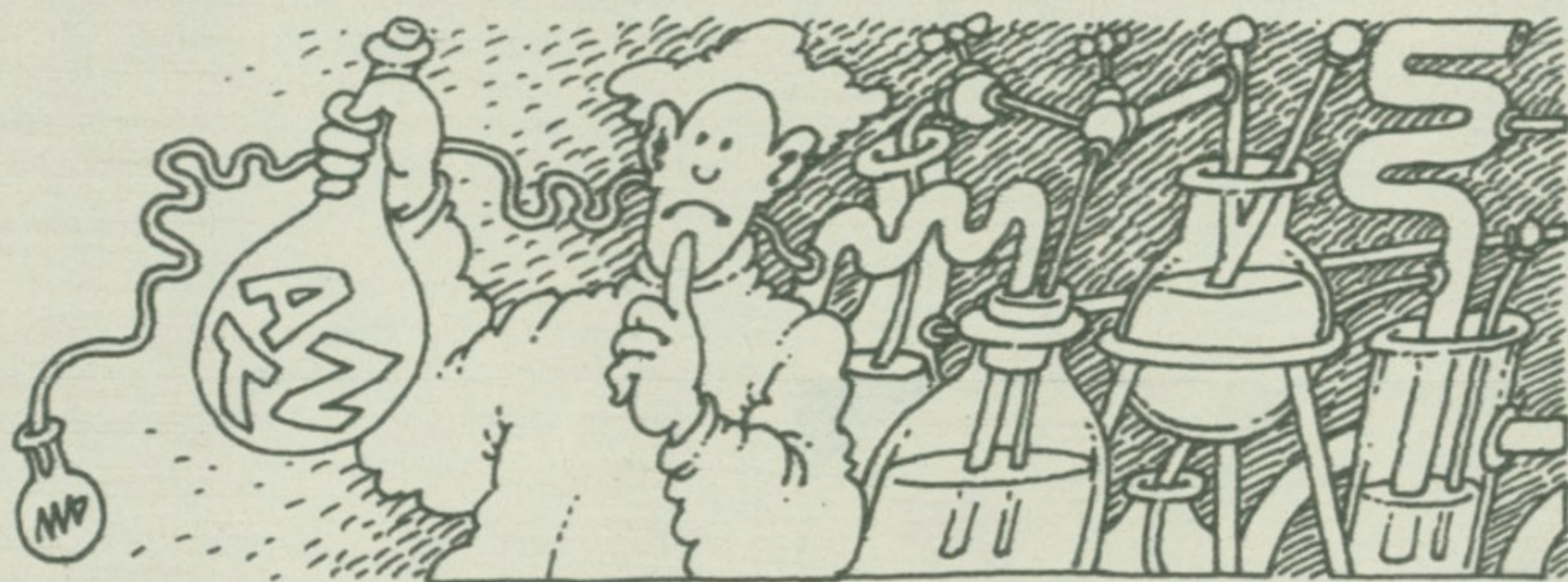
Али, Том ме је и за то припремио. Открио ми је многе ствари. Најзначајније од свих је постојање „тајне помоћи“.

Било каква била моја будућност, макар и најмрачнија, осветљаваће је сећање на Тома.

Приредио: Диего Варагин

# ПРОНАЛАЗАК ДОКТОРА СЛУЧАЈА

**AZT  
против  
СИДЕ**



Илустровао: Љ Милојевић – Љубан

Д о открића је дошао истражујући хемикеалије које убијају туморе. Свој проналазак, Ацидотимидин или скраћено AZT, није чак ни патентирао, све док се недавно није утврдило да је овај препарат за сада најефикаснији лек од злогласне СИДЕ. Додуше, према досадашњим истраживањима, он не омогућава излечење у правом смислу речи, али спречава даљи развој болести.

### Размножавање је спречено

Ових дана америчке здравствене власти саопштиле су да је Ацидотимидин одобрен за даљу употребу, након што су детаљне пробе показале да је продужио живот извесном броју болесника. Како је саопштио др Роберт Уиндом, помоћник министра здрав-

### КАДА ЈЕ 1964. ИЗУМЕО ТАКОЗВАНИ AZT, МЛАДИ ХЕМИЧАР ИЗ ДЕТРОИТА ЏЕРОМ ХОРВИЦ НИЈЕ ЗНАО ШТА ДА РАДИ С ОВИМ ЛЕКОМ.

ља, AZT је први терапеутски подстицај који даје наду оболелима од ове опаке болести. Сматра се да овај препарат онемогућава способност вируса СИДЕ да се размножава, а не уништава их.

За почетак ће AZT бити употребљен за лечење 6000 болесника, што у овом тренутку представља нешто више од половине оболелих од СИДЕ у САД. Ипак, лекари су у прогнозама опрезни. „Не желимо да превише

обећавамо“, кажу они. „Још увек нисмо сигурни у дугорочност деловања или могуће непожељне знакове“.

Фармацеутска фирма „Бароу – Уелкам“, заједно с Националним институтом за здравље, објавила је прве резултате пробе, која је урађена на 282 болесника. Половина је примила AZT, друга половина плацебо, то јест препарат који је без икаквог дејства. Пацијенти који су примили нови лек добили су на тежини и код њих је забележен, макар привремени, пораст броја ћелија имуно-система, такозваних Т-ћелија. Међу онима који су примили овај лек, само један болесник је умро, док је у другој, контролној групи забележено 16 смртних случајева.

### Недоумице остају

Већ после првих вести, у телефонским центрима – саветовалиштима за СИДУ, телефони су непрестано звонили. Нада се најзад појавила, људи су желели да сазнају што више о новом леку који оболелима ипак даје неке изгледе да преживе.

Управо због тога, стручњаци напомињу да се ради о средству чије дугорочно дејство још није испитано. Да ли је побољшање које AZT доноси само привремено? Какве су могуће лоше последице узимања овог лека у дужем временском периоду? Осим тога, AZT се показао делотворним само у случају оног типа СИДЕ која се завршава упалом плућа вида PCP (Pneumocystis carinii). Овај облик болести најчешћи је тип СИДЕ, што значи да је AZT лек који нуди помоћ само једној групи болесника, додуше најбројнијој. Осталим оболелима, за сада, AZT не помаже.

Уз недоумице које износе и сами творци AZT-а, верује се да је то добар почетак у бици против СИДЕ. Стручњаци верују да ће се, мада AZT није право оружје против СИДЕ, постепено појављивати и друга, боља средства.

„Ово није крај приче“, каже др Џерман Групмен, један од истраживача новог лека. „Радује нас што најзад имамо нешто што делује, али остаје да се уради још много тога“.

С. В.





## ЗАТВОРИТЕ ОЧИ, САКРИЈТЕ РУКЕ!

За двадесет и пет година службе у Градском суду Париза стенограф Ален Брасар записао је око 250 милиона речи! Овако богато искуство са изјавама оптужених и сведока омогућило му је да може непогре-



шиво да закључи ко лаже а ко говори истину. При том Брасар уопште не обраћа пажњу на то шта оптужени и сведоци говоре!

— Човек може да прича шта му падне на памет. Али, очи и руке — показују да ли је то истина или лаж.

И највећи лажови имају очи и руке које не лажу. ■

## СУВИШЕ ПОЗНАТ ДА БИ БИО ЖИВ

Артур Милер, чувени писац, недавно се нашао на њујоршком аеродрому „Џон Фицџералд Кенеди“. На шалтеру такси службе службеници је оставио своје име. Вртео се по аеродромској згради очекујући да га позову. Време је пролазило, на звучнику су се чула разна обавештења, молили су тог и тог путника да се јави, да га чека такси. Његово име никако није долазило на ред. Наљућен, Артур Милер је пришао службеници и питао зашто су на њега заборавили. Поновно јој је своје име и презиме.

— Кажете Артур Милер? — службеница је била потпуно збуњена. — Па зар то није име човек који је написао „Смрт трговачког путника“ и разне друге књиге?

— Наравно, то сам ја!

— А, молим вас, то је немогуће! Па Артур Милер је давно умро! ■



## ЧИТАТЕ ЛИ НАТПИСЕ?

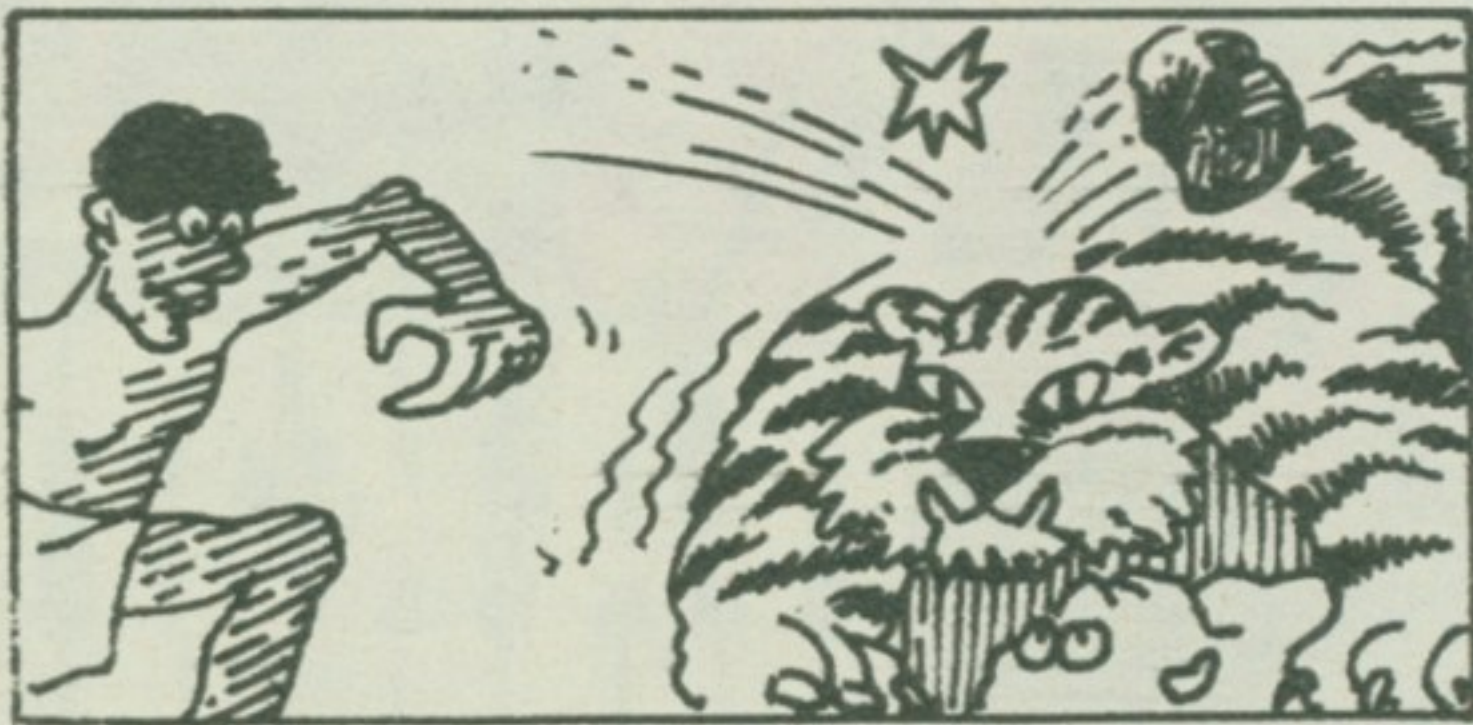
Новинар Ерих Нојман хтео је да пише о томе колико су сви могући натписи, истакнути по граду, бескорисни. Његовом уреднику идеја се није допала. Тада је Нојман на своју руку кренуо у шетњу великим берлинским тргом с плакатом окаченом о врат. На њој је било написано и нацртано како се стиже до најближе станице подземне железнице. У току три сата колико је шетао Нојман је имао утисак да нико није обратио пажњу на натпис, али му се зато петоро људи обратило с истим питањем:

— Извините, како се иде до метроа? ■

## КАМЕНОВАНИ ТИГАР

Рени Ханса и Рам Прасед, два млада Индијца из села Сарау, држава Манипур, кренула су једног јутра да косе траву. Кад су стигли на крај села, из густе је искочио тигар и оборио Рама на земљу. Рени се није збунио: зграбио је тежак камен и завитлао га на звер. Ударац је био прецизан и јак — тигар се изврнуо и остао да лежи непомичан.

Привучени галамом до-



трчали су мештани. Једни су везали онесвешћеног тигра, други се позабавили ранама Рама, срећом младић се извукао с огреботинама.

Колико је познато ово је једини случај да тигар буде побеђен каменом. Разуме се, ако не рачунамо наше претке из каменог доба. ■

## ЈЕДАНАЕСТА БОЖЈА ЗАПОВЕСТ

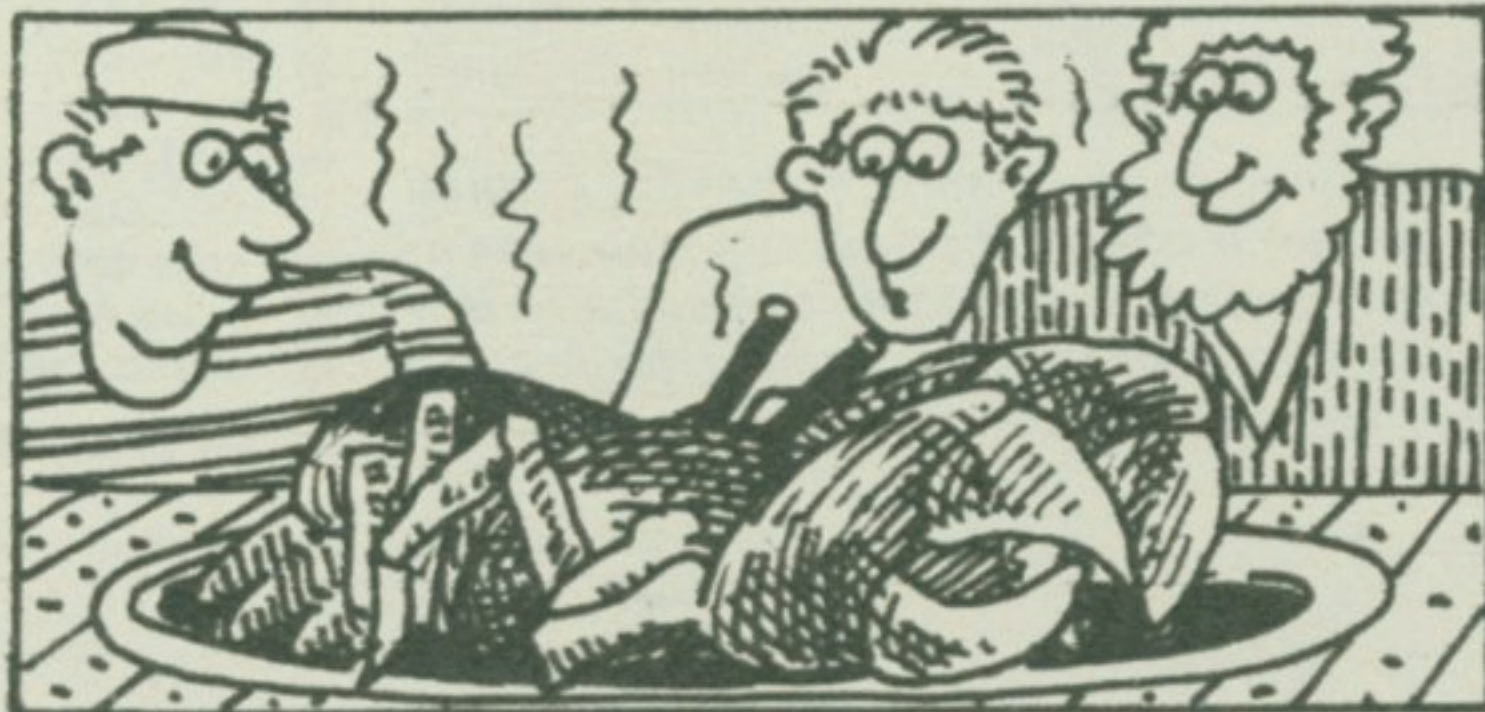
На вратима једне виле трговачком путнику Харију Бенету из Хетизбурга конкурент је испред самог носа продао робу коју је овај и сам нудио. На то је Бенет потеглао пиштољ и тешко ранио супарника Боба Мејнарла.

Обојица су продавали — библије. ■

## РИБАРА ЈЕДНОГ МАЛЕР

Када је недавно рибар Анте Франичевић из Суђураја на Хвару извадио из мора хлапа, врсту ве-

овог хлапа, у то Анте није много веровао. Размишљао рибар шта да ради и смислио — организоваће лутрију па нека жреб одлучи коме ће хлап припасти. Новац од улога ће наравно, њему. Тако је и било. Организована је



ликог рака, тешког скоро 6 килограма, трдно се разочарао. Шта да ради с оволиким уловом? Да је извукао неког од два-три килограма, у реду. Лако би га продао на пијаци: увек може да се нађе сладокусац спреман да добар залагај и добро плати. Али, да ће му неко дати три стара милиона за

лутрија, учесници су за улог дали по 1000 динара, и цео проблем је брзо решен. Срећа је била наклоњена рибару Ђури Шпику, који је, хлапа-оријаша сместа однео у конобу „Код Јозе“ и дао да се припреми. Главну награду је у сласт појео, заједно са осталим рибарима-играчима. ■

## МУЗИКАЛНИ ЛОПОВ

Има људи који једноставно немају поверења у банке. Више воле да држе новац „под сламарицом“ него да га повере банци.

Тако је мислио и извесни А. К. из Сплита. Паре, 43 стара милиона ставио је у кесу, а њу сместио у трубу старог грамофона. Међутим, лопов, који се увукао у кућу док су сви били одсутни, пронашао је тајни „сеф“. Музикалан неки лопов. ■



## ПОБЕДНИЦА — ГЛУПОСТИ

Професори Колумбијског универзитета (САД) расписали су јединствен конкурс: ко ће од студената да напише најкраћи реферат на један озбиљан и подугачак научни чланак. Победник ће бити онај ко у неколико реченица успе да изрази „срж проблема“.

Прво место освојио је студент природних наука Џон Смит чији се реферат састојао од једне једине речи: „Глупост!“ ■



## РЕГРУТОВАНЕ ГУСКЕ

Команда противваздушне одбране 32. америчке армије стациониране у Западној Немачкој одлучила је да изврши број својих људи ослободи напорне стражарске дужности. У десет америчких војних база у овој земљи на стражарска места ће, поред људи, стати и гуске. Ваљда они из команде знају шта раде, ако већ гуске немају појма о чему је реч. ■



# ОСАМ

## ШЕЈН: НАЈВЕЋИ АМЕРИЧКИ РОДЕО

# ПАКЛЕНИХ СЕКУНДИ

ЈАХАТИ БИКА ЈЕ НАЈОПАСНИЈЕ, А ОДРЖАТИ СЕ У СЕДЛУ  
НА НЕУКРОЋЕНОМ КОЊУ СМАТРА СЕ НАЈТЕЖОМ  
ДИСЦИПЛИНОМ. ЖИРИ ОЦЕЊУЈЕ И ЖЕСТИНУ ОТПОРА  
КОЈИ КОЊ ПРУЖА



Обарање младог бика на земљу, дисциплина у којој се каубој с коња баца на животињу, хвата је за рогаве и обара. У обавезни део такмичења уврштена је почетком века. Интересантна је и утолико што је у спорт који по традицији припада белцима ушла захваљујући једном од ретких црних родео-каубоја, извесном Билу Пикету.

Многи амерички градови својатају славу места у коме је родео рођен: Шејен у Вајомингу, 1872, Винфилд у Канзасу, 1882... У извесном смислу, Денвер у Колораду стоји најбоље – није први, али му зато нико не оспорава заслугу организовања првог родеа на коме су, октобра 1887. гледаоци плаћали улазнице, а победници добијали новчане награде.

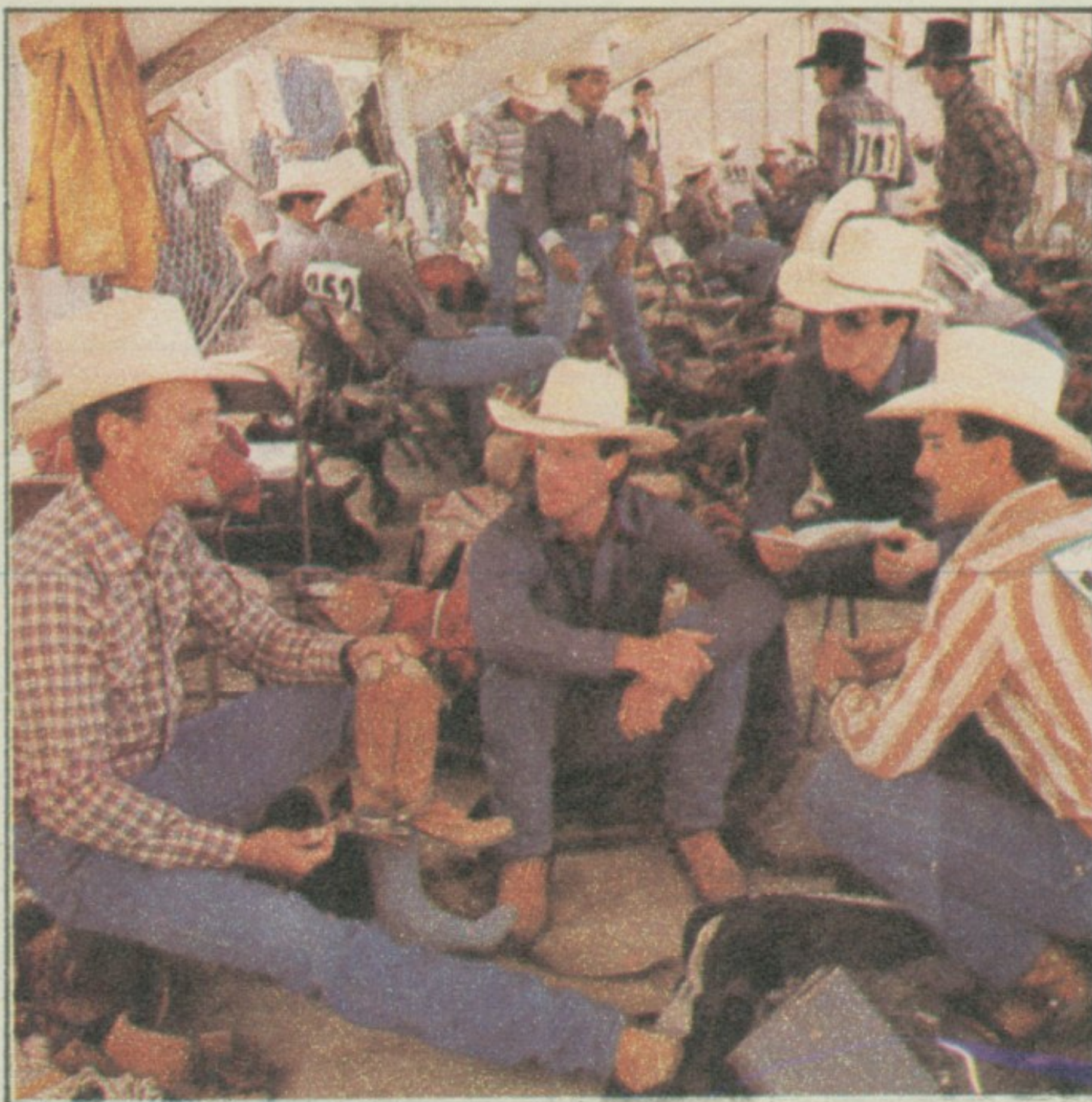
У историји „најамеричкијег“ спорта спада и чињеница да га нису изменили Американци. Каубоји су га само преузели од мексичких vaquerosa (сточара) који су себи за душу и за забаву својих господара пре два до три века приређивали feste на којима су се надметали у сточарском умећу. И сам назив родео шпанског је порекла.

Америчка источна обала одувек је хладно примала све што долази са некултивисаног запада, па је и родеу било потребно педесетак година да продре до ње. Тек 1922. године новине су забележиле прво гостовање родеа у Њујорку. Успех је био далеко изнад очекивања организатора: пуних десет дана чувени Медисон сквер гарден био је испуњен до последњег места.

У то доба рођене су и прве звезде родеа: Клеј Мек Гонагили овенчан са преко 500 победа у дисциплини хватања телета ласом, Инос Канут, толико храбар и вешт, да су током његове каријере небројани индијански дечаки по њему добили име. И, разуме се, коњи. Легендарни Стимбоут (Пароброд) који је на прелазу из прошлог у овај век петнаест година утеривао страх у кости онима који су покушавали да га укроте. Двадесетих и тридесетих година овог века наследио га је пар као углађ црних коња: Миднајт (Поноћ) чија је застрашујућа слава била таква да су ученици родео у Шејену 1927. колективно (и безуспешно) захтевали да се та црна фурија избаци из програма, Фајв минитс ту миднајт (Пет минута до поноћи) није доживео покушај бојкота, али су зато каубоји ову казну бојју тринаест година, такође безуспешно, проклињали.

Ов У почетку је родео био испит храбрости за све жељне авантуре и славе. Кад је 1937. основано Удружење родео каубоја, авантура је уступила место послу строго резервисаном за професионалце. Аматерима је преостало да се такмиче у оквиру својих клубова који су после другог светског рата широм САД никли по средњим школама, факултетима и – затворима!

Од око 600 родеа који се годишње организују у САД најугледнији је онај који се одржава у Шејену у Вајомингу. Ко ту победи практично има у џепу не само оних 200 хиљада долара награде, него и титулу светског првака која се сваког децембра додељује у Лас Вегасу.



Модерни родео-каубоји су професионалци. За разлику од идеализоване слике живота у коме је сваки дан нова авантура, за већину је то борба да се преживи. Сваки од њих годишње учествује на бар осам-десет родеа, а новац доносе само победе. Њихов највећи страх: повреда која неће моћи брзо да се залечи.



Јахање бика, најопаснија дисциплина сваког родеа. Оног тренутка када збаци јахача, бик насрће. Зато је ту и обавезни клоун који истог часа ступа у акцију привлачећи пажњу разјарене животиње на себе.





Хватање телета ласом.

У обавезни део сваког родеа спадају још четири дисциплине: јахање оседланог неукроћеног коња, јахање неоседланог неукроћеног коња, обарање младог бика и јахање бика. Све остале тачке су додаци за забаву публике каква је, рецимо, мужа дивље краве или „слалом“ коњске трке кроз препреке од буради.

За родео-каубоја копча на опасачу је нешто између личне карте и медаље за храброст. Добијају их уместо пехара, а најжељенија је она на којој пише „свеукупни победник“.



Сломљена нога спада у лакше повреде. Американац Лоренс, писац „Родеа“ (објављена у Чикагу 1982. године) наводи случај родео-каубоја који је у распону од 17 часова поднео три изузетно тешке операције. „У ствари, поломио сам све кости у телу изузев врата, кичме и левог рамена“, рекао је Лоренсу. После опоравка, вратио се родеу.

Ван арене слика је можда идилична. Али звук сирене који означава да је осам секунди колико каубој по прописима мора да остане у седлу на неукроћеном коњу истекло, за човека су дуги као вечност. Победник није обавезно онај који се одржи осам секунди, јер специјални жири оцењује висину и жестину којом се коњ пропиње и рита.





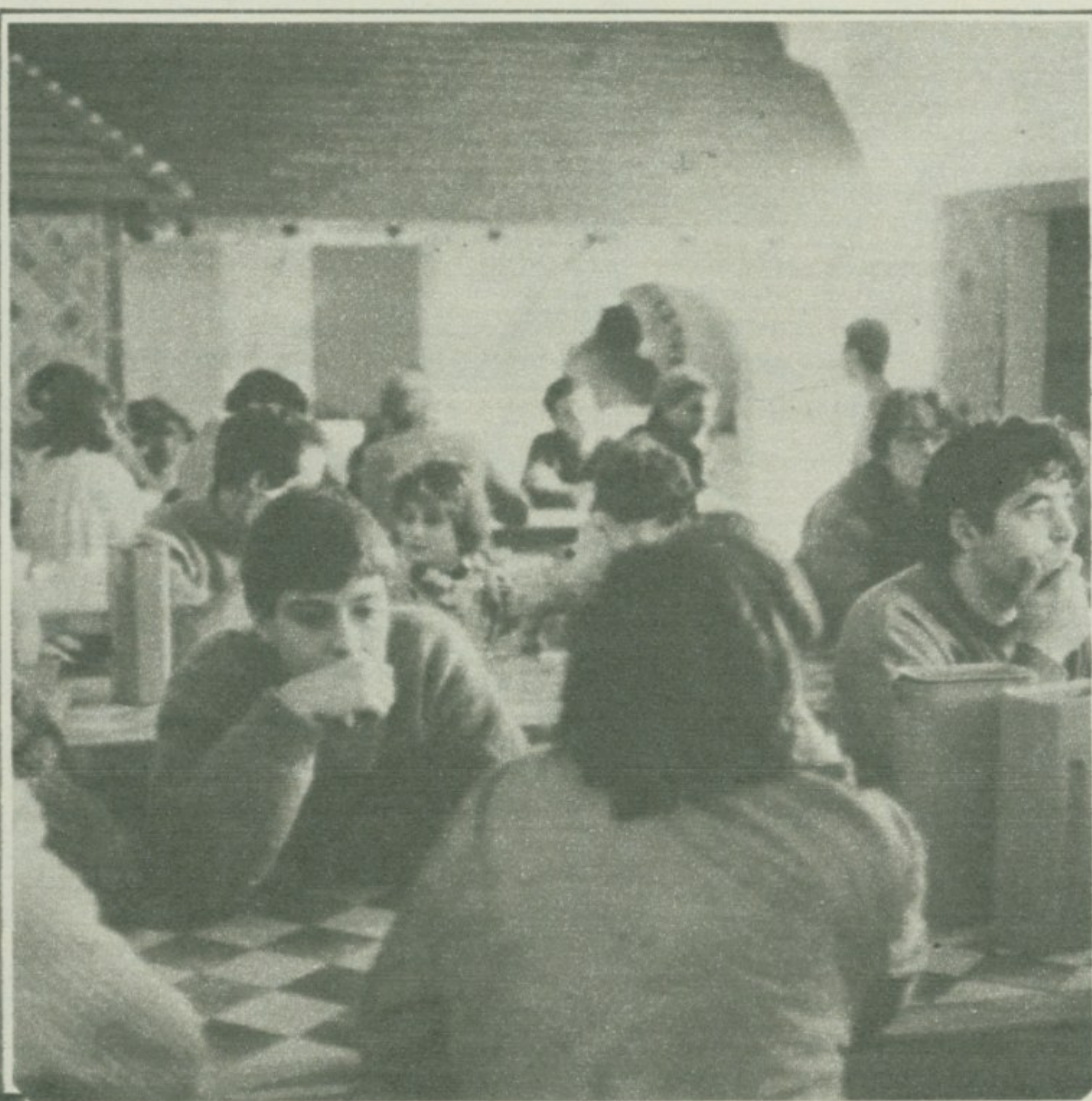
С

А

Л

А

Ш

Чај  
као  
терапија

посебно тапацираном столу видели како наркоман веома стручно масира свог друга од главе до палца на ногама.

— И то је део терапије. Обучени младићи веома успешно масирају јер се на тај начин побољшава проток крви и опушта организам — објашњава Мор. — Чајеви од неколико врста биљака и масажа потпуно поштеђују наркомана „медицинског тероризма“.

#### Овде сам се удала

Да би се организам ослободио отрова, чајеви се пију непрекидно. Нарочито их узимају оне особе које имају тешкоћа са мишићима, чак користе биљне купке. Током рехабилитације примењује се и физио и кинези-терапија. Медицински надзор долази у обзир само у изузетним случајевима, када се за то укаже потреба.

Како да наркоман, који је, на пример, десет година узимао дрогу овде тако лако престане с тим?

— Тај тренутак није уоп-

# ДРОГА ЗА ЗАБО

## ФРАНЦУЗИ

**ПРИМЕЊУЈУ НОВ  
НАЧИН ЛЕЧЕЊА  
НАРКОМАНИЈЕ — БЕЗ  
ЛЕКОВА ПРИСИЛЕ,  
УОБИЧАЈЕНИХ  
РАЗГОВОРА СА  
ПСИХИЈАТРИМА**

Током целог пута до Самерона, малог места недалеко од Тулуза, падала је киша. У колима ни тренутка предаха. Франсоаз и Жорж такмиче се ко ће испричати више појединости о њиховом националном удружењу које има центре у Белгији, Француској, Шпанији, Италији и Швајцарској. У овим земљама већ десетак година постоје поседи, добра, назовимо их и салашима, који су добијени на поклон или су за мале паре откупљени од сељака. Ту живе и лече се наркомани. Али у терапији не учествују лекари нити се узимају лекови.

Говори Жорж, 23-годишњи Француз, бивши наркоман:

— Нема присиле, лекова,

батина, ланаца, уобичајених разговора са психијатрима... Када сам пре две године дошао на салаш, мислио сам да је све то без циља. И заиста, било ми је тешко. Осећао сам се јадно јер је још постојала јака жеља за фиксањем. Али пријатељи, наркомани, ни тренутка ме нису напустили. Тих првих седмица био сам поред оних који су се у том истом стању налазили пре мене годину или више дана. Халуцинирао сам, падао у несвест, повраћао, ударао главом о зид... Неколико дана раније на салаш је стигла Франсоаз. С њом сам се спријатељио.

Можда је та заједничка терапија, жеља за животом и упорност да истрајемо до нела и повољан исход. Данас смо, ето, у срећном браку.

— Тачно је то — каже Франсоаз. — Пили смо само неограничене количине чајева шест пута на дан. Два пута дневно су нас масирали јер ручна масажа припада лечењу, а касније, према склоности и интересовању, гајили смо цвеће, сејали жито, секли дрва, сликали...

Узаним путем, прилично блатњавим, приближавамо се насељу наркомана. На једној узвишици лепа

стара камена кућа, до ње још једна, а стотинак метара даље две трошне зграде.

#### Предах уз чај

Испред главне зграде упознајемо неколико младих. Представљају се: Жорж из Португалије, Мадлен из Марсеља, Жерар из Монака, Волпи из Барија, Мари и Алан из Париза, Орида из Тулуза, Идалго из Брисела, Лилијан из Лозане... Ту је и Жан Мор, 60-годишњи пензионер, задужен за финансије у дирекцији свих центара са седиштем у Тулузу. Он је ради нас допутовао у Самерон.

— Драго ми је да сте дошли. Кад смо пре две године позвали новинаре из 38 редакција да покажемо шта смо урадили после десет година постојања нашег удружења, одазвала су се само тројица из две редакције! Зашто? Е, видите, некоме, изгледа, не иде у рачун да постојимо јер се наши методи лечења не уклапају у класичну медицинску терапију. Мада има добронамерних лекара који прихватају нашу идеју, односно овакво лечење, има и оних, и то професора, који су против ових наших салаша. Њих нам поклањају богати сељаци, с



Кика Волпи с ћерком и две „пацијенткиње“ са салаша

тим да некима и помажемо у њиховим пословима.

Кренули смо у обилазак „села“.

У бившој штали, а данас лепо уређеној трпезарији, затекли смо четрдесетак наркомана како седе, разговарају и пију чај из керамичких посуда.

— Готово годину и по дана лечен сам у једној шпанској болници. Гутао сам велике количине лекова, али без успеха. Из дана у дан сам мршавио. Сва срећа да сам одатле отишао. Мајка је чула за овакве центре на селу па сам и ја стигао у Самерон — рече Марк, Шпанац, леп црноок младић који је напунио двадесет година.

За тренутак смо застали кад смо у „амбуланти“ на

ште лак — каже један од излечених Кика Волпи, мајка двогодишње девојчице — у исто време је и бруталан јер не допушта никакву терапију која се даје уместо дроге. Таква одлука је донета још давно. Када наркоман дође, не испуштамо га у почетку ни минут из наших руку. Ја сам се овде удала а пре годину дана добила ћерку. И не само ја. Још осам мајки је овде родило нормалну децу. Неке су нас напустиле и отишле својим породицама а ја сам остала јер немам куд. Прихватила сам се посла на овом имању као и мој супруг. Имамо задужења, добијамо одређени џепарац, бесплатно спавамо и хранимо се.

Слично говори и Лакал Орида са југа Француске



која већ четири године, иако излечена, не жели да иде већ на једном од сличних посета води администрацију.

— Немам породицу — каже она. — Иако су ми добротворци нашли посао, не желим да идем јер сам навикла на ове младе људе којима треба помоћ. Ако сам једнога дана била препуштена улици, бедн, нездравом животу и после „лечења“ враћена на прави пут, зашто онда не помоћи другима и спасти их пропадања.

Позивају нас на ручак. Лепо и са доста маште уређен је дневни боравак.

Предјело је пита од пралилука, сир и кувана јаја. Главно јело печени ован, укусно припремљено месо за које се побринуо онај 20-годишњи Шпанац. Салата од краставца. Хлеб домаћи, овде испечен. Пита од ораха и чоколадне бомбоне. Пиће — вода и чај.

— Све ово што је припремљено за ручак добило су и сви остали — каже Жан Мор и упознаје нас да

# ПРАВ

дневни боравак по наркоману асоцијацију у Француској стаје 60, а у Белгији — 50 франака. — Према нашој евиденцији издржавање свих центара у Француској кошта милион и по франака. Изнећу још један податак: само у 1984. здравство Француске је уштедело око двеста милиона франака, колико би стајало лечење наших наркомана у болницама. Не заборавите да код нас на оваквим поседима има пацијената од осам до четрдесет година. То су све људи из разних средина и различитог имућног стања. А резултати, бар засад, говоре о оправданости оваког начина лечења. Готово 70 одсто младих одлази излечено.

Напуштајући овај изузетно организован центар за лечење наркомана у Самерону упитали смо домаћине да ли су спремни да сарађују са југословенским болницама у којима се лече уживаоци дроге.

— Зашто да не — каже Мор. — Можете да доведете своје наркомане овамо. Биће бесплатно лечени, постаће чланови ове велике групе у којој ће се, на пример, већ 1. марта венчати двоје младих, Италијан и Белгијанка. То ће бити дванаесто венчање за протеклих неколико година.

Д. Грегорић

ЧУВЕНА

ПАРИСКА

ШКОЛА

# АЛИЈАНСА КАО ШАНСА

Знате ли шта је Међународна школа француског језика и цивилизације? Кроз ову установу, на Булевару Распај 101, у срцу Париза, на десној обали Сене, годишње прође 30.000 студената, из преко 130 народа широм света. Долазе да би научили француски језик и усавршили познавање француске културе. Ван Француске постоји још 1120 истих центара који су распоређени на пет континената, окупљајући 300 хиљада студената од 18. до 35. година. Реч је о чувеној француској Алијанси.

То није државна, већ приватна школа. Њен годишњи буџет од 40 милиона франака већином се скупља од студентских уплата за школарину, затим помоћи државе и дародаваца. Ову јединствену школу је 1883. године основала група људи, међу којима су били и Луј Пастер и Фердинанд д'Лесепс. Он је истицао да француска култура и језик нису благо само Француза, већ представљају део баштине многих народа.

## Више причај, мање пиши

Како је недавно рекао Филип Грефе, генерални секретар школе, улога Алијансе никада није била тако важна као данас. Француски, некада дипломатски језик, сада је потиснут енглеским. Зато се Французи труде да свом језику врате некадашње место и славу. Служе се, пре свега, својом економијом јер главну пропаганду у свету врше индустријалци и техничари који освајају нова тржишта.

Оригинални начин учења у Алијанси најбоље се види у раду језичке лабораторије. Постоје двадесет и четири кабине које су сталом одвојене једна од друге, а спојене су командном катедром за којом стоји професор. У свакој од кабина студент снима свој глас на магнетофонску траку и на траку наставника. Са свог места студент контролише изговор, сам брише оно што му се учини погрешним и наставља даље. „Настојимо да странце научимо да

говоре природно, тако што ће више причати, а мање писати“, каже Филип Грефе. Циљ Алијансе је да студенте научи да разумеју и кроз говор изразе што више нијанси француског језика.

Образовање на Алијанси је прилагодљиво сваком студенту. Часови трају без прекида од 8.30 до 19.45. Студенти могу да се пријаве било када у години да би прво прошли пробу знања, после чега иду на предавања групе свог нивоа знања. На располагању им је стални програм који траје 10 часова недељно, или појачани који се састоји од 20 часова.

језика па чак и диплома преводиоца.

## Језик и пријатељство се поштују

Студенти могу да свој француски језик усаврше и изван школе. То су најчешће друге школске просторије од којих је најпопуларнија библиотека са десетак милиона књига. Редовно се одржавају и сасстанци с темама разних области: литературе, позо-



Илустровала: Босилка Кићевац

Колико година треба провести на Алијанси да би се француски добро научио? На то питање одговара Ив Реј-Ерм, технички директор школе који каже да за две године рада може да се достигне највиши степен знања и добије диплома Алијансе, и то из различитих области: говорног француског и студија модерног француског

ришта, филозофије, цивилизације. Алијанса током целе године организује путовања кроз целу Француску, посећујући позната места.

Већ цео један век, Алијанса отвара своје школе широм света. Сваки од 1120 центара има своју управу и самостално располаже новцем.

Међутим, центар у Пари-

зу је ипак мозак који надгледа овај велики организам.

Сматра се да у центрима Алијансе широм света, ради 4000 професора, док се 480 предавача, налази у Паризу. Једна од важнијих центара Алијансе је онај у Мексику са 19000 полазника. Иначе, само у овој земљи у центрима Алијансе студира годишње 33.650 студената.

Алијанса је отворена према свему ономе што уједињује људе и зближава разне културе. Парижани кажу да је њихов велики песник Жорж Диамел најбоље изразио душу ове чувене школе: „Љубав према лепом језику, поштовање цивилизација и пријатељства — то је француска Алијанса“.

У.Ж.

## ОСТАЛА ЈЕ САМО ЈЕДНА

Алијанса (alliance) јесте француска реч која има вишеструко значење: савез, удружење, веза, спој, род, али и брак, венчани прстен, бурма... То је и писмени уговор о савезу између држава. У историји су биле познате света и велика Алијанса, али су обе већ дуго прошлост. Једина права, данас свуда позната и призната Алијанса је истоимена француска школа. Некадашње Алијансе покушавале су да људе и земље уједине војском и ратовањем, а ова, француска, то успева кроз језик, знање и културу.



# КОМПАС

БРОДОЛОМНИЧКЕ

# ЈЕ

ПРИЧЕ

# СЛАГАО

МАГНЕТСКЕ СТЕНЕ  
МЕДВЕЂЕГ ОСТРВА  
ПОРЕМЕТИЛЕ СУ КОМПАС  
НА МАЛОМ РИБАРСКОМ  
БРОДУ И НАМАМИЛЕ ГА У  
ВОДЕНУ ГРОБНИЦУ

Рибарски брод „Зора“ постојано се пробијао кроз немирно Арктичко море. Било је четири часа једног новембарског јутра, посада „Зоре“ управо се спремала да спусти велику мрежу у море.

## Скривене стене

Одједном, мали брод као да је дограбила нека циновска рука. Бачен напред под налетом циновског таласа, треснуо је силовито о



Док је вода продирала у хаварисани брод, радио-оператер је некако успео да пошаље SOS сигнал

скривене стене. На једва стотинак метара испред прамца, бродски рефлектор је открио лице једне стрме литице која се пропињала у тами.

— Медвеђе острво! — повикао је један од чланова посаде. — Налетели смо на Медвеђе острво!

Ово усамљено, каменито острво између Норвешке и Шпицбершких острва било је код помораца на злу гласу, зато што велике наслаге гвожђа које се ту крију могу лако да дезоријентишу магнетски компас. „Зора“ је постала жртва компаса који је лагао. Кад је капетан МекГрегор окупио својих 15 људи у кормиларници, пара је покуљала из преплављеног машинског одељења и светлост се угасила. Али радио-оператер Тернер успео је да пошаље SOS позив пошто је апарат напајала батерија.

Током дана пристигли су други рибарски бродови, привучени ракетним сигнаlima „Зоре“. Али мало шта су могли да учине, јер брод је у међувремену био пребачен преко невидљивог гребена. Нису успели напори да се гребен премости, или да се на хаварисани брод пребаци дугачки конопц.

Једини житељи Медвеђег острва те 1931. године, кад се несрећа догодила, била је екипа Норвежана која је одржавала радио-станицу на крајњем северу острва. Ухвативши SOS сигнал, оператери су покушали да одреде где се налази „Зора“ у готово сталној арктичкој тами, али у томе нису успели.

## У последњи час

Док су часови пролазили, „Зора“ се, стално ударана таласима, све више примицала литици. Схвативши да овако посада „Зоре“ нема више никакве изгледе, капетан брода „Краљ патуљака“, једног од многих који су притекли у помоћ, одлучио је да покуша спасавање са врха литице.

Одабрао је неколико чланова посаде и искрцао се чамцем на заклоњенију источну страну острва. Ту где су му се ускоро придружили и људи са осталих бродова. Затим је разаслао неколико мањих група преко врлетног терена да се пробију до места где је „Зора“ беспомоћно лежала.

Први покушај је пропао; други такође. Тако су прошла два дана. Радио на „Зори“ је ћутао. Посади, која је већ увелико патила од глади и жеђи, било је јасно да ће се мали брод ускоро распасти пред ударима високих таласа. У међувремену, спасилачке екипе су се спремале за још један покушај. Знале су да време истиче.

Док је трећи дан одмицао, посада „Зоре“ већ се налазила на ивици очаја. Онда, нешто иза поднева, један од њених чланова бацио је поглед према врху литице — и узвикнуо. Једва видљиве на слабој арктичкој светлости, тамо су се налазиле људске фигуре. Спасиоци су их најзад нашли.

Спуштени су конопци, и чланови посаде су се, један по један, усцентрили до врха литице.

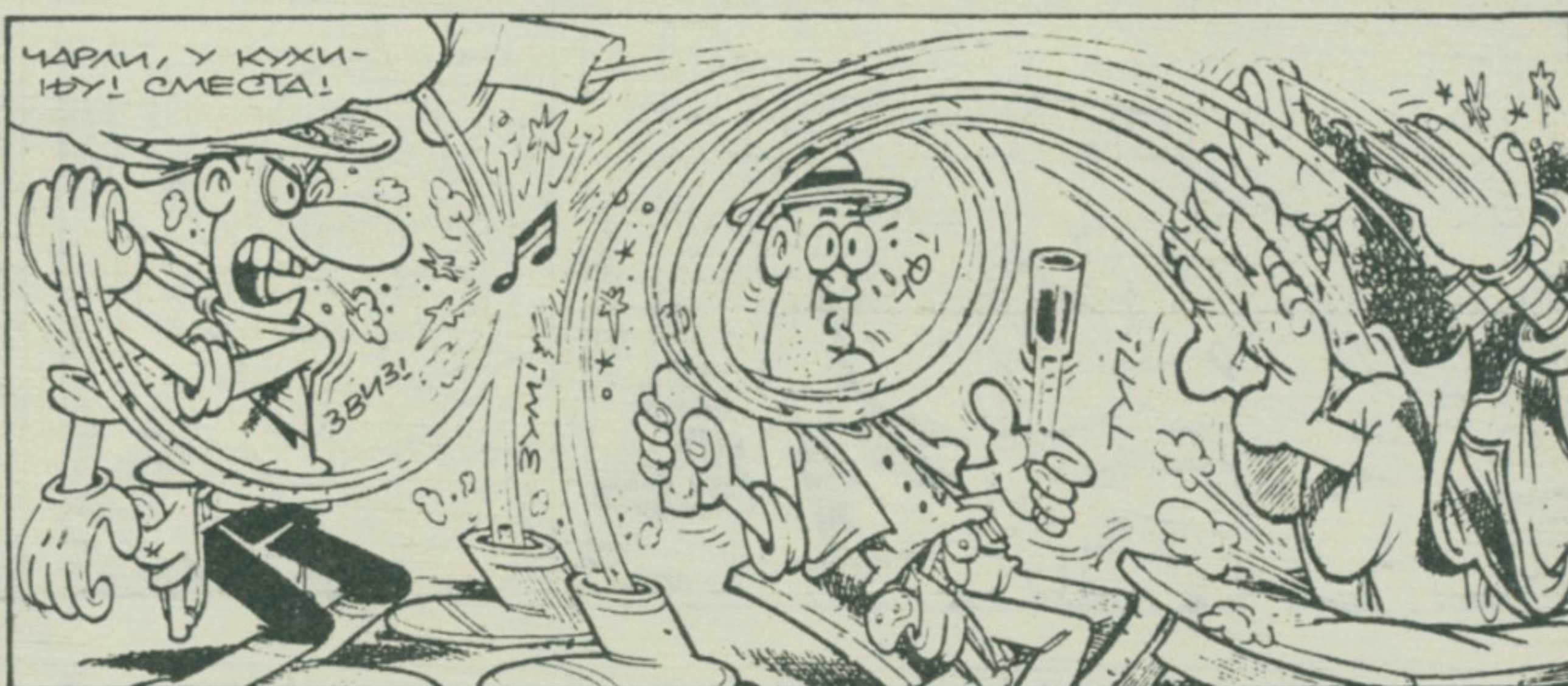
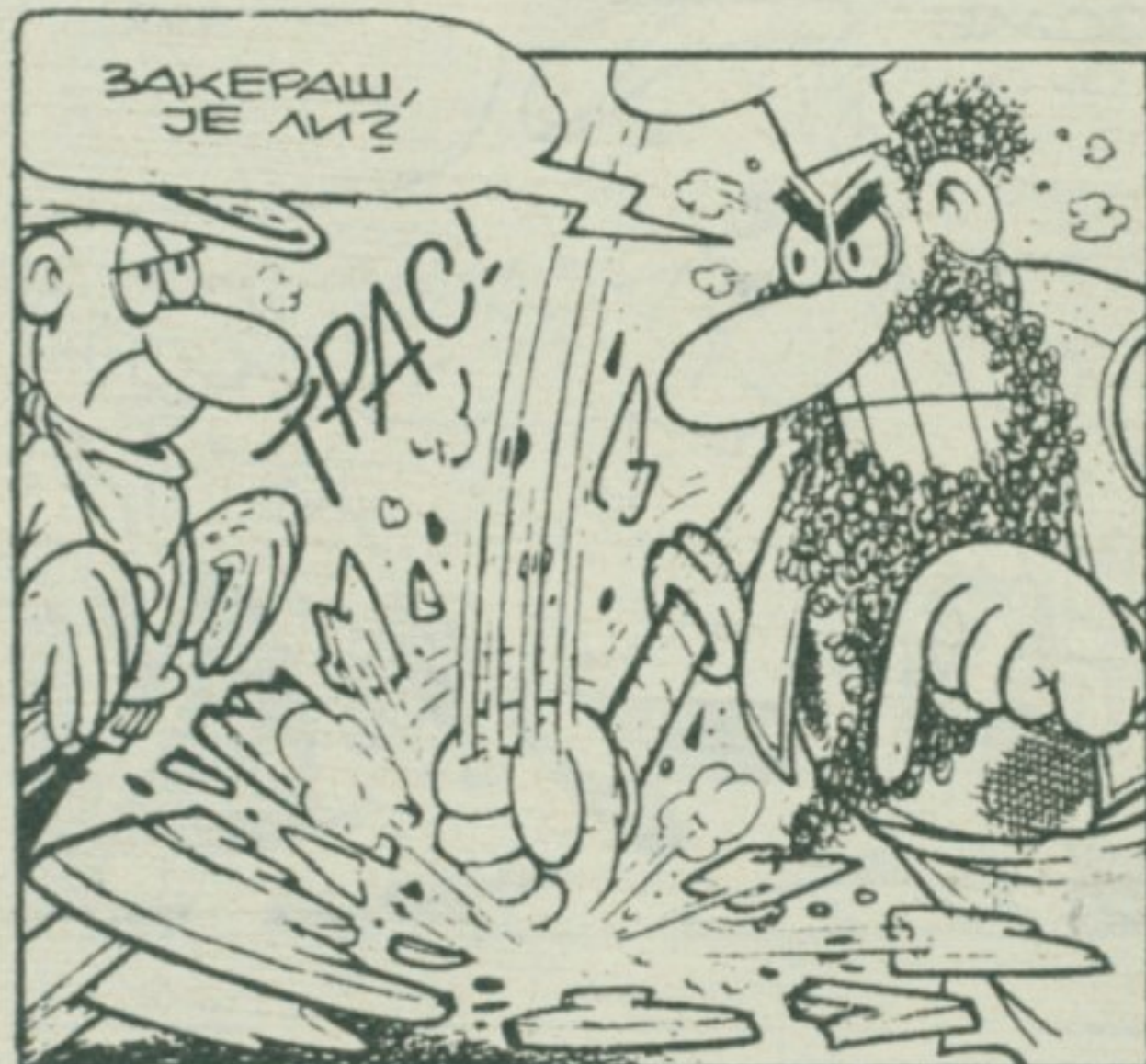
Г. В.

16. 1. 1987.

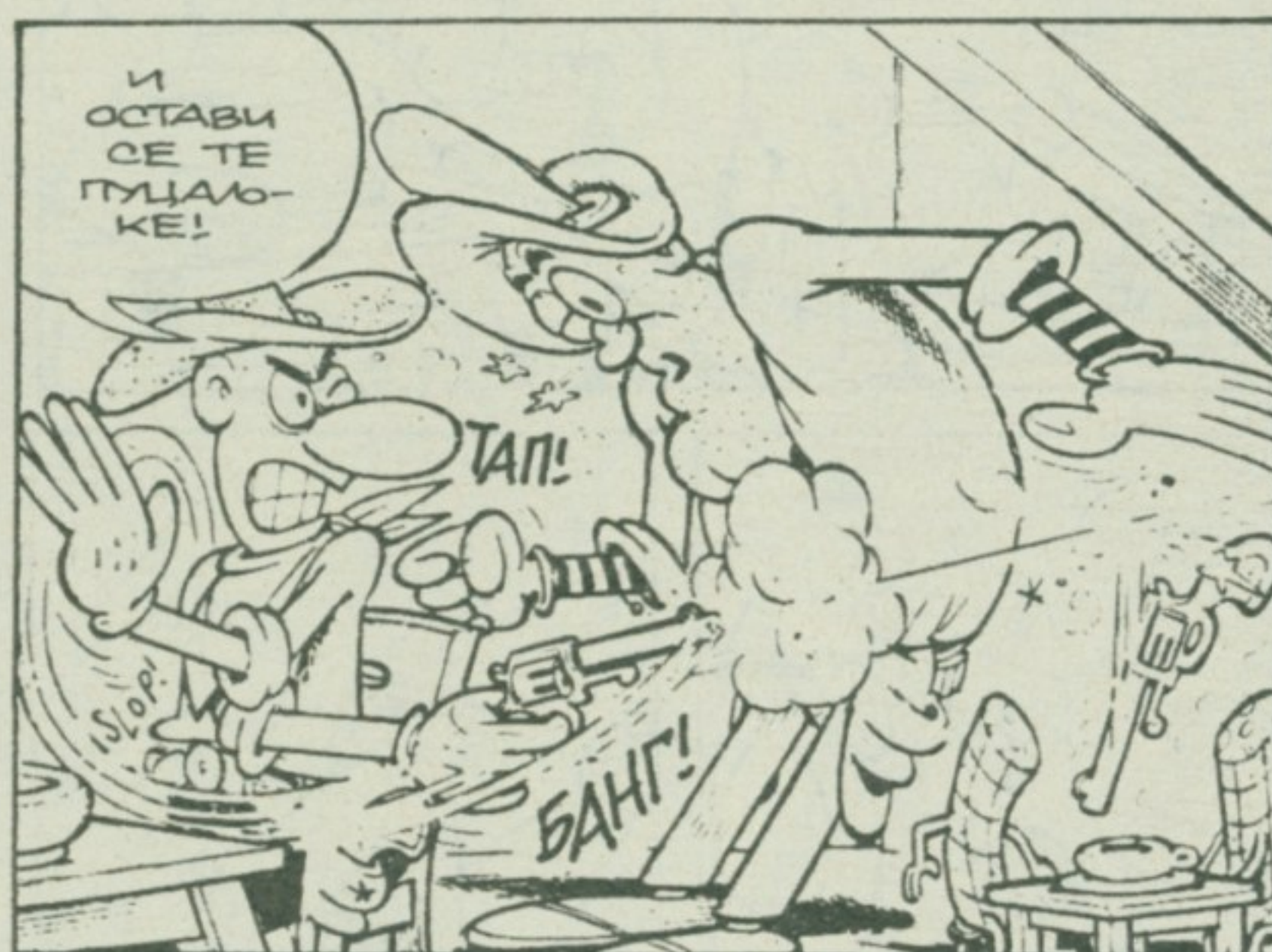
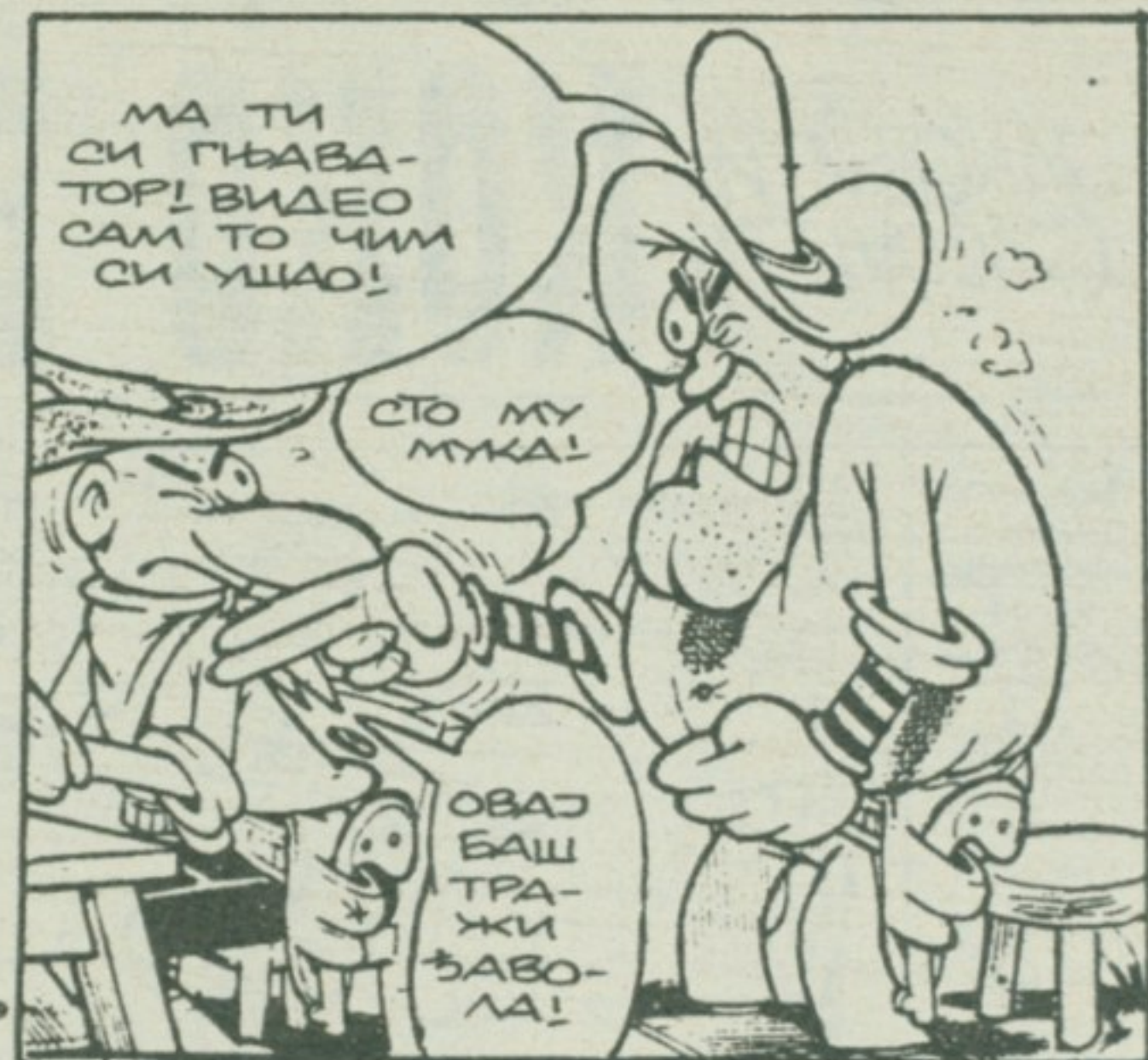


ЈАКОВИТИ  
(JACOVITTI)

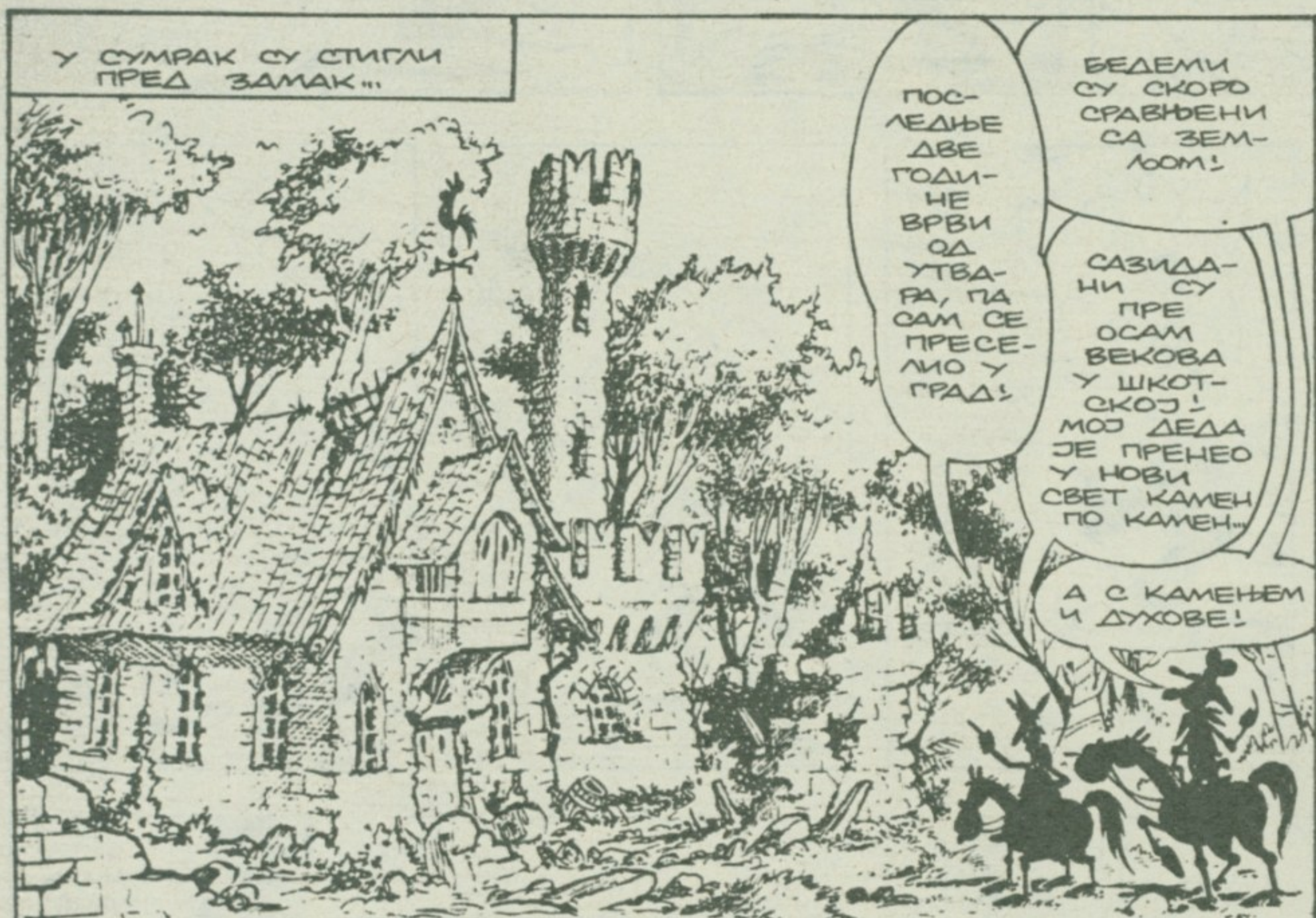
# КОКО БИЛ НА ОНОМ СВЕТУ



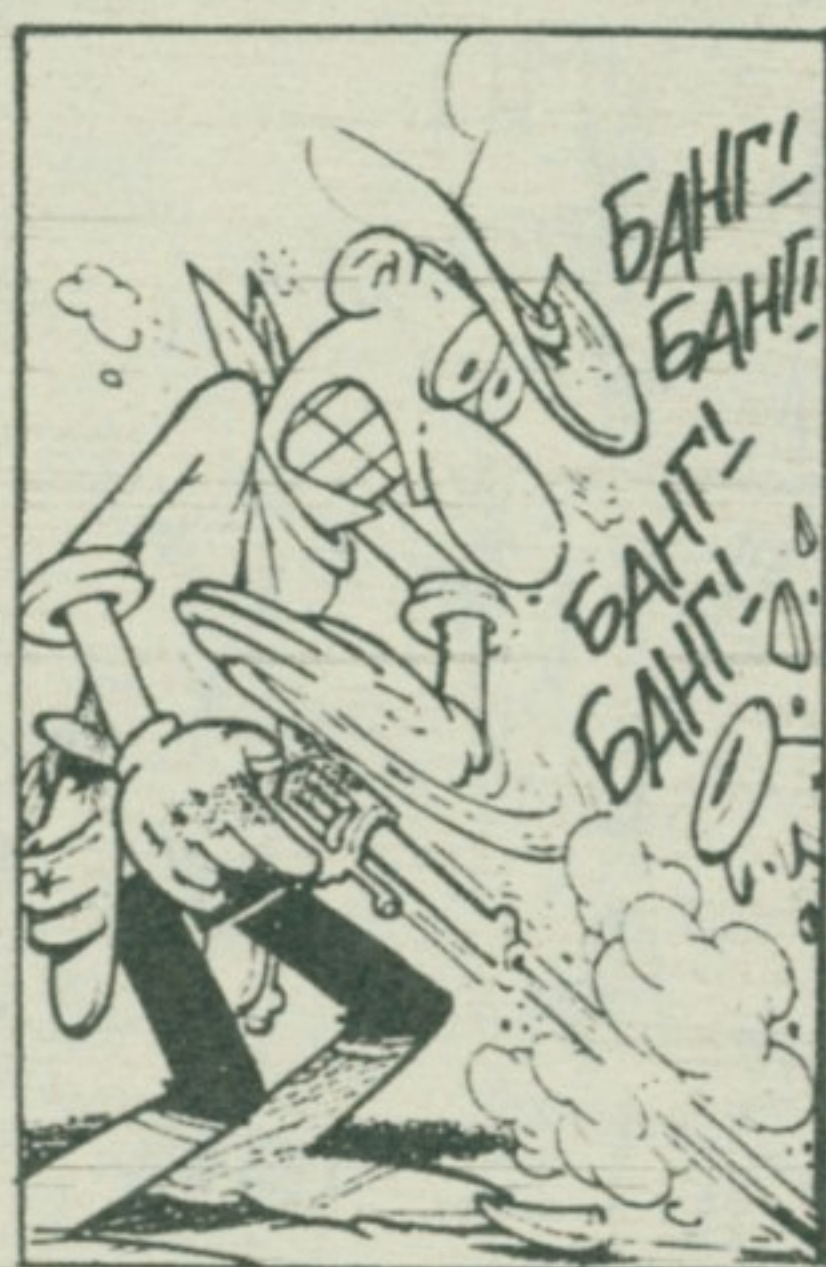
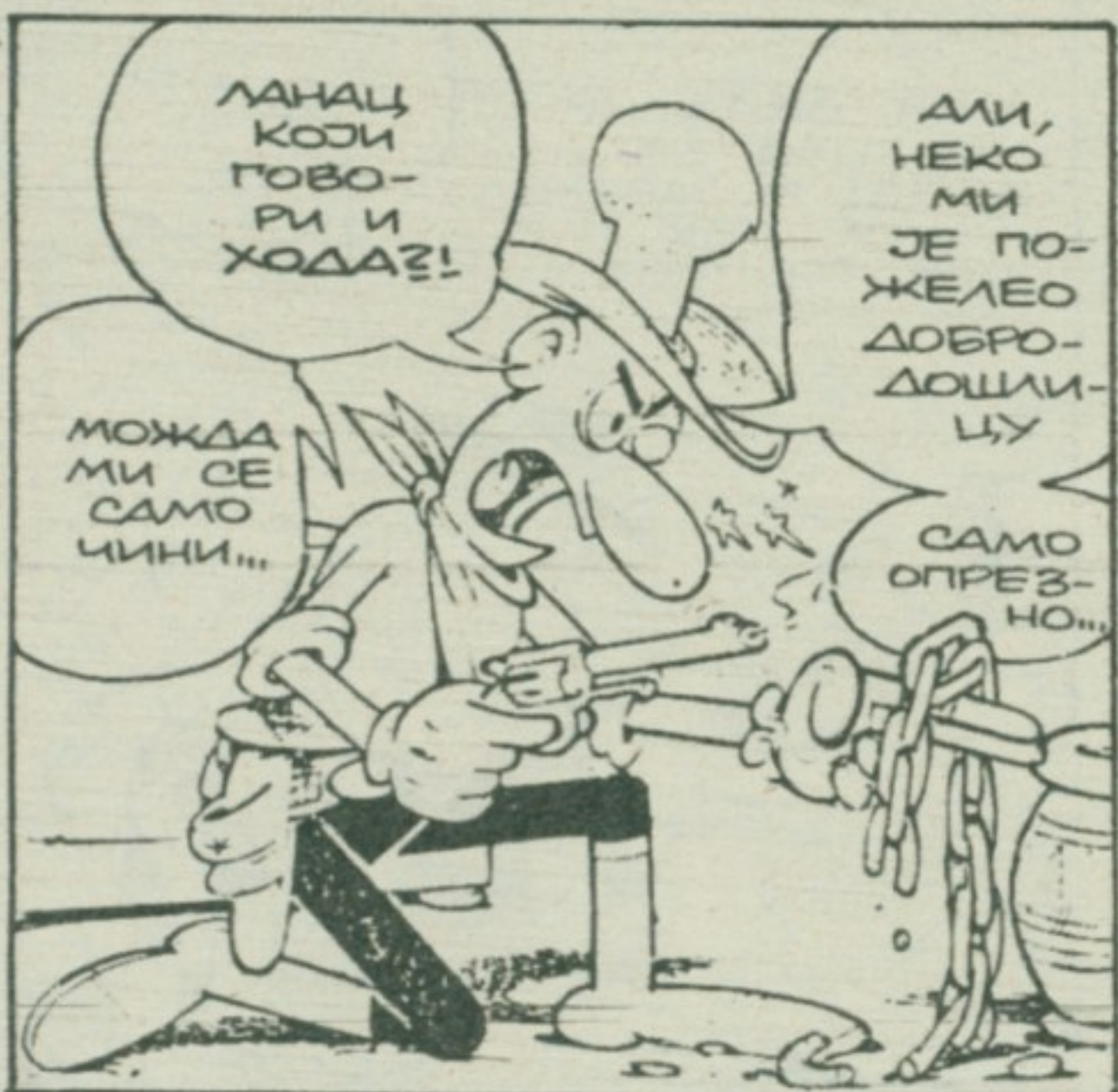
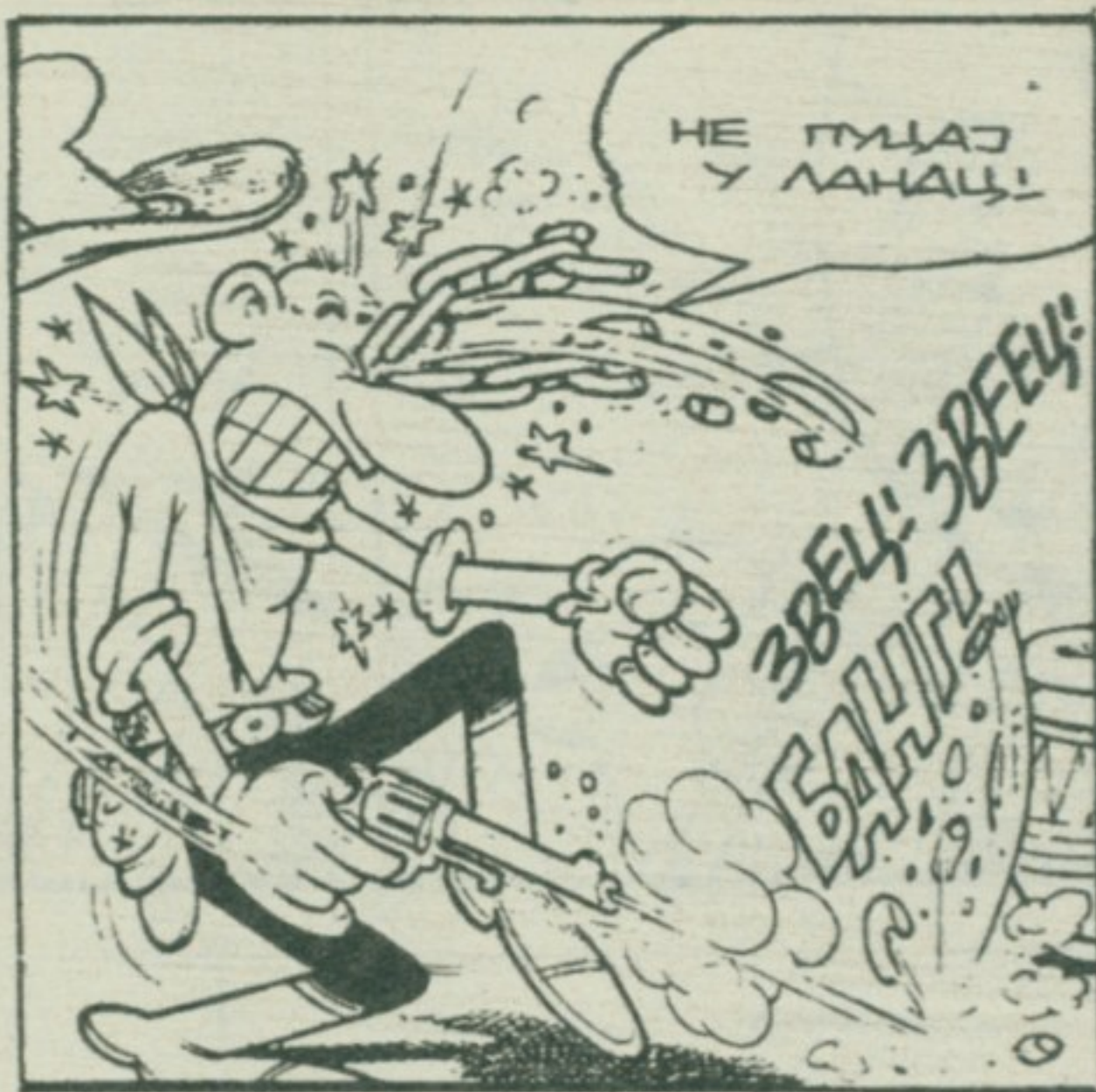




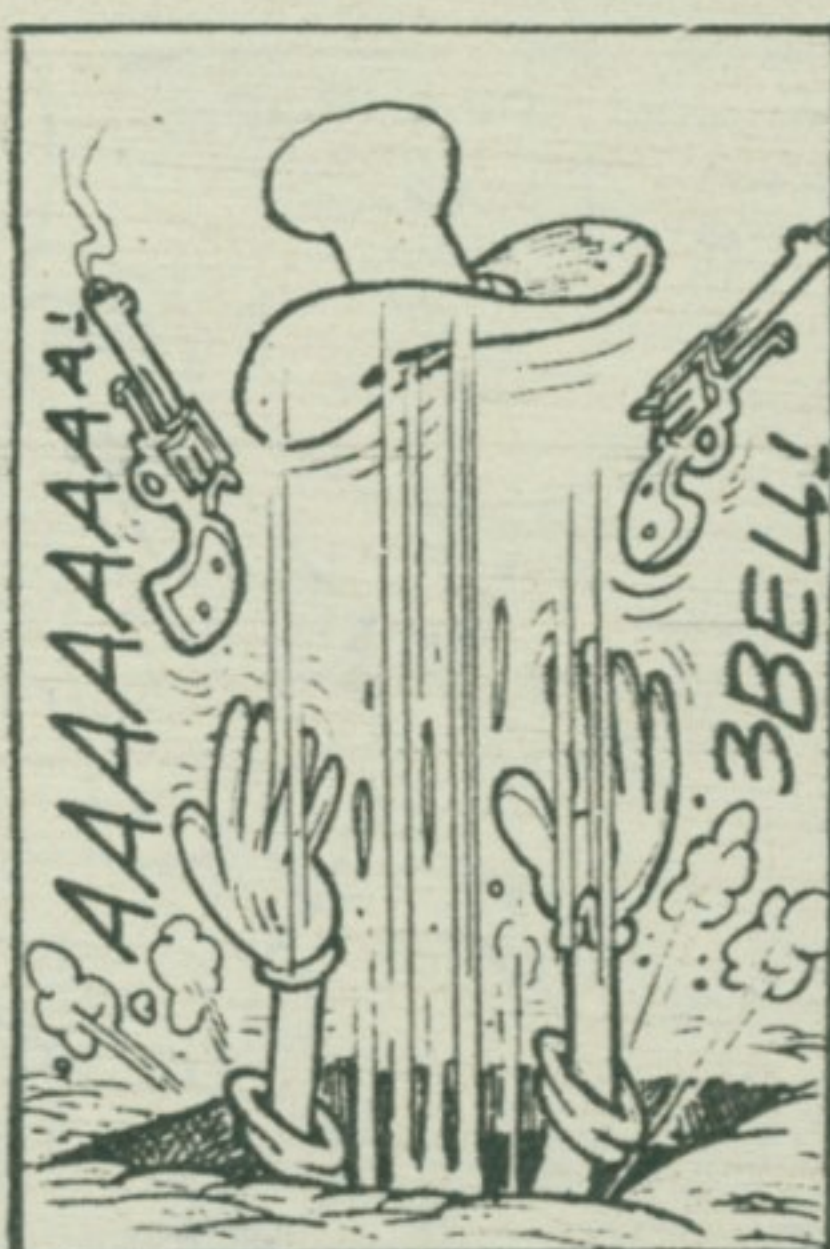
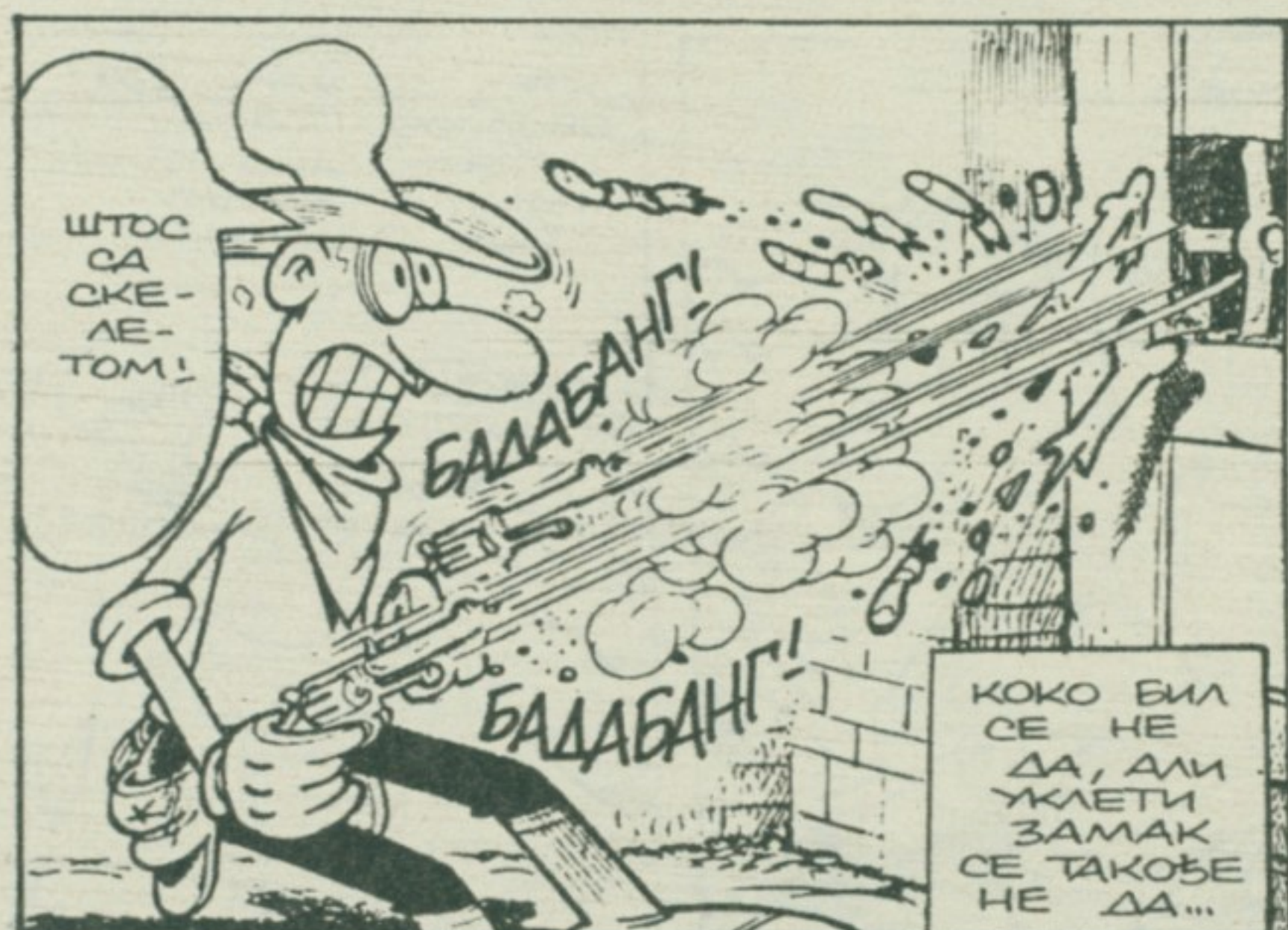
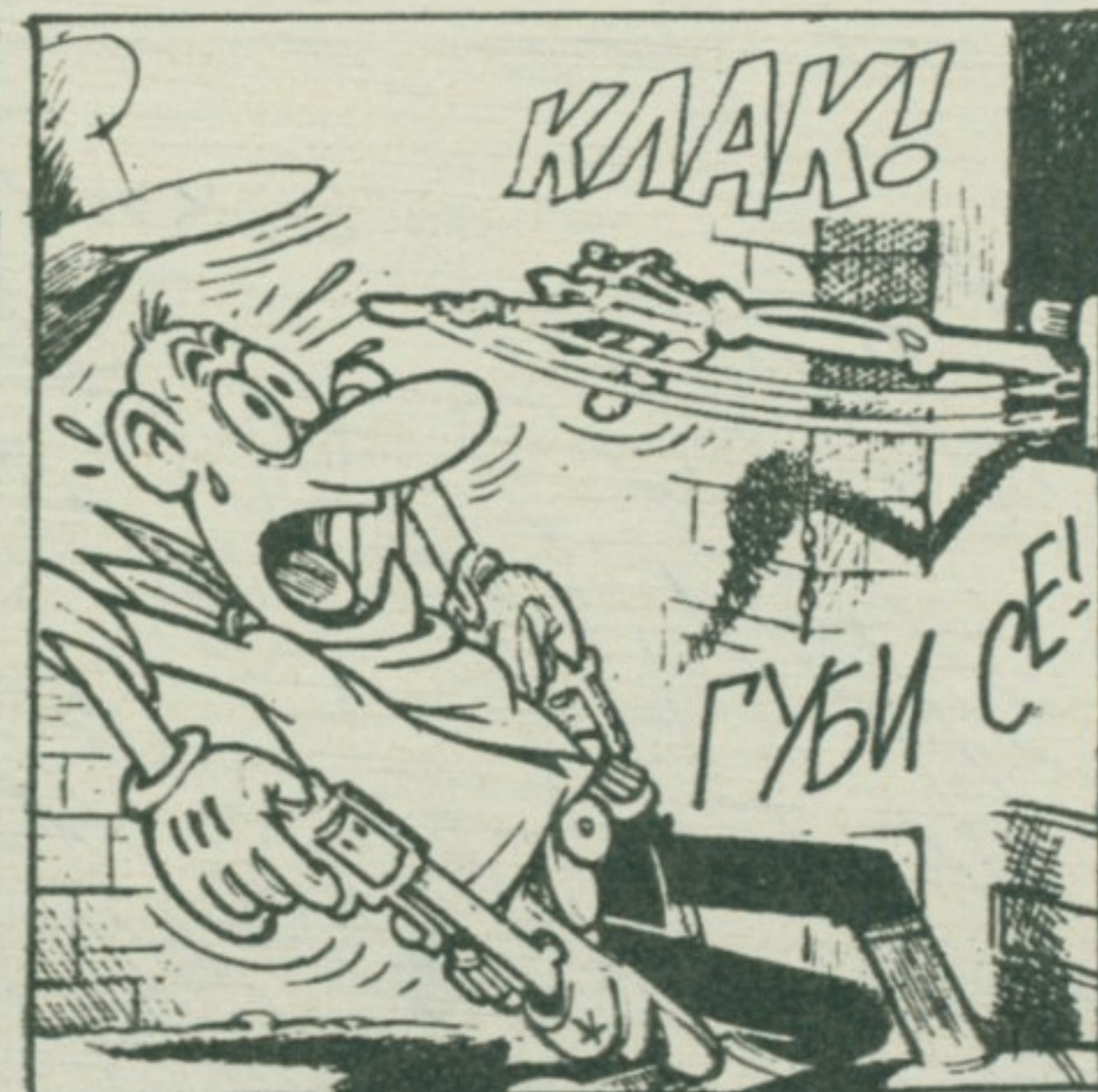
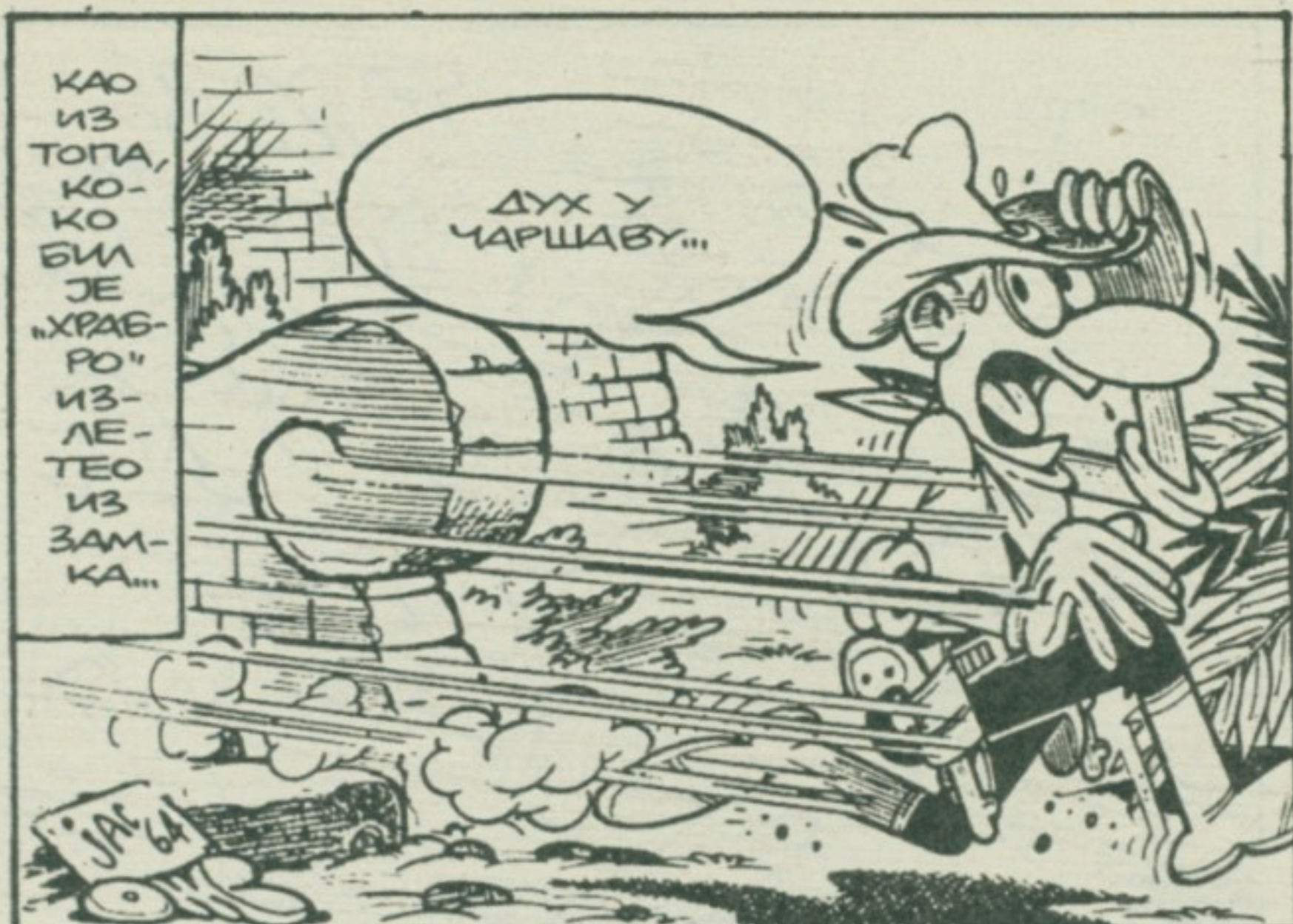




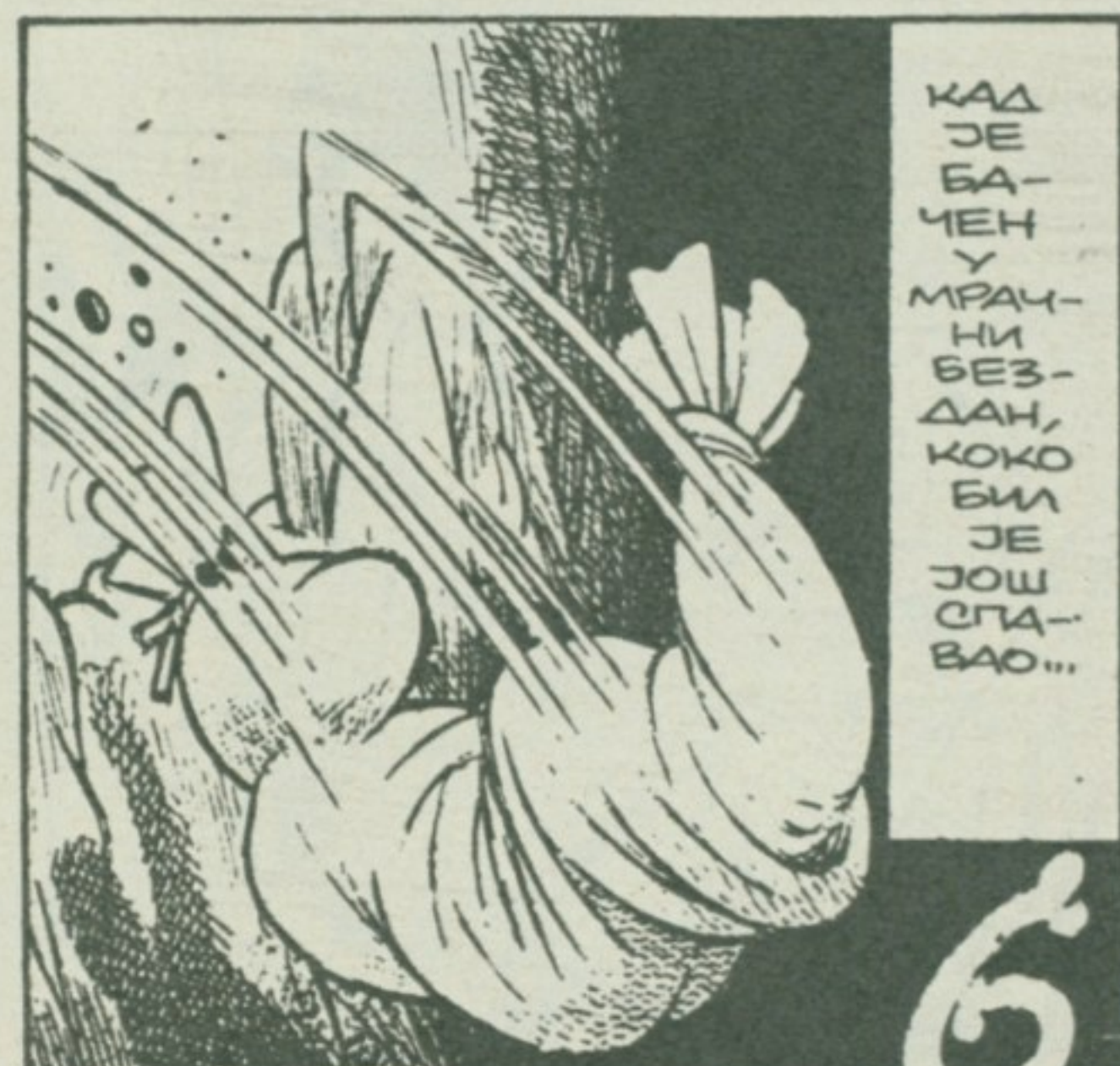
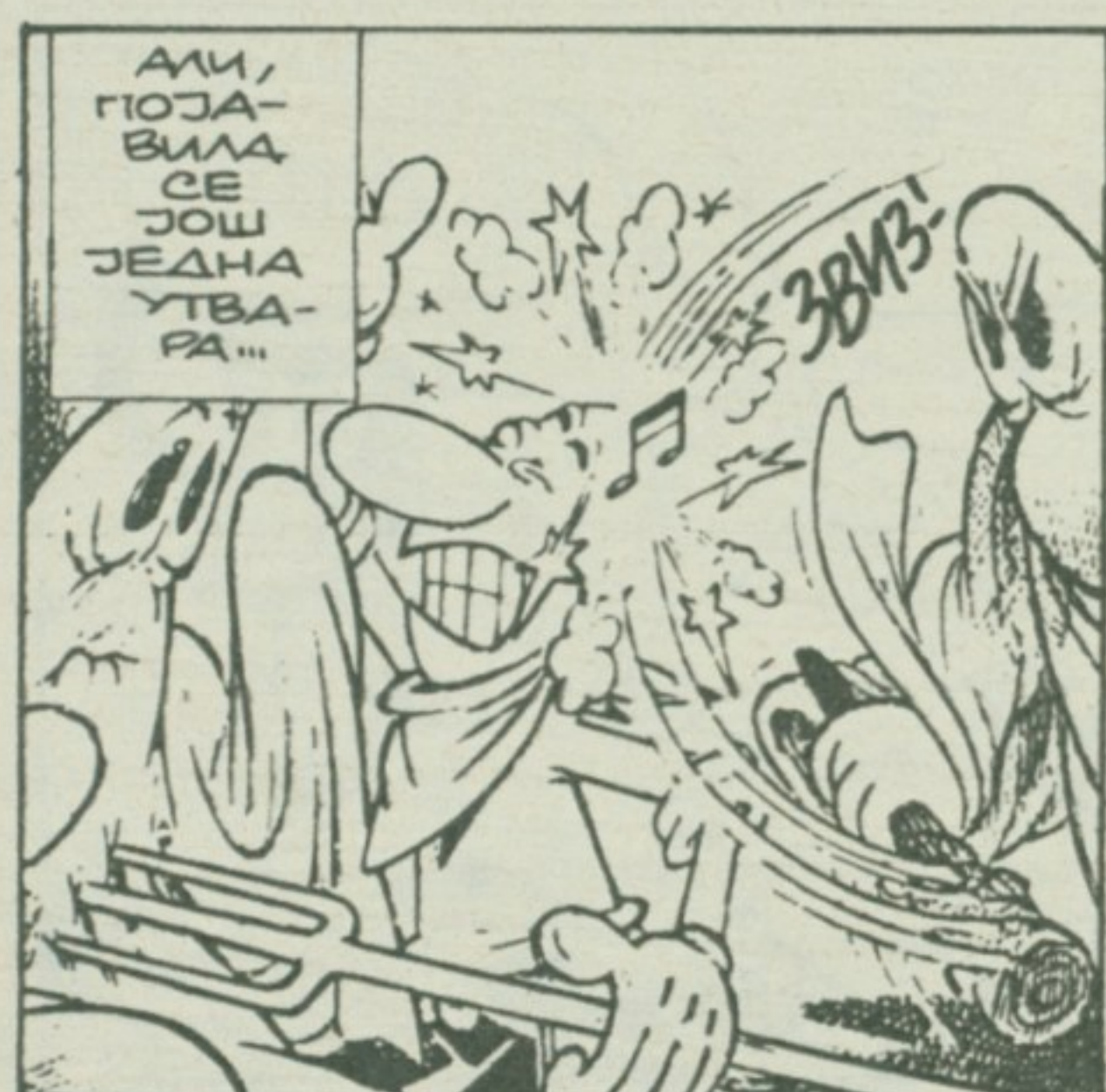
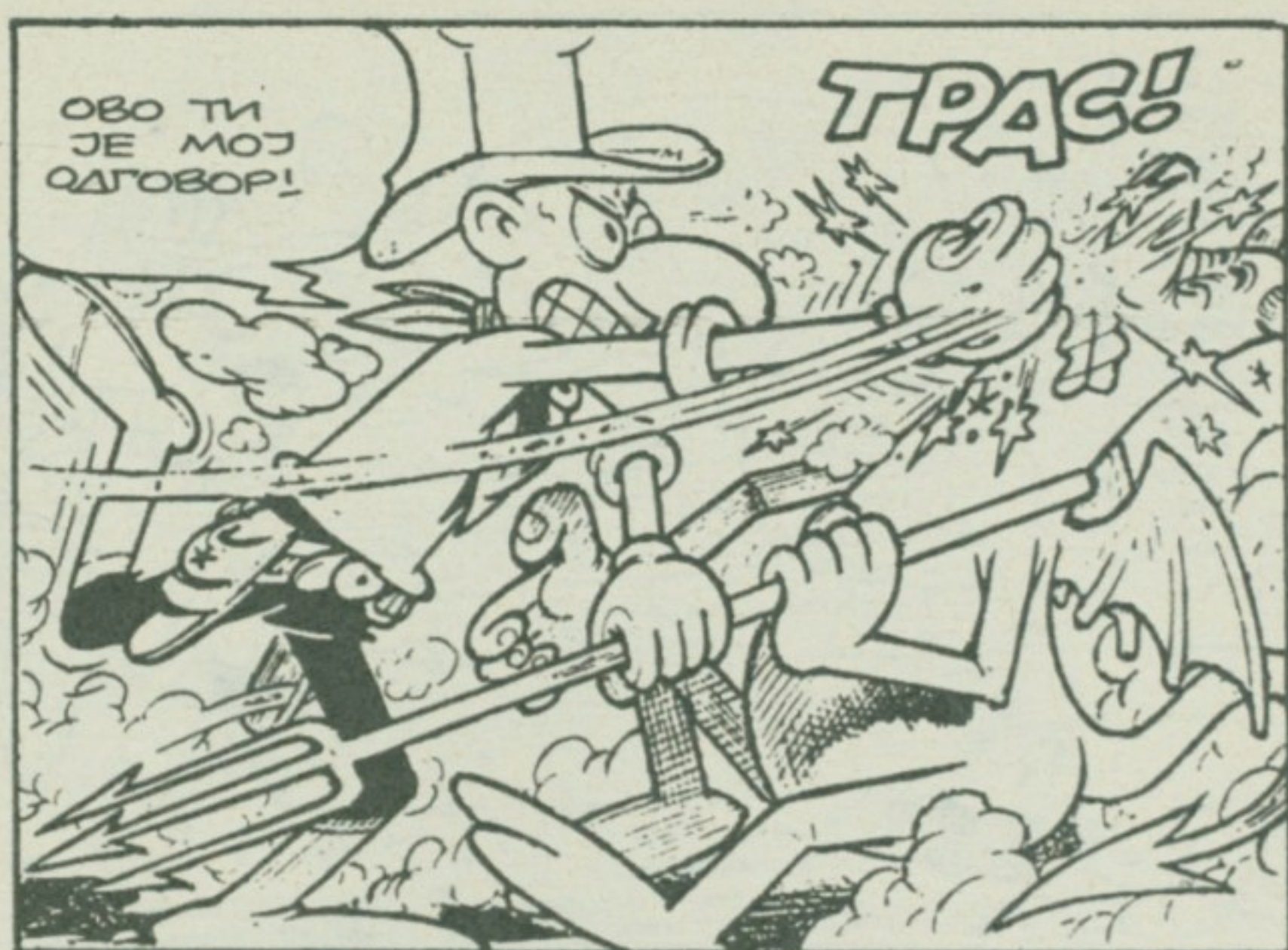
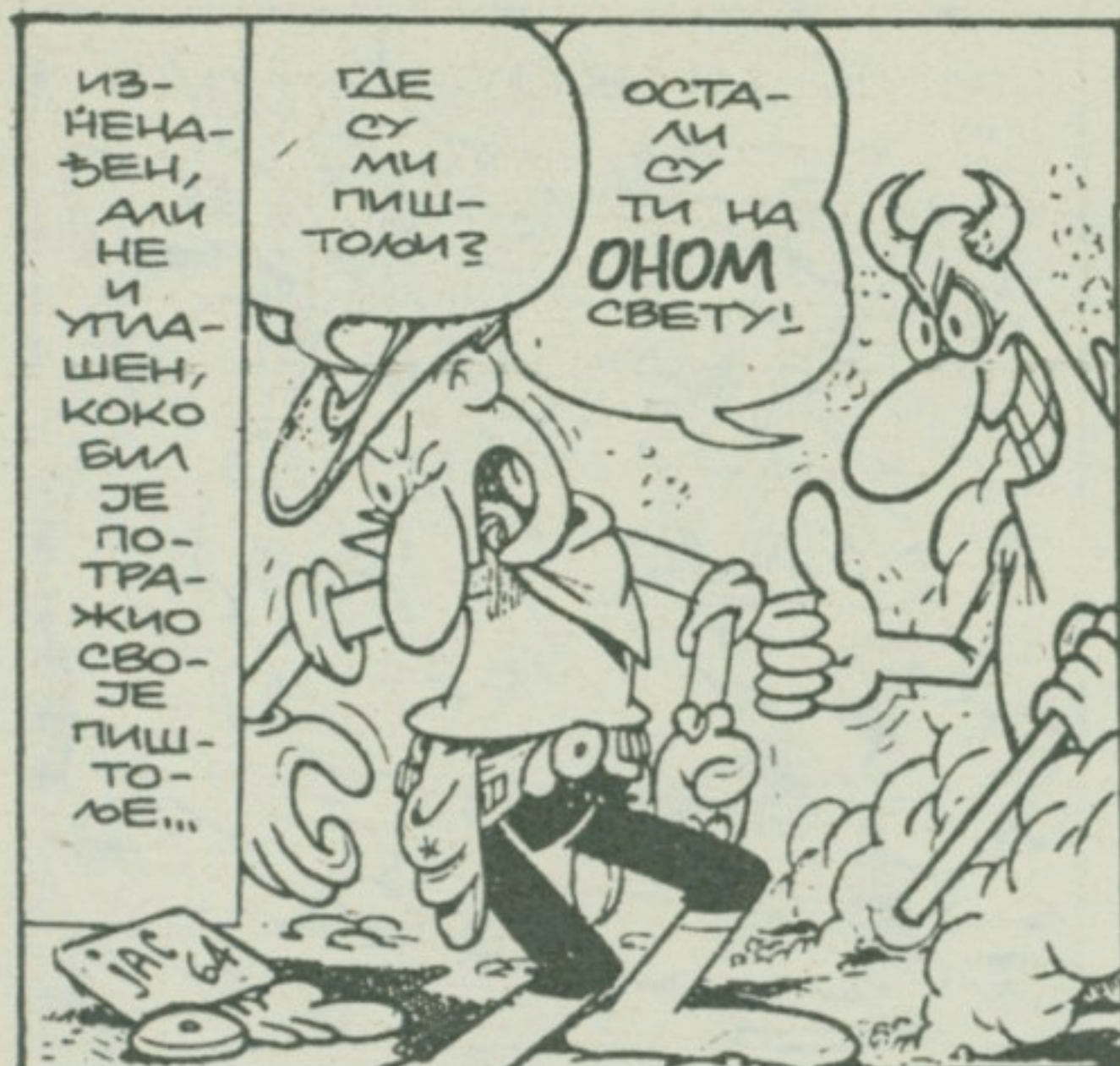




















РАЗУ-  
МЕМ  
ЈА  
ВАС,  
АЛИ...

МА, НИСАМ  
БЕЖАО!



А ПАЧ-  
ТА-  
ЛОНЕ  
ПУ-  
НЕ...  
СТРА-  
ХА...

СЛУШАЈТЕ  
ВИ, У  
ЗАМКУ  
САМ ВИ-  
ДЕО ЛАН-  
ЦЕ, ЛОБА-  
ЏУ И  
ЧАРШАВЕ  
КОЈИ ГО-  
ВОРЕ...



ДА  
ПУКНЕМ  
ОД СМЕ-  
ХА! ОНДА  
СУ МЕ  
ДВА ТИПА,  
МАСКИРА-  
НИ КАО ДА  
СУ С ОНОГ  
СВЕТА, БАЦИ-  
ЛИ У ОКНО  
СТАРОГ  
РУДНИКА...

ДОСТА!  
ТРЕБА  
ЛИ ЈОШ  
ДА  
ВЕРУ-  
ЈЕМ  
ДА  
СТЕ  
И ВИ  
ДУХ?



ЧАР-  
ШАВ  
У  
КОЈИ  
СУ  
МЕ  
УМОТА-  
ЛИ,  
ЗА-  
КАЧНО  
СЕ  
ПРИ  
ПАДУ  
О ЈЕДНУ  
ГРАНУ  
ИЗНАД  
ОТВОРА  
И ЗАТО  
САМ СЕ  
ИЗВУКАО!



АЛИ,  
ОНА  
ДВО-  
ЈИЦА...  
ВИ-  
ДЕЛИ  
СУ  
ВАС...

ПРИ-  
ЧА  
ЈУ  
ПРИ-  
ЧЕ...  
У  
ЗАМ-  
КУ  
НЕМА  
ДУХО-  
ВА  
ВЕГ  
АДЖИ  
КОЈИ  
ИХ  
ИЗИ-  
ГРА-  
ВАЈУ!



АЛИ,  
ЗА ТЕ  
ДУХО-  
ВЕ  
ЗНА  
ЦЕО  
КРАЈ!  
И  
САМ  
САМ  
СЕ  
УЖАС-  
НО  
УГЛА-  
ШИО...

СМИРИТЕ  
СЕ! ИМА  
ЛИ У ТА-  
ТАНА-СИ-  
ТИЈУ ЉУ-  
ДИ ВАШ  
ЗАКОНА?



ИМА  
ЈЕД-  
АН  
КОЈИ  
ШЕРИ-  
ФУ ЗА-  
ДАЈЕ  
МУ-  
КЕ...

ТО САМ  
И МИС-  
ЛИО!  
ЗАМАК ЈЕ  
ЗГОДНО  
УТОЧИШ-  
ТЕ...



НАПУНИЛИ СУ ГА  
ДУХОВИМА, ДА  
УГЛАШЕ ВЛАСНИКА!  
А КО СУ ОНИ ШТО  
СУ МЕ "ВИДЕЛИ"  
КАКО БЕЖИМ?



САТ  
КАС-  
НИЈЕ  
МИС-  
ТЕР  
МРТ-  
ВАК  
ЈЕ  
НА-  
ТРА-  
ПАО  
НА  
ОНА  
ДВА  
ТИ-  
ПА...

ИЗВИНИТЕ,  
АЛИ БИХ  
ХТЕО ДА  
ПОПРИЧАМО  
О КОКО БИ-  
ЛУ...

О ОНОЈ  
КУ-  
КАВИ-  
ЦИ?

СА-  
СЛУ-  
ШАЈ  
ГА,  
КУРА!



КОКО  
БИЛ  
НИЈЕ  
БЕЖАО  
ЗАТО  
ШТО  
ЈЕ  
ВИДЕО  
ДУХО-  
ВЕ!

А ЗАШТО  
ОНДА,  
МАТОРА  
БУДАЛО?



У МОЈ  
ЗАМКУ  
НЕМА  
ДУХОВА...  
ВЕГ ТИПО-  
ВА КОЈИ  
ИХ ИЗИ-  
ГРА-  
ВАЈУ!

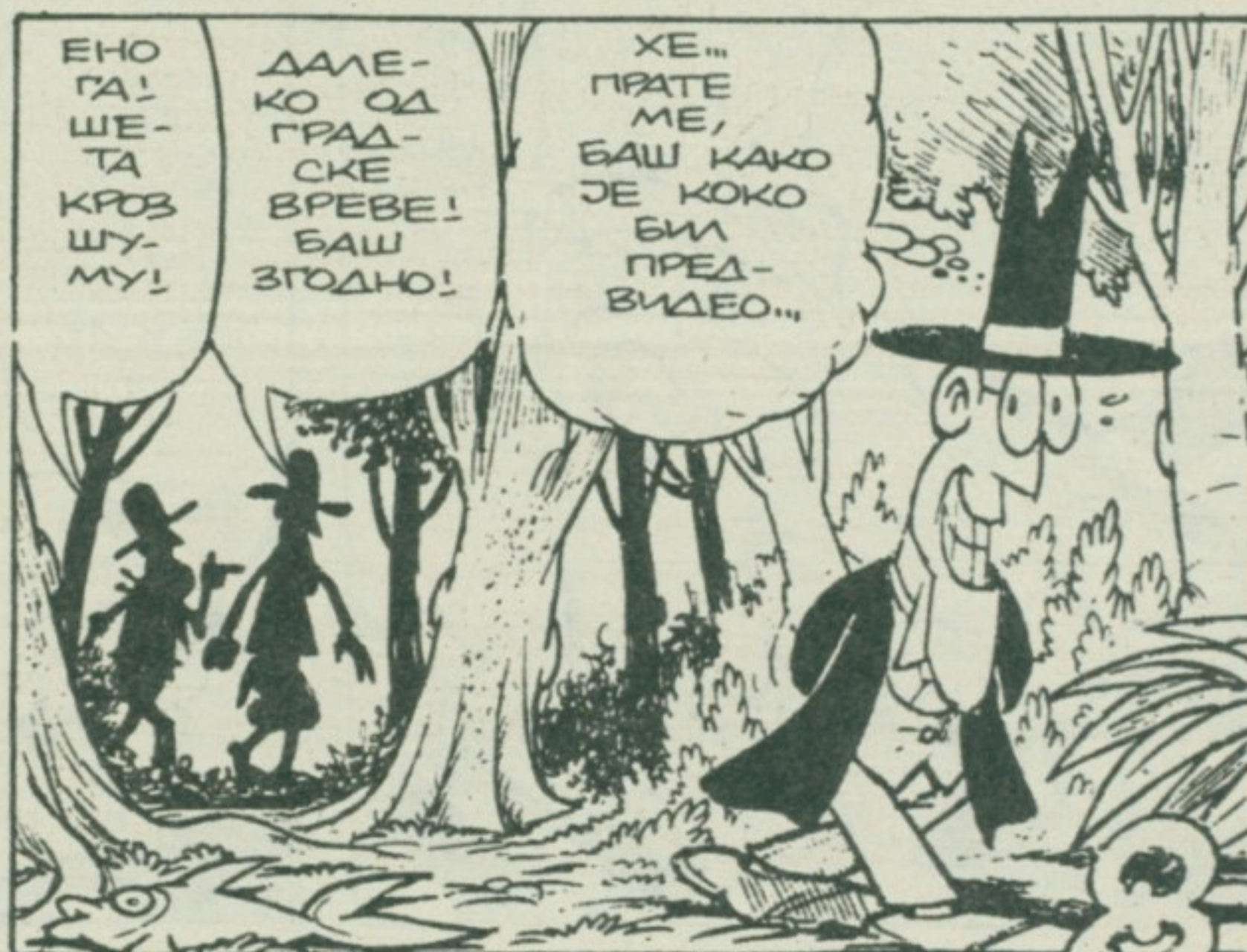


МАТОРИ  
ЈЕ  
ПРЕТЕ-  
РАО!  
АЛИ,  
СРЕДИ-  
БУ ЗА  
ЊЕГА!

НЕ  
ОВ-  
ДЕ!  
ИМА  
МНО-  
ГО  
ЉУ-  
ДИ!



ПРА-  
ТИТЕ-  
МО  
ГА...  
И  
КАД  
БУДЕ  
ЗГОД-  
НО,  
ИЗ-  
БИ-  
ЉЕМО  
ГА  
КАО  
СИР!

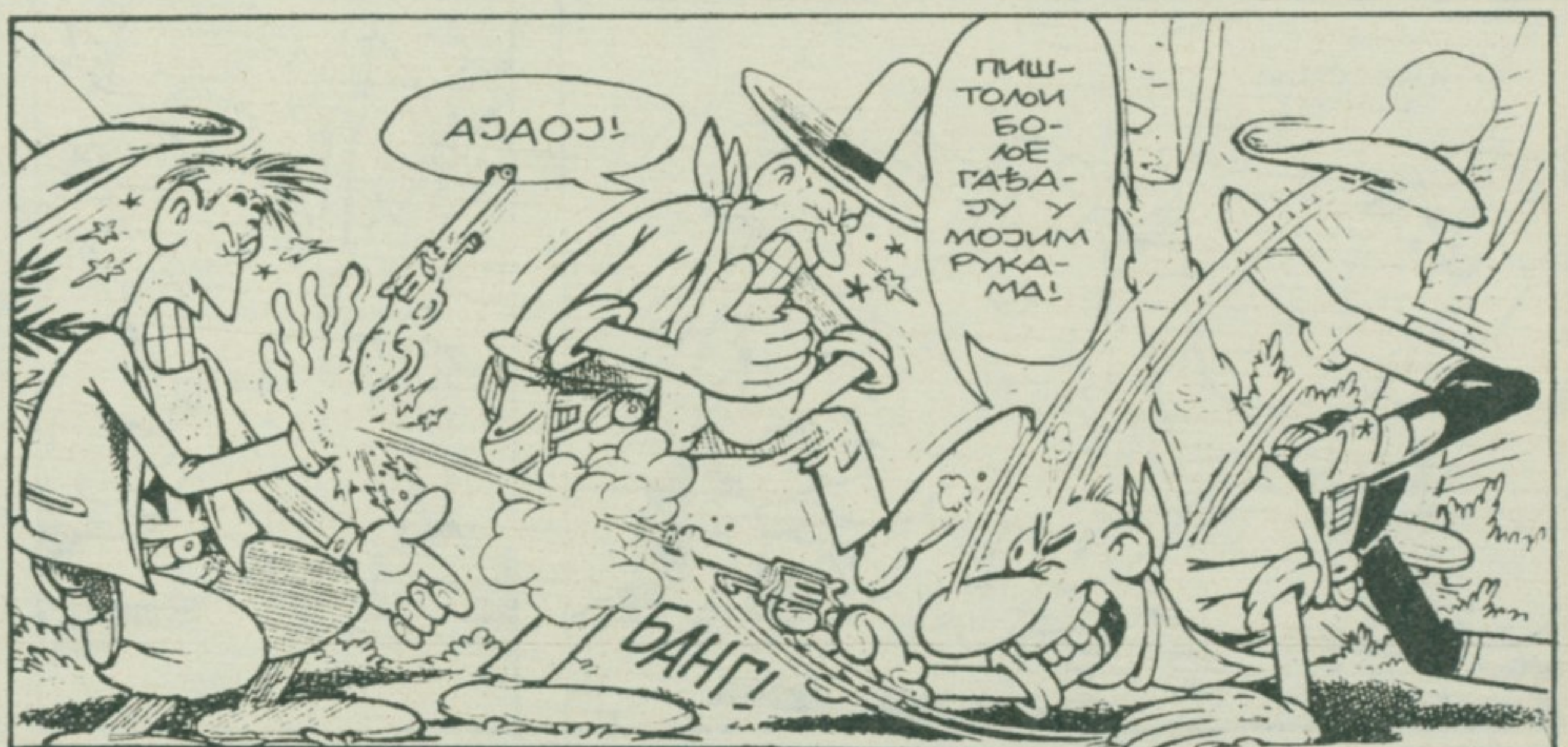
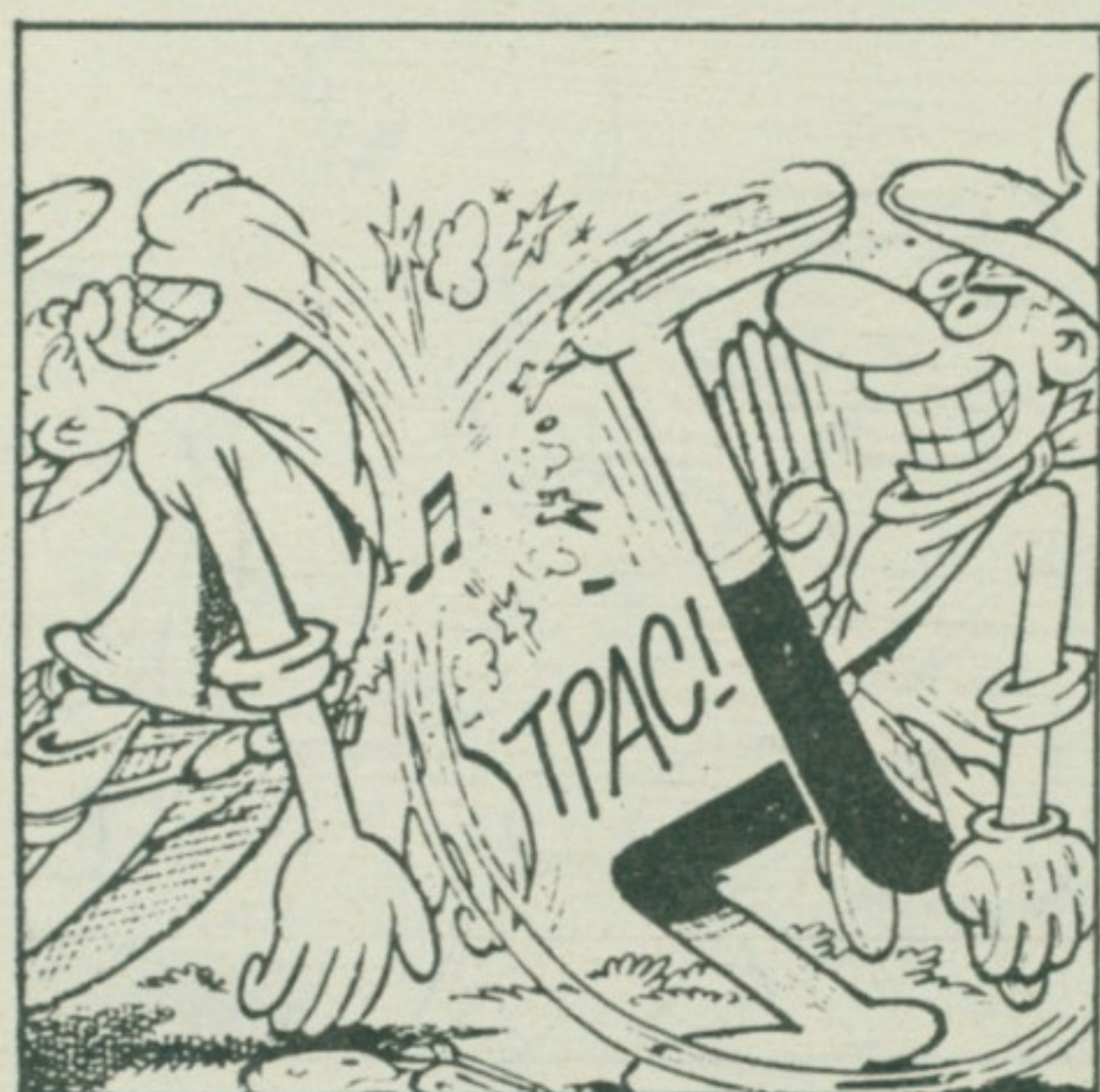


ЕНО  
ГА!  
ШЕ-  
ТА  
КРОВ  
ШУ-  
МУ!

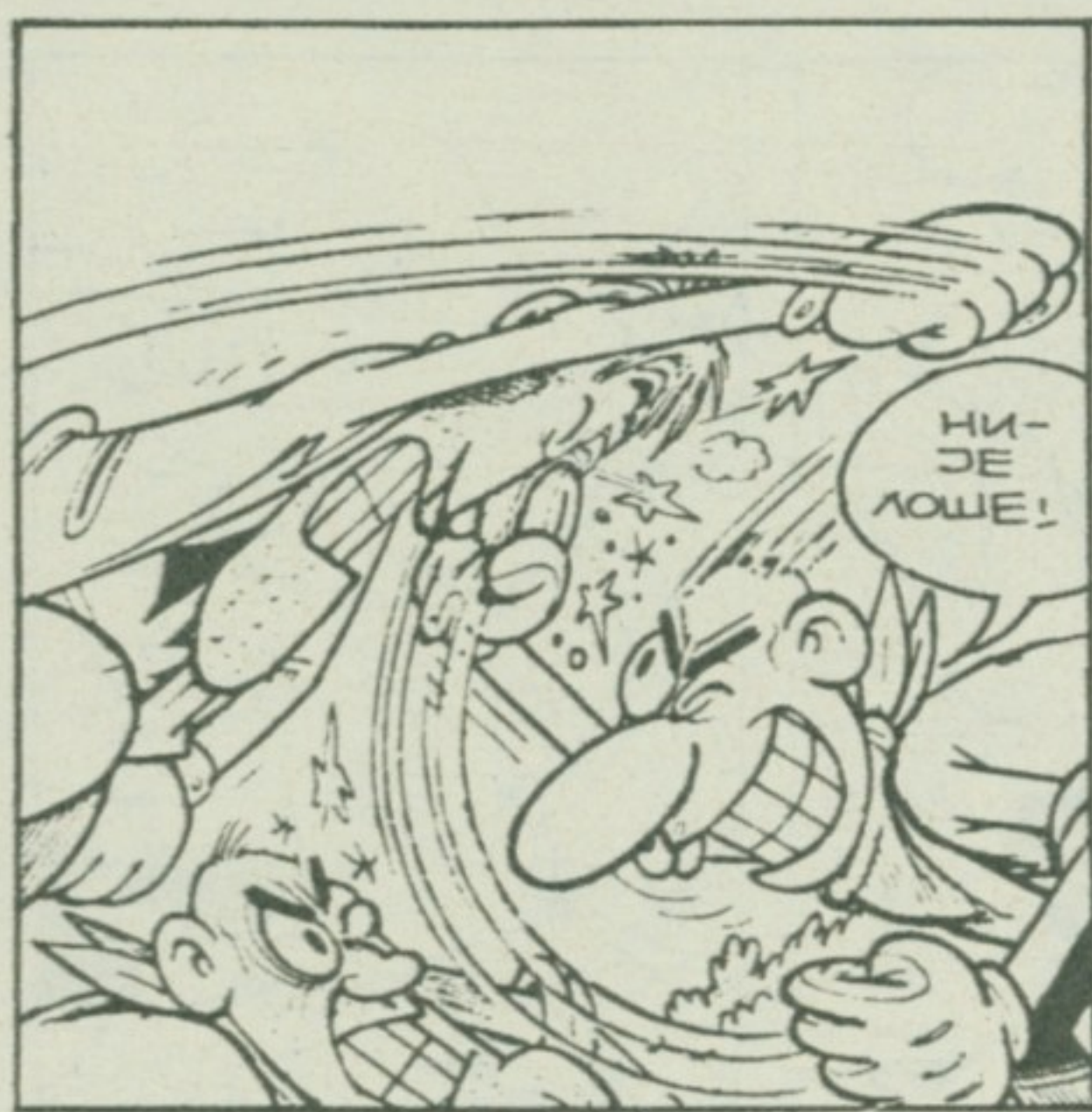
ДАЛЕ-  
КО ОД  
ГРАД-  
СКЕ  
ВРЕВЕ!  
БАШ  
ЗГОДНО!

ХЕ...  
ПРАТЕ  
МЕ,  
БАШ  
КАКО  
ЈЕ КОКО  
БИ  
ПРЕД-  
ВИДЕО...









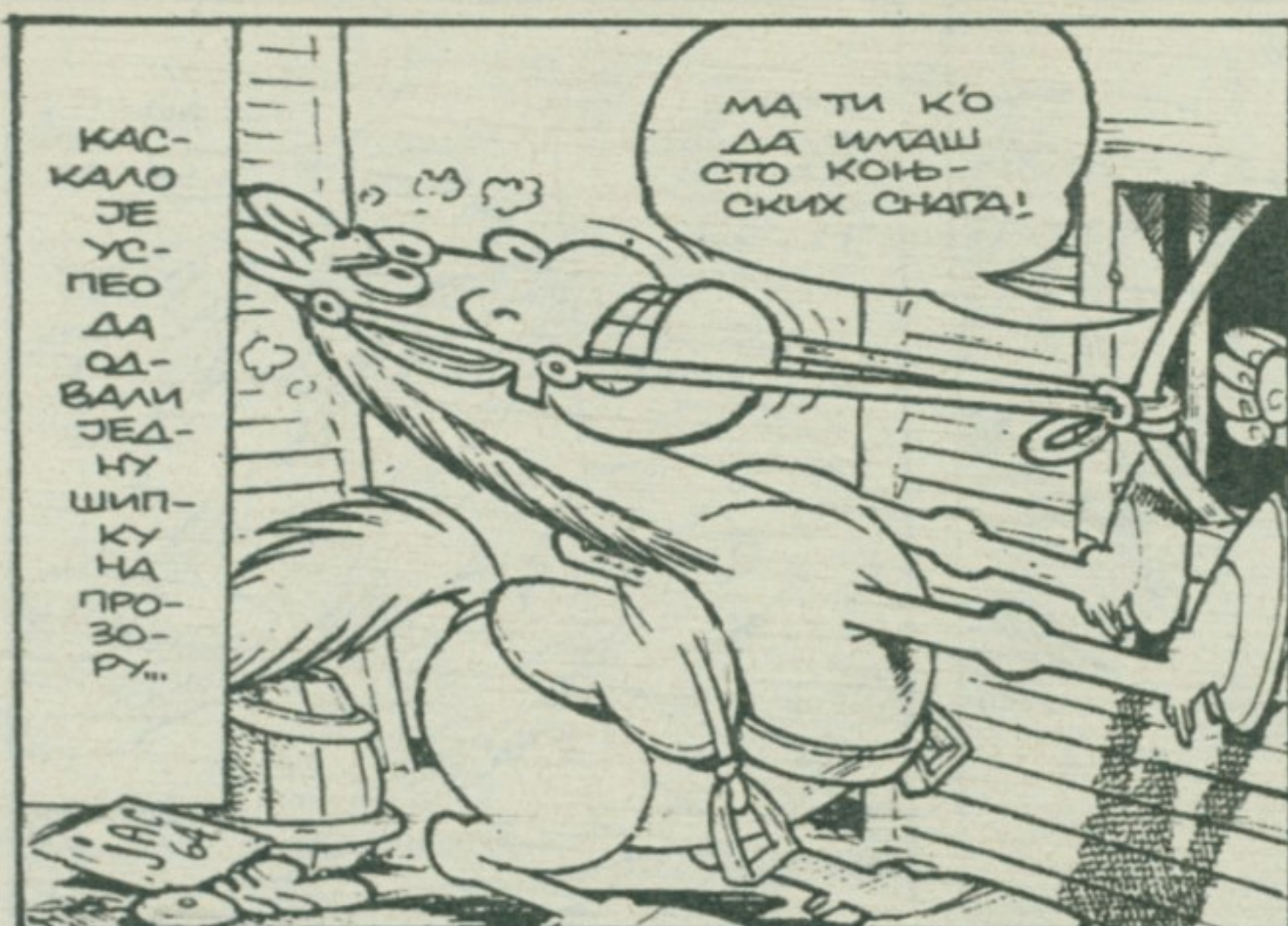




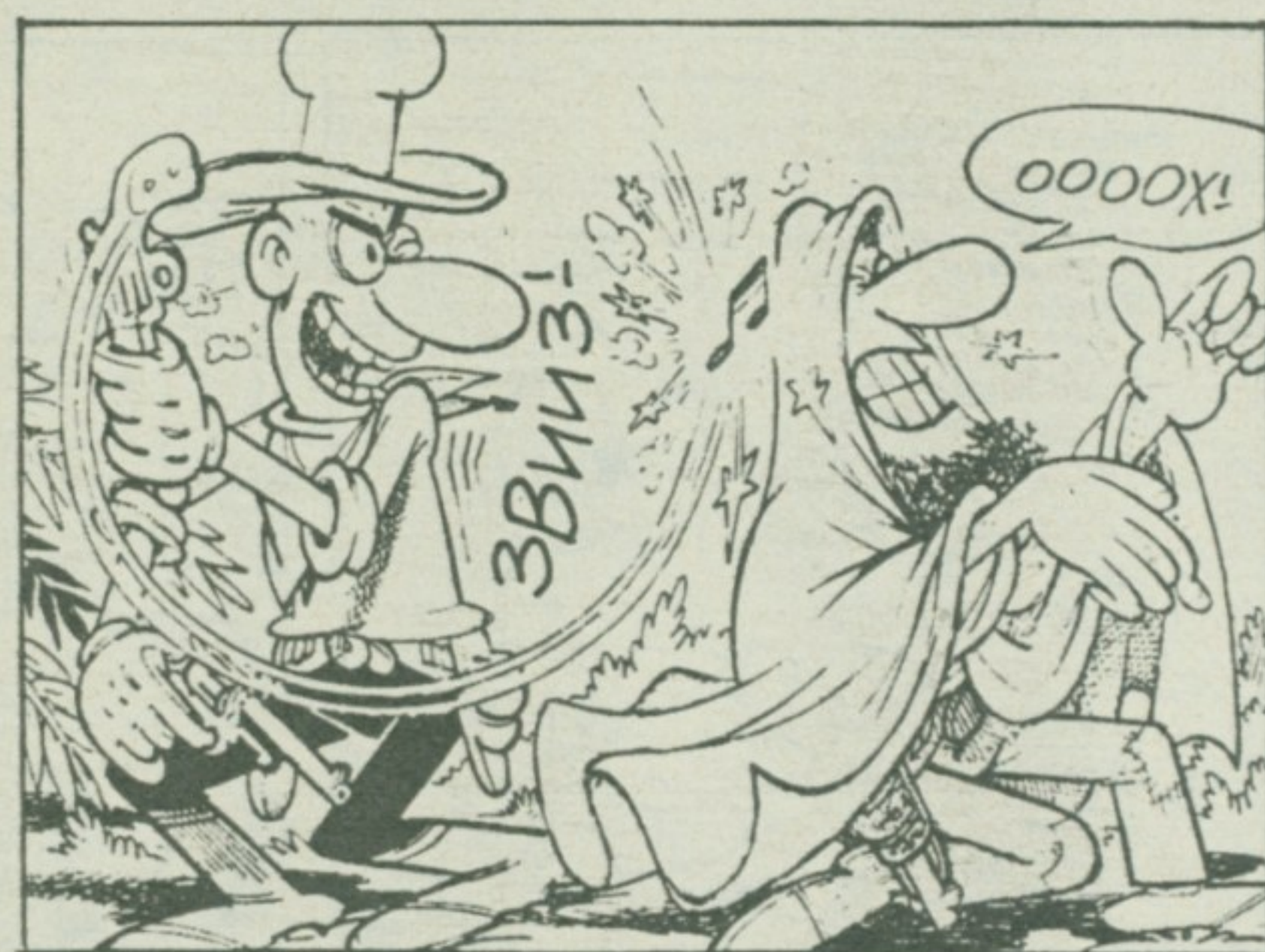




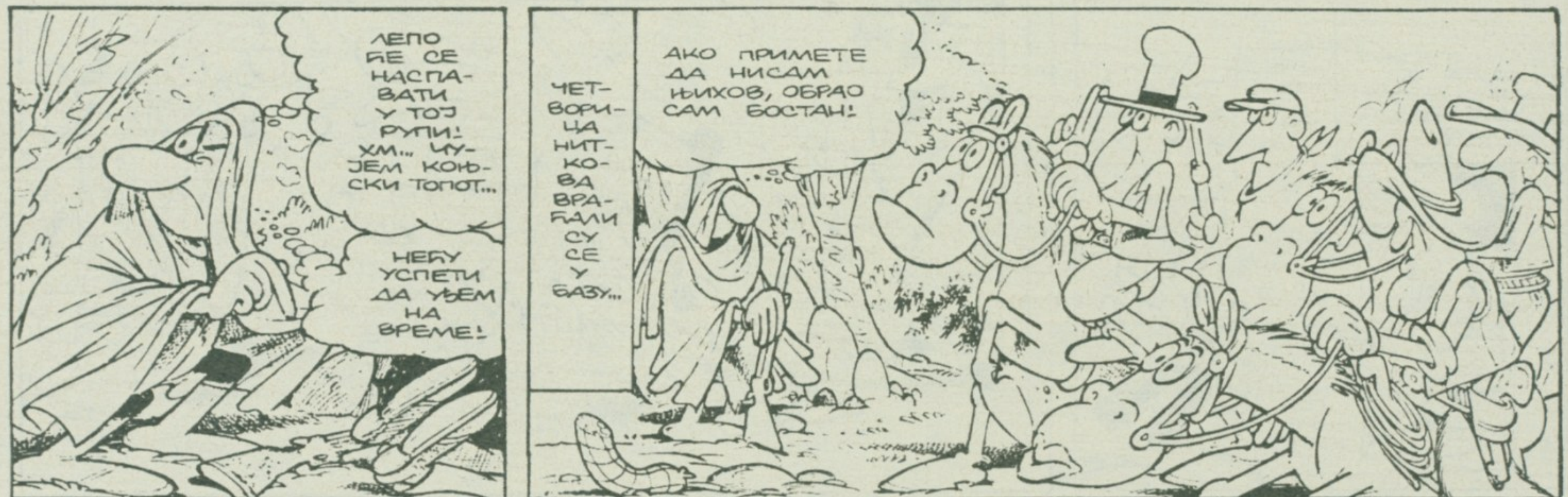




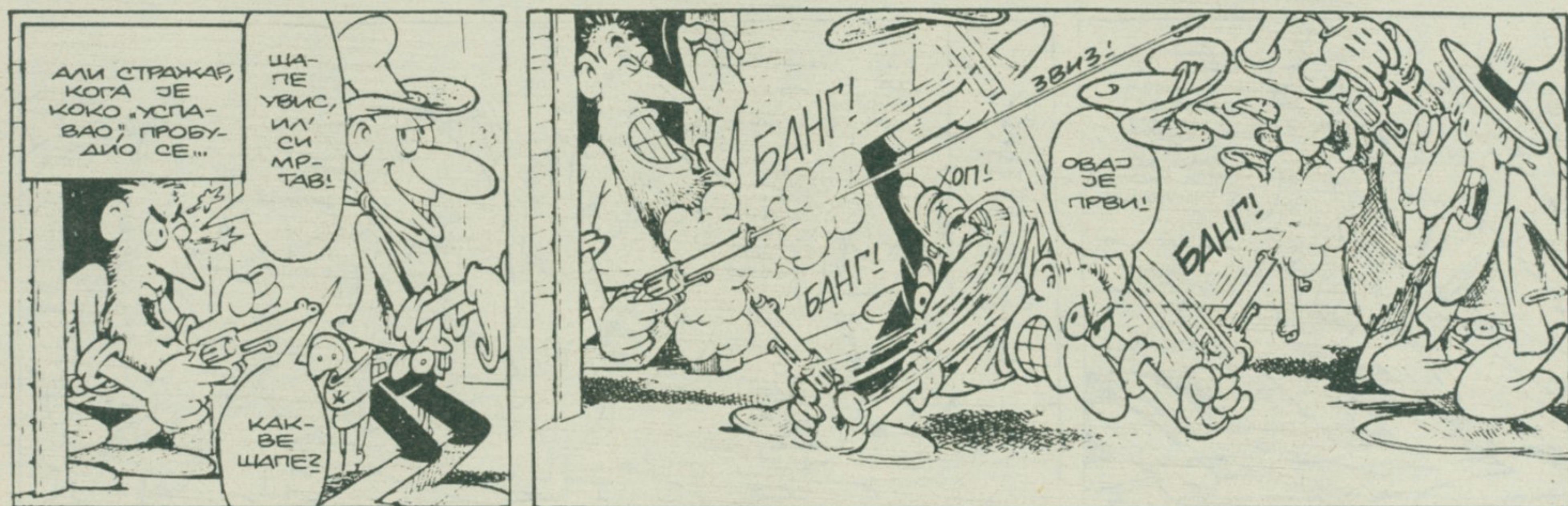










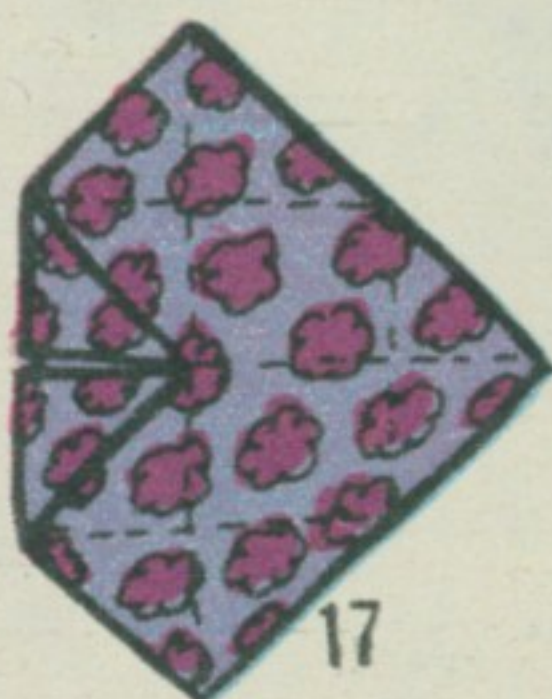
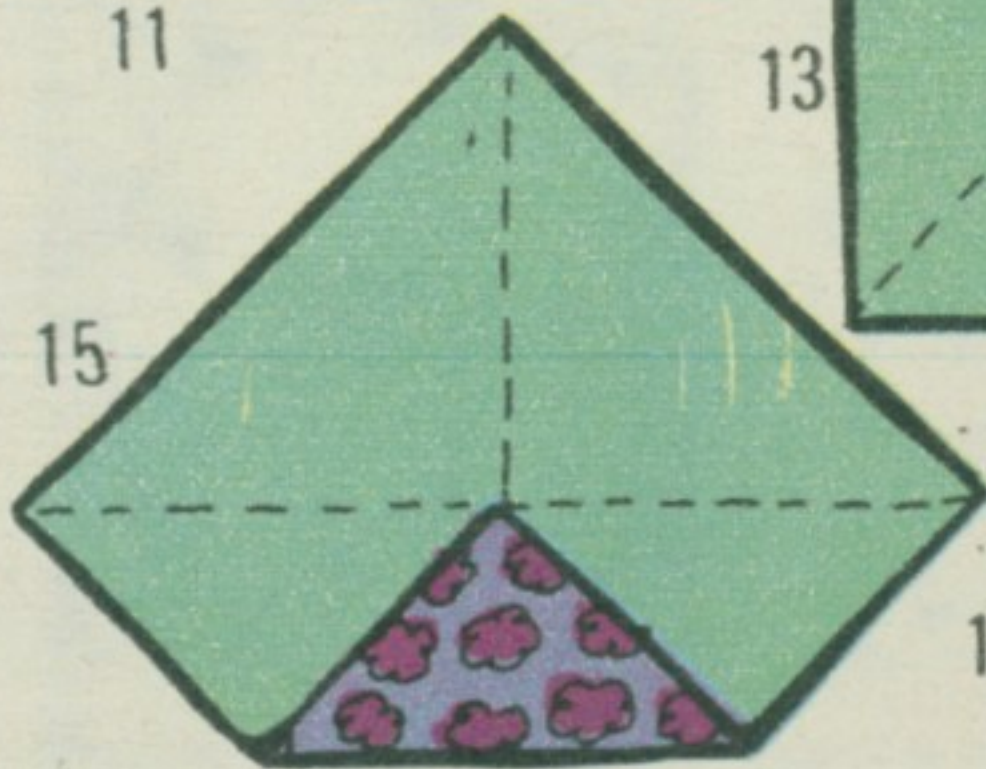
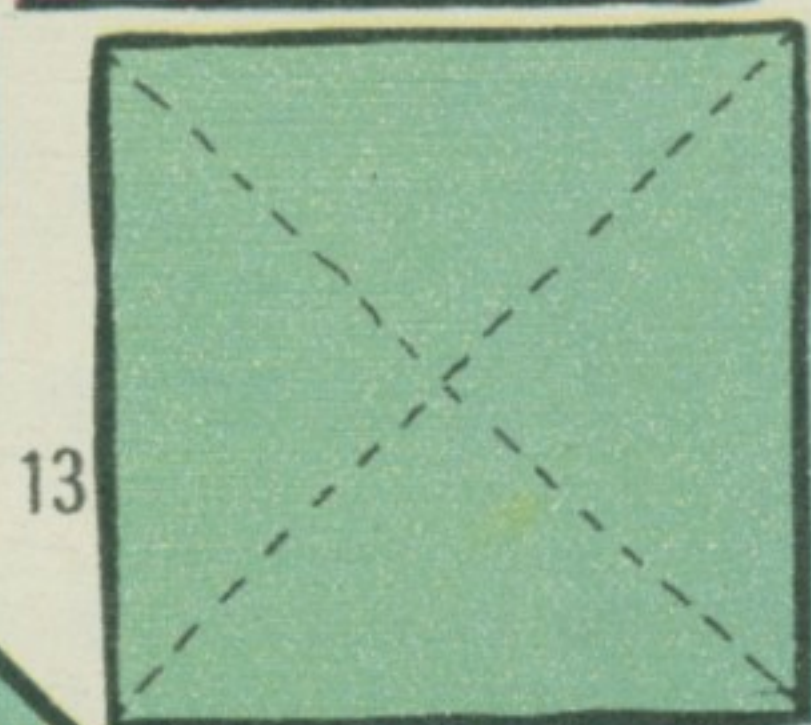
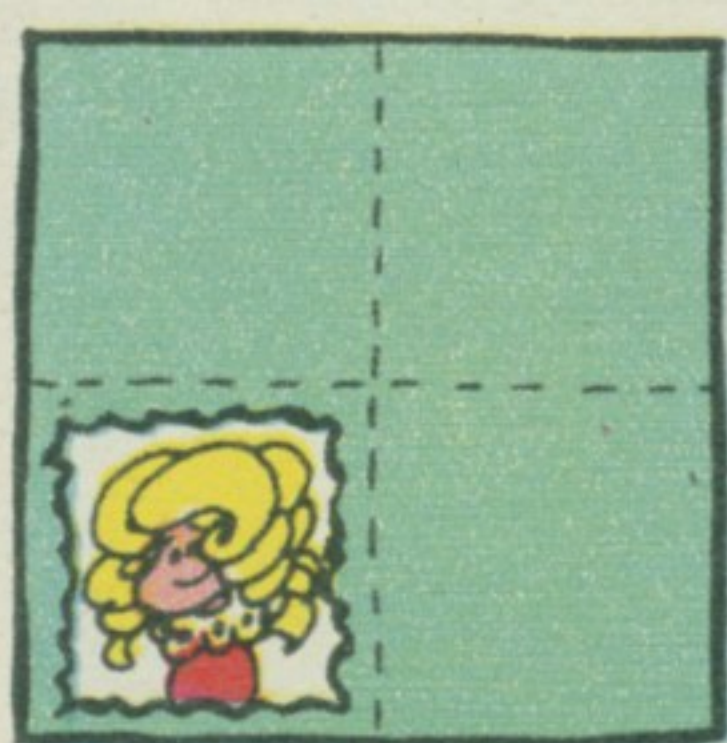
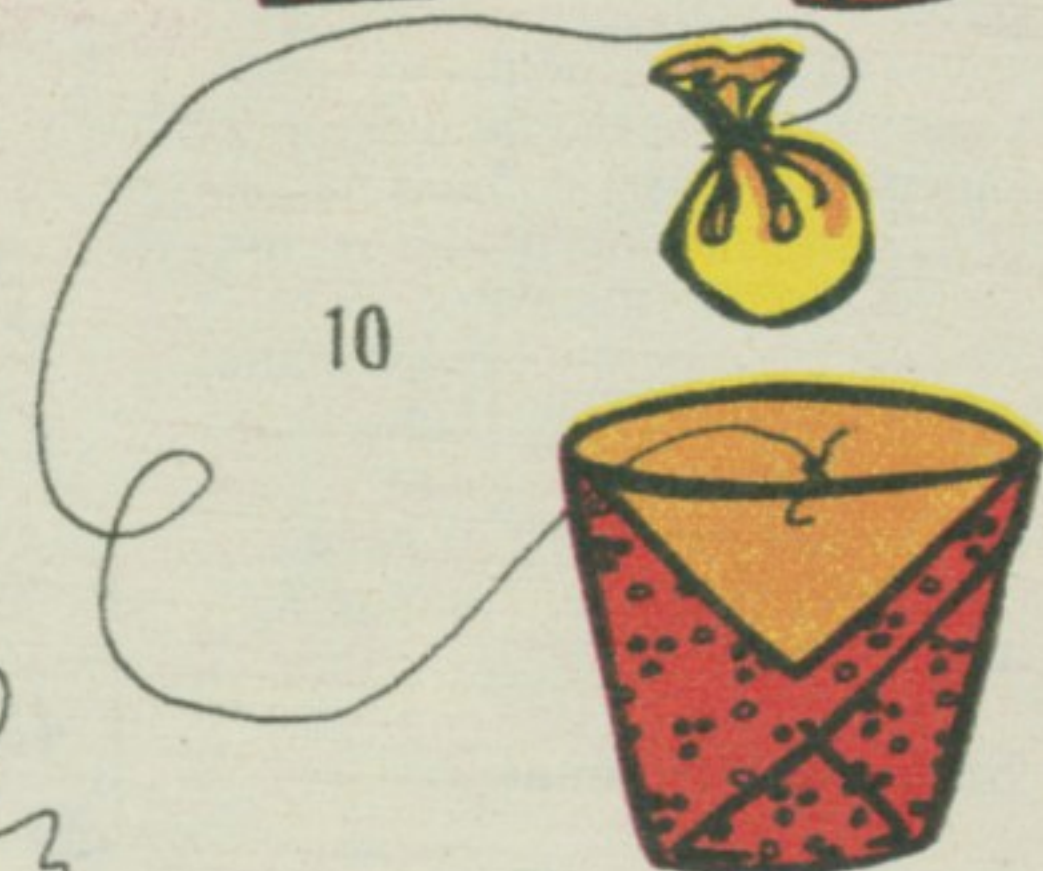




# Све оу ШАРЕНОГ ПАПИРА

## КОШАРКА

ЗА ОНЕ КОЈИ ВОЛЕ КОШАРКУ ЕВО ПРЕДЛОГА КАКО ДА НАПРАВЕ КОШ ОД ПАПИРА. ПРАВОУГАОНИ КОМАД ХАРТИЈЕ ПРЕСАВИЈТЕ КАО НА ЦРТ. 1, 2, 3, 4, 5 И 6. ТАКО СТЕ ДОБИЛИ ЧАШУ. У ПАПИРНУ МАРАМИЦУ УВИЈТЕ МАЛО ИЗГУЖВАНОГ ПАПИРА (ЦРТ. 7 И 8) ПА ВЕЖИТЕ КОНЦЕМ (ЦРТ. 9) ТАКО ДА ДОБИЈЕТЕ ЛОПТИЦЕ. ДРУГИ КРАЈ КОНЦА ТРЕБА ДА ОСТАНЕ ДУЖИ И ДА СЕ ВЕЖЕ ЗА ЧАШУ. ИГРА СЕ УБАЦУЈУ ЛОПТИЦУ У ЧАШУ.



## РАМ ЗА СЛИКУ

ПОТРЕБАН ЈЕ КОМАД ШАРЕНОГ ПАПИРА ЧЕТИРИ ПУТА ВЕЋИ ОД СЛИКЕ (ЦРТ. 11), ПРЕСАВИЈТЕ ГА ПО ЦРТИЦАМА, ПА ПО ДИЈАГОНАЛАМА (ЦРТ. 12 И 13). ПРЕСАВИЈТЕ СВА ЧЕТИРИ КОШКА (ЦРТ. 15) ТАКО ДА ДОБИЈЕТЕ ОБЛИК КАО НА ЦРТ. 16. ПОНОВО САВИЈТЕ КОШКОВЕ (ЦРТ. 17) ДОК НЕ ДОБИЈЕТЕ ОБЛИК КАО НА ЦРТ. 18. ПОЛОВИНУ ПРЕМА СПОМ КАО НА ЦРТ. 19. УБАЦИТЕ СЛИКУ (ЦРТ. 20). КОШКОВЕ МОЖЕТЕ ДА ЗАЛЕПИТЕ СА УНУТРАШЊЕ СТРАНЕ. НА ПОЛЕВИНИ ЗАЛЕПИТЕ ЗАКАЧАЉКУ (ЦРТ. 21) ИЛИ ПАРЧЕ КАРТОНА АКО ЖЕЛИТЕ ДА ВАМ СЛИКА СТОЈИ НА СТОЛУ.





## Бертолд Брехт:

За читање  
наглас

Неко ко га дуго није видео поздравља господина К. рекавши: „Ништа се нисте променили“. „О!“, рече господин К. и пребледе.

### Облик и материја

Господин К. посматрао је једну слику на којој су предмети били дати у врло произвољном облику. Он рече: „С неким сликарима, кад посматрају свет, збива се као и с многим филозофима. Настојећи да дају облик, изгуби им се материја. Једном сам био запослен код неког баштована. Он ми даде у руке баштенске маказе и рече ми да обрежем један ловор. Ловор је стајао у саксији и даван је у закуп приликом разних свечаности. Зато је требало да има облик кугле. Сместа сам почео да режем заперке, али, ма колико да сам се трудио да постигнем облик кугле, никако нисам успевао. Час би сувише одсекао с једне, час с друге стране. Напоследку, кугла је била врло мала. Баштован разочарано рече: „Лепо, то је кугла, али где је ловор?“

### Беспомоћни дечак

Господин К. говорио је о лошем обичају да се ћутке гутају нанесене неправде, па исприча ову причу: „Један пролазник упита неког уплаканог дечака шта му је. „Скупио сам два гроша за биоскоп, рече дечак, а сад прође ту да неки дечко и оте ми један из руке“, и показа дечка који се тамо негде још видео. „Па зар ниси викао у помоћ?“, упита пролазник и помилова га с наклоношћу. „Нисам“, јечао је дечак. „А зар не можеш да вичеш гласније?“, упита пролазник. „Дај онда и тај“. Узе му и други грош из руке, па без бриге пође даље својим путем.“

### Чиновник без ког се не може

Господин К. је чуо да се о једном чиновнику који је прилично дуго био на положају говори како се без њега не може, тако је то добар чиновник. „Како то да се без њега не може?“ упита господин К. мрштећи се. „Посао не би ишао без њега“, рекоше они што су га хвалили. „Па како то може бити добар чиновник кад посао без њега не би ишао?“, рече господин К., „имао је довољно времена да удеси посао тако да се без њега може. Чиме се он у

# ЗАШТО ЈЕ ПРЕБЛЕДЕО ГОСПОДИН К. И ДРУГЕ ПРИЧЕ О ЊЕМУ



Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ствари бави? Ја ћу вам рећи: уцењивањем?!“

### Омиљена животиња господина К.

Кад су господина К. питали коју животињу цени више од свих других, он наведе слона и образложи то овако: слон спаја лукавство са снагом. Није то оно ситно лукавство, довољно да се избегне заседа и дође до јела не упадајући у очи, него лукавство које за велике подухвате располаже снагом. До места где је та животиња била води широк траг. Но она је ипак добродушна, разуме шалу. Дobar је пријатељ као што је и добар непријатељ. Висока и тешка, она је ипак и брза. Њена сурла подиже и приноси енормном телу и најситнију храну, чак орахе. Уши су јој покретљиве: она чује оно што привуче њену пажњу. Достиже дубоку старост. Приступачна је, и то не само слоновима. Свугде је воле, исто као што је се и боје. Нека врста комике чини да је могу и обожавати. Слон има дебелу кожу о коју се крхају ножеви; али нежне је ћуди. Уме да се растужи. Уме да се наљути. Воли да игра. Умире у гуштари. Воли децу и друге мале животиње. Сив је и упада у очи само масом. Не једе се. Уме добро да ради. Воли да пије и тад се развесели. Чини нешто за уметност: Пружа слоновачу..

### Успех

Господин К. виде једну глумицу где пролази па рече: „Лепа је.“ Његов пратилац рече: „Недавно је имала успеха зато што је лепа“. Господин К. се наљути и рече: „Лепа је зато што је имала успеха“.

### Белешка о писцу

#### НЕМАЧКИ ШЕКСПИР ИЛИ ДА ЛИ ЈЕ ШЕКСПИР НЕМАЦ

БЕРТОЛД БРЕХТ (1898–1956), живео је само 58 година, а написао толико као да је на овом свету провео барем 200.

Једног Јеврејина силом можеш спречити у свему осим да постане писац. То чак није успело ни каплару одн. Рајксфреру, прво књиговођи па вођи. Х. Адолфу.

Писац се зове Бертолд Брехт. Довољно је рећи само Брехт јер он је појам а не само писац, глумац, редитељ такзваног ангажованог позоришта (Берлински ансамбл) – једно од најчувенијих светских позоришта.

Био је даровит и умео је да шчепа човека за раме само да би га протресао и траго из сивила, да се невероватно вешто приближи гледаочевом срцу које после тога брже куца, да се усли у човекову душу која одмах после тога схвати да не може без тог подстанара.

Био је искрен писац. Човек који се није дао моћницима. Од Хитлера је побегао у Америку и није било сумње да ће се после рата, када је немачка подељена, са запада вратити у ону источну, јер никада није заборављао да каже да је марксист и да су његове драме само подршка Марксове тезе да свет не треба само објашњавати већ и мењати.

Марксист, драмски писац Бертолд Брехт објаснио је много тога да се он промени на боље. Чинио је то на тако привлачан начин, па се данима и ноћима чекало на његову „Просјачку оперу“ у којој је равноправно даровита музика Курта Вајла. Нема позоришта које није давало, или није желело да даје овај светски хит.

Хитлер је учинио велику услугу Брехту када је послао смрт да га отера из Немачке. Најбоља своја дела Бертолд Брехт је написао у Америци („Мајка храброст и њена деца“, „Живот Галилејева“, „Добри човек из Сечуана“, „Кавкаски круг кредом“ – итд. (на жалост, немамо простора да све набројимо). Свака од ових драма давала се на нашим сценама и била догађај сезоне.

Зна се да је увек стизао да пише. Али да ли је јео, спавао... мање је познато.

Од 1949. године по својој жељи живи у Берлину. Источном. Његови садружи, марксиста на власти, такође у време Хитлера емигранти, само на оној страни света супротној западу нису много мирисали Брехта, а ни он њих, али су свакако морали да рачунају с њим.

А опет, владајуће Немце са запада избезумљивала је црвена боја његове биографије, његових убеђења, његових комада.

Једном речи, обе немачке власти мрштиле су се при помисли на иницијале Бертолда Брехта, али су се одмах по његовој смрти постарале да буде слављен као ни један Немац до тада. Смрћу, Бертолд Брехт је посао владајући Немац. Владао је немачким духом.

С малом разликом што је имао подршку и истока и запада. Мислимо на свет коме је позориште једино заједничко што имају и воле а у њему Бертолд Брехт.

Неколико одломака из књиге „О господину К.“ које доносимо су блиставе мале приче – есеји о типичном немачком малограђанину. Њега је Брехт мрзео исто толико колико њега Хитлер.



Илустровао: Ненад Милићевић



ЗАНИМАЊЕ: РОНИЛАЦ

# ТЕЖИНА ОД КОЈЕ

Хладан, хипнотишући мрак, осећај тежине од које пуцају кости. Свет у који рониоци желе да продру далеко је од срдачног. Технологија још увек није успела да рониоце снабде шкргама и грађом која би пружила заштиту од дубинског притиска, али бар за њих измишља оруђа да преживе у тој опасној средини.

Као прво, за роњење у велике дубине праве се све савршенија и лакша одела. Одзвонило је тешким жилверновским подводним оклопима. Једно од најлакших одела направљено је уз делимично коришћење материјала за НАСА космонаутска одела каква су била у употреби шездесетих година. Начињено од композитних бланка, ово одело, иначе познато под називом „Њутсјут“ намењено је одласку у дубине до 300 м. Тешко је свега 130 kg, или само једну трећину стандардних одела за те сврхе. У њему рониоци могу чак и да пливају, додуше – само на мању раздаљину. Двадесет осам клизних зглобова омогућавају да ронилац може прилично слободно да се креће. Када се умори – а може се само замислити колико је на тој дубини напоран чак и сам боравак без кретања или рада, при руци му је мали подводни „скутер“, моторчић који ће га однети куда је наумио.

„Њутсјут“ одело, које ће, како се очекује, моћи да се набави већ крајем 1987. године, има и друге предности које су доскора биле незамисливе. Ваздух унутар одела остаје све време роњења под једнаким притиском као што је на површини. Ронилац зато троши мање кисеоника и треба му мање времена за компресију и декомпресију. У садашњим условима, ако се користи стандардна опрема, рониоцу су за спуштање у дубину од 300 метара и повратак на површину, потребна 24 часа.

## Одело испод одела

Професионално роњење је и те како опасан и тежак посао. Ретко који

професионалац има ту срећу да ради у топлим, чистим и прозирним водама. Обично их шаљу да прегледају разноразну опрему за нуклеарно хлађење, оштећења резервоара која узрокују подводно цурење отрова и загађење река или мора. Да би се рониоци заштитили од хладноће и разних отрова, припрема се одело које би имало два заштитна слоја: штитили би рониоца од хладноће воде близу тачке мржњења, од опасних хемикалија и микроорганизама.

Названо „Сјут андер сјут“ (одело под оделом) оно комбинује тесно унутрашње одело од неопренске пене са чврстом, комотном спољашњом од гуме. Одела се међусобно спајају око врата. У празан простор између два слоја пумпицом се убацује чиста вода која се претходно хлади или загрева да би се тело хладило или утопљавало. Притисак воде у овом међупростору регулише се да буде нешто виши него што је притисак околне воде која тако не може да продре унутра уколико се одело оштети.

У великим дубинама рониоцу могу да нашкоде и

гасови који би у другим условима били нешкодљиви. Рецимо, испод одређене дубине азот и хелијум могу да изазову неку врсту опијености. Да би се тај проблем решио, Французи су измислили нову мешавину гаса за удисање. Она садржи 2 процента кисеоника, 98 водоника којима је за дубине преко 165 метара додато нешто хелијума. Ако би се мешавина, која је још увек у фази испитивања, показала успешном, то би омогућило рониоцима да, заједно с роботима и батискафима, раде на великим дубинама.

Рониоци обично избегавају мешавине „хидрокс“ типа јер оне постају високо испарљиве када удео кисеоника премаши 4 процента. Француски истраживачи тврде да су успели да кисеонички део задрже на пристојној удаљености од критичне дозе и да су развили процедуру

КО ЗНА КОЛИКО БИ ГОДИНА И ТРУДА УШТЕДЕО МЕЛ ФИШЕР ДА ЈЕ, ТРАГАЈУЋИ ЗА „АТОХОМ“, ИМАО НА РАСПОЛАГАЊУ ТЕХНОЛОШКЕ НОВОТАРИЈЕ ЗА РОЊЕЊЕ КОЈЕ СУ ИЗМИСЛИЛИ АУСТРАЛИЈСКИ, ФРАНЦУСКИ И АМЕРИЧКИ НАУЧНИЦИ

# ПУЦАЈУ КОСТИ

која искључује сваки ризик. Нова мешавина испитаће се овог пролећа на дубини до 500 метара.

## Тастатура као сат

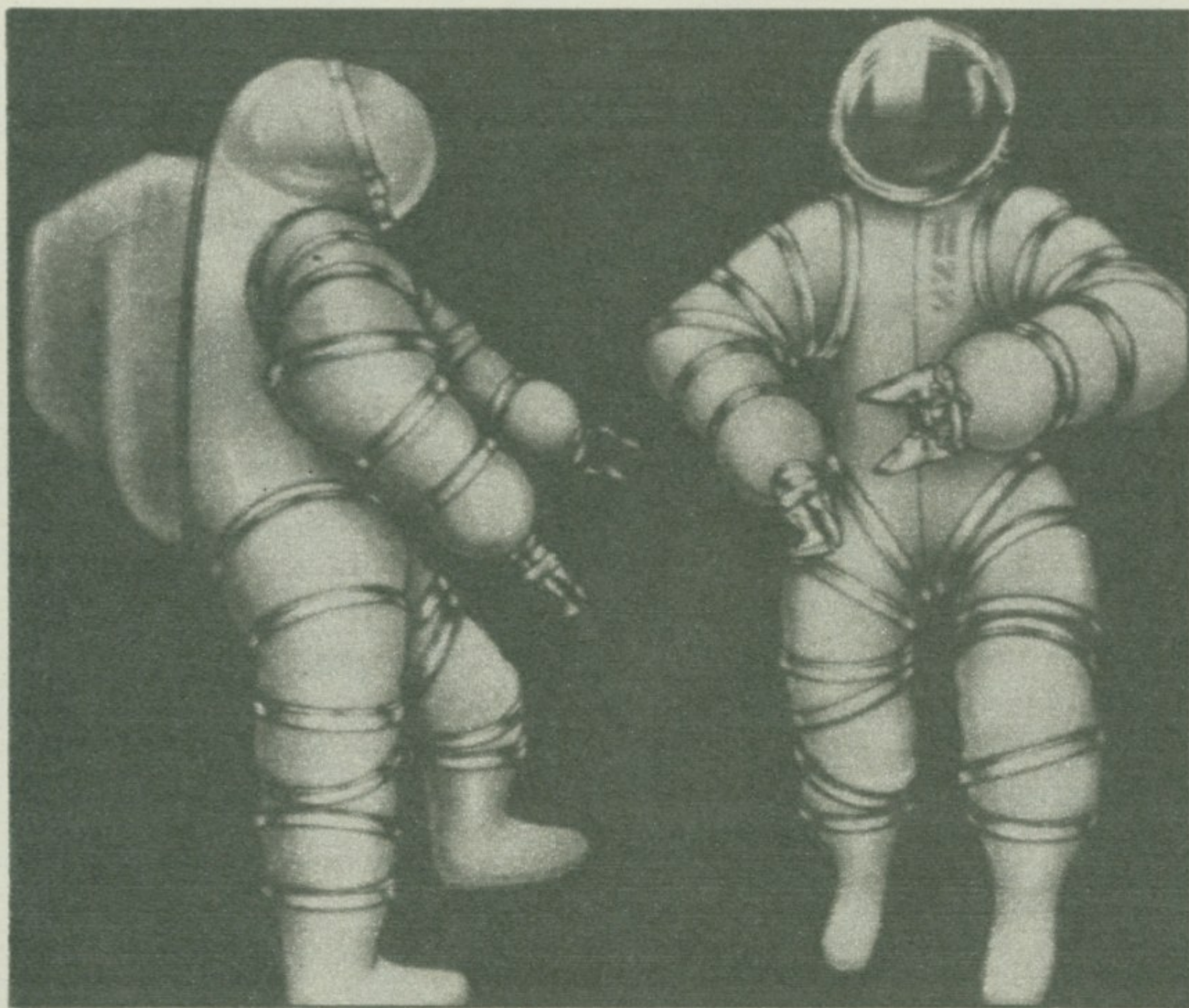
Једна од посебних заврзлама ронилачког посла је запамтити одакле смо дошли и обележити одређено место. У ту сврху велика ронилаца користи мрежу конопаца или каблова коју конструишу на морском дну а затим њихове координате себи прибележе на непромочивој плочи коју носе са собом. Овај незгодан метод ускоро би могао да буде замењен новим, акустичним системом који је конструиран у Аустралији.

Три преносника, размештена на морском дну на међусобној раздаљини од по 230 метара, емитују сонарне сигнале у компјутер на рониоцевим леђима. Компјутер који је, ина-

че, тежак нешто више од 2 kg, процењује трајање ових сигнала и тачно казује рониоцу где је. Дигитални запис рониоцевог кретања касније може детаљно да се анализира на већем компјутеру, на копну или броду.

Да би ову замисао спровео под водом, аустралијски проналазач Боб Педан са Дикин универзитета из околине Мелбурна морао је да се избори с приличним бројем препрека. Прво, требало је измислити компјутерску тастатуру која може да функционише под водом. „Проблем с обичном тастатуром је у томе што притисак воде делује на све типке подједнако“ каже Педан. Ево и његовог решења: тастатура се носи као ручни сат. Опремљена је инфрацрвеним детекторима који реагују на топлину из прстију рониоца. На другој руци ронилац носи дисплеј. На њему се, када ронилац жели да одреди свој положај, упале лако читљиви знаци. Овај систем ће много помоћи подводним археолозима, полицијским рониоцима и истраживачима подводних налазишта нафте, а биће ускоро испробан на аустралијском Великом коралном гребену. Камо среће да је Мел Фишер располагао свим овим справама пре 17 година!

С. В.



На ову тему, али о начину вађења старих бродова писали смо у броју 1821, 21. новембра прошле године. Там приликом говорило се о Мелу Фишеру који се помиње и у рубрици о рониоцима и који је кључни човек те операције, а чије је име значајно управо и у овом тексту. Шездесет четворогодишњи Мел Фишер прочуо се вадећи се дна мора брод „Посестриму“ Санта Марије названу „Наша Госпа од Атохије“.



# И ИГРАЧКЕ ТЕРАЈУ МОДУ

Индустријалци

ратују због  
деце која

воле  
да се  
играју

Као и у осталим модним областима, и у индустрији играчака постоје „хитови“ сезоне који се у правилим размацима понављају. Тако су, рецимо, роботи употребљиви за више намена, за којима се лудовало 1984, поново у моди. (Деца брзо расту, па су модни циклуси краћи него, на пример, код облачења, где се мода враћа углавном сваких 20–25 година.) Робота „Гобот“, без кога дечаци пре три године нису могли да замисле своју игру, сад су заменили Волтрон и MASK. Овај потоњи представља систем од седам возила крајње обичног изгледа из којих изнепада излећу разна тајна оружја.

Други омиљени тип међу произвођачима играчака су такозване фигурице „мушкарца од акције“. Само калифорнијска фирма Мател продала је за три године 125 милиона пластичних фигурица, што ће рећи у просеку 11 комада по дечаку у узрасту између 5 и 10 година у САД. Клинци, наиме, страствено сакупљају те пластичне фигурице које коштају између 5 и 7 долара (2.250 и 3.000 динара) и које изражавају мешавину маште у духу средњовековног ритерства и свемирских бајки. Углавном су то имагинарни ликови који децу подстичу на маштарење у релацијама битке између добра и зла.

## Добри против Смрдљивца

Дуго је најпопуларнија личност тог типа био лик „Хи-мена“, који се ваздан борио против неваљалог Скелетора. Најновија лудорија, међутим, је Стинкор, или, у преводу, „Смрдљивац“, лутка која и стварно прилично неугодно мирише. Њега „јури и уништава“ Мос Мен, „добри“ лик који пријатно мирише на боровину.

Хи Мен је однедавно добио и дружбеницу звану „Ши Ра“, која јаше летећег коња, пуца ласерским топом и представља напор играчарске индустрије да за акционе игре (то јест куповину фигурица) заинтересују и девојчице.

Наравно, нису све играчке ратници. Успех који је доживео Кер Бер (Меца Переца) убедио је играчка-

ре да је права ствар прављење плишаних и осталих пуњених животињица. Врисак тренутно представљају Паунд кучићи. То су мека и наборана штенад са тужним очима. Продају се у корпама „носиљкама“ и код деце треба да изазивају нагон за „усвајањем“. Кучићи се могу добити у читавих 80 нијанси, а мали власници могу писмом од произвођача да затраже „маркицу“ и „педигре“ за своје куће.

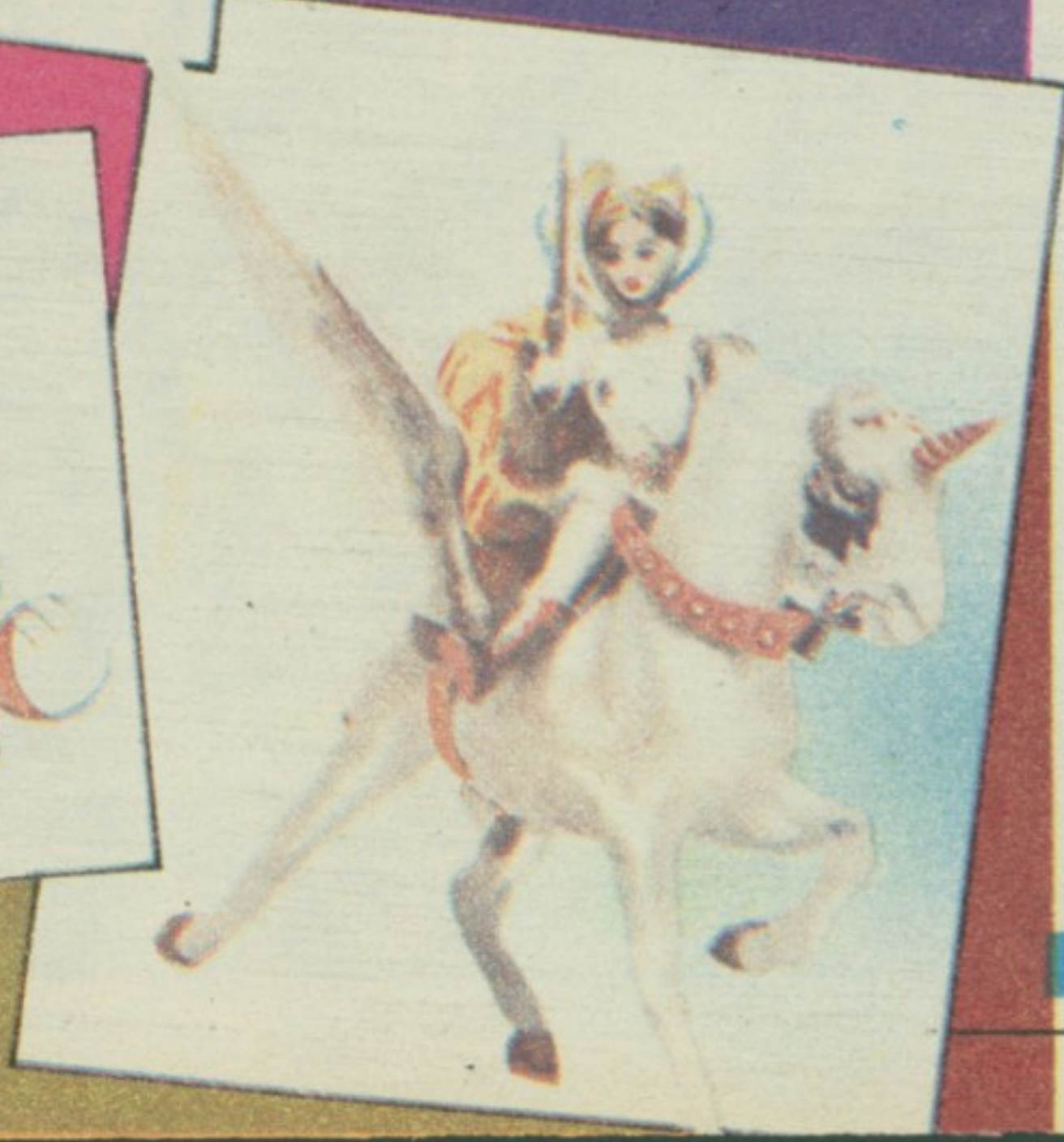
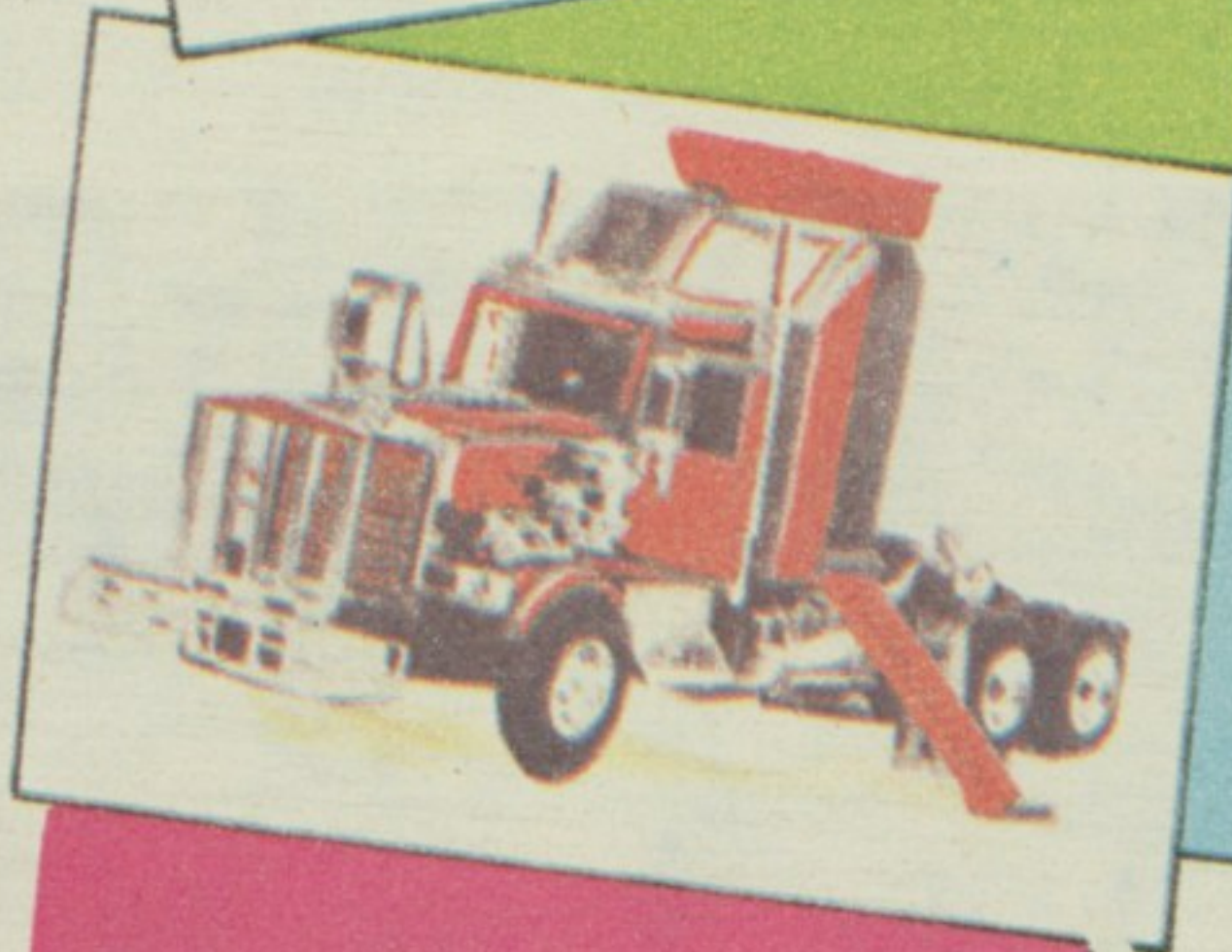
Произвођач медведића који мрда очима и уснама док „говори“ из касетофона који му је уграђен, није уочи новогодишњих куповина, упркос максималном труду, успео да задовољи неопisivу потражњу. И све то упркос цени од 80 долара (34.000 динара). Други меца, звани „А. Г. Бер“ има уграђен микропроцесор који имитира глас детета које му се обраћа. Тако меца клинцу одговара мрмљањем које је налик на дететово.

## Годину-две, па у заборав

И мада дизајн и електронска технологија представљају значајан адут произвођача, играчари ипак највише полажу на пропаганду. Деца су преко телевизије просто бомбардована рекламама, специјалним шоу програмима и цртаним филмовима чији су главни јунаци нове играчке. За разлику од времена Мики Мауса, када су се према лику Дизнијевог јунака производиле играчке, сада је обрнуто: филмови се праве да би се у децу свест урезале нове личности из царства играчака.

Ова агресивна компанија чији је крајњи циљ што већа продаја, разумљиво, револтира многе родитеље и педагоге, и то не само због тога што су велика мамипара, него и због могућег лошег утицаја свих тих чудовишта из галаксија на карактер малих људи.

О томе ће психолози свакако казати своје. За утеху је да „смрдљивци“ и остале наказе с непознатих планета нису играчке другог века. Они су у моди годину-две, а затим падају у заборав. Зато неке обичне врсте играчака, „старе“ и по 25 година, и даље истрајно задржавају место у дечјим собама широм САД.





# ДОДАЈ МИ FM Q!!



Несрећан случај на експерименталној писти – с авионом у чијем је резервоару уобичајено гориво

Нови керозин је спречио избијање ватре



Авион принудно слеће на писту једног аеро-натурчког експерименталног центра и трупом додирује тло. Страхovit ударац, а затим клизање преко бетона, уз продорну шкрипу и застрашујућу ломљаву метала. Једно крило отпада и разбија се у комаде, а све заједно обавија густ облак дима. Онда и пламен...

Ватра, то је права опасност, оно што у таквим приликама увек треба, од чега сви стрепе. Утврђено је, наиме, да се највећи број незгс да дешава баш у

тренутку кад је авион најближи земљи, односно, кад додирује тло. И најчешће тада неумољива пламена стихија убира свој данак.

Срећа да то није правило, јер ако се авион распукне а не запали, опасност углавном вреба оне који се налазе у близини места прелома, остали могу и да се спасу.

## „Боинг” је пао...

Ватра је у директној вези с керозином, горивом за авио-моторе. Механи-

зам који доводи до тога да он букне добро је познат – ако је несрећа у питању, ударац га местимично сабија у прах а он се у додиру с кисеоником претвара у мешавину која је веома експлозивна. Значи, довољна је и најмања варни-

## МОЖЕ СЕ ДОГОДИТИ ДА ФОРМУЛА ИЗ КОЈЕ СЕ КРИЈЕ РЕШЕЊЕ ЈЕДНОГ ОД НАЈВЕЋИХ ПРОБЛЕМА КОД ЛЕТЕЊА ИПАК ОСТАНЕ ПОД КЉУЧЕМ

ца или папучица прегрејане кочнице па да се керозин запали. На жалост, гориво се у авиону налази у свим местима: у трупу, у крилима, у читавој мрежи дугачких цеви којима стиже до мотора. А ако нисте знали – авион предвиђен за летове на великим даљинама понекад носи и по сто хиљада литара керозина!

Од пре извесног времена, међутим, свет цивилне авиације узбуркала је вест из Енглеске: после пуних двадесет година истраживања, петрохемијска индустрија ове земље понудила је свету гориво које гарантује безбедност. Док је покретачки механизам у реду, оно несметано испуњава своју уобичајену намену. Чим се резервоар пробуши или поломи, као и нека цев, претвара се у незапаљиву пихтијасту масу – антимешавину керозина која се крије иза формуле FM 9. Реч је у ствари, о полимеру, тј. материји код које су ланци молекула међусобно повезани.

Америчка НАСА је већ објавила да нова формула одговара захтевима безбедности и омогућује нормалан рад авионског мотора. То је потврђено и одговарајућим, скупим али неопходним експериментом: резервоар једног „боинга 720” с теледиригованим командама напунили су новом смешом, послали авион у небо, а затим га пустили да падне. Није се запалио.

## Страх од ... обавеза

Међутим, изгледа да с овим револуционарним проналаском не иде баш све како треба. Има и оних који су дигли свој глас против његове примене. А најзанимљивије је то што се међу њима налазе сами Енглези, односно британска авио-индустрија која као да не сарађује с петрохемијом у земљи. Истичу да се ново гориво, у року од двадесет часова, колико су они с њим експериментисали, показало као добро, али мисле да су, због полимера, могући застоји у његовом протоку

до мотора, или блокаде које могу да буду фаталне. Колико је истина далеко од ове претпоставке може да покаже само будућност.

Неки кажу да се иза овог неприхватања крију проблеми новчане природе – да у време свеопште кризе нико није спреман да поднесе трошкове које би захтевале промене на конструкцијама мотора и промене саме организације опслуживања авиона. Постоји и бојазан да би потврда вредности нове смесе за авио-моторе и њено званично прихватање могла да узнемири јавност која би, највероватније, одмах поставила захтев да коришћење новог горива постане обавеза авио-превозника.

Познаваоци су ипак уверени да ће, уколико даље провере покажу исте резултате, саме авио-компаније спонтано прећи на његову сталну употребу.

Заиста, није тешко израчунати колико су живота и новаца прогутале досадашње несреће. Сваки превозник који би се убудуће рекалмирао као неко ко не користи запаљиво гориво био би траженији и самим тим у предности над осталима. Остаје да видимо да ли ће баш ти окоштали закони тржишта учинити да једно откриће коначно продре у свет који из дана у дан све чешће и све даље лети.

Д. В.

## Апсане нуде помиловање

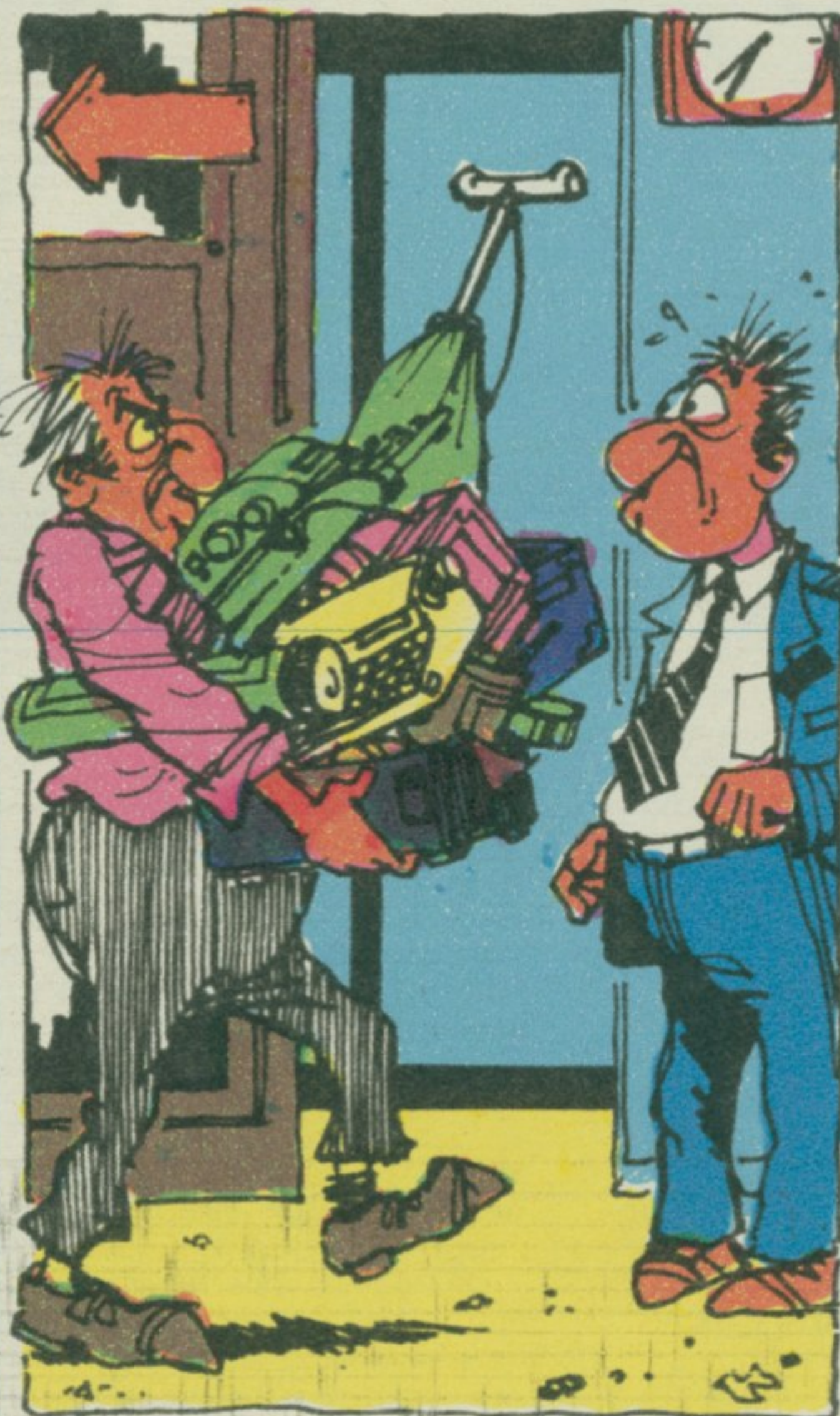
## АКО ЈЕ ЗАТВОР ПРЕПУН, ДОВОЉНО ЈЕ И ИЗВИЊЕЊЕ

Извесни Роџер Смит, човек осведочене импулсивне или, како бисмо по нашим рекли, преке нарави, увртео је себи у главу да су га у једном предузећу где је радио преварили за 4.300 долара. Да „поравна дуг”, покрао је од њих неку опрему и продао је. Није се много изненадио када су га након тога ухапсили и осудили на затворску казну.

Ипак, десило се нешто неуобичајено: на Смитово запрепашћење, и одушевљење, судија је био спреман да га пусти. Све што се од њега заузврат очекивало било је да у новинама, са све својом фотографском, објави оглас, односно јавно признање да се каје.

Експеримент о коме је реч, назван „оглас извињења”, има везе с препуним затворима. Ипак, ради се и о новом поимању кажњавања. Према њему, за неке врсте прекршаја довољна казна је јавно срамоћење починиоца.

Тако, рецимо, аутомобил возача који је једном ухавањен „под гасом” мора да има нарочите црвене „налепнице срама”. Грађани захтевају да новине детаљно пишу о сваком ко је прекршио закон. А Роџер Смит морао је да закупи осмину странице у локалним новинама. Каже да га је после у самоуслугу пресрела нека жена која је прочитала оглас. Одржала му је буквицу како би требало „да га ухапсе на цео живот”. Упркос тим малим непријатностима у свом



граду. Смит верује да му је то боље него да седи у затвору шест месеци.

Наравно, то је само експеримент, а примењив је само код лакших облика прекршаја и криминала. Али, шта би се догодило да неко побегне и тако избегне непријатно оглашавање? И то знамо, пошто се већ догодило. Кајл Конц из Орегона покушао је управо то. Кад су га пронашли чак у Тексасу и вратили у Орегон, требало је да сасвим „заглави” у затвору. Кајл је, међутим, поново молио судију да га пусти. Тврдио је да се предомислио и да више не би хтео да се бави провалама. Доказао је судији да је у Тексасу нашао поште и озбиљно запослење и – добио је још једну шансу. Овога пута, пресуда је била – 2 огласа! Један да издаје у орегонским новинама, други у Тексасу. Кажу да се судија није покајао, јер Кајл и даље вредно ради на новом послу у Тексасу. Једино покрвени када га у самопослузи закупи нека гневна теткица.

С. В.



ХИТ

ФРЕНКИ ИДЕ  
У ХОЛИВУД

**ГРУПА „ФРЕНКИ ГОУЗ ТУ ХОЛИВУД“ („FRANKIE GOES TO HOLLYWOOD“) НЕДАВНО ЈЕ ОБЈАВИЛА ДРУГИ АЛБУМ – „ЛИВЕРПУЛ“ („LIVERPOOL“). ИАКО НИСУ ПОНОВИЛИ УСПЕХ ПРВЕ ЛП ПЛОЧЕ, „ФРЕНКИ“ СУ ОСТАЛИ МЕЂУ НАЈЗАНИМЉИВИЈИМ И НАЈТИРАЖНИЈИМ ГРУПАМА. АКО ВОЛИТЕ КУРИОЗИТЕТЕ И КОНКРЕТНЕ ПОДАТКЕ, ОВА ПРИЧА ЈЕ ПРАВА СТВАР ЗА ВАС**



Да ли знате ко је за „Френкија“ рекао: „Они су Битлси осамдесетих, зар не?“ Нико други до бивши „Битлс“ Пол Макартни (Paul McCartney). Сада, две године после ове изјаве јасно је да је претерао, али исто тако нема дилеме око тога да су јунаци наше данашње приче ударили печат дешенији у којој се налазимо. А тај печат је све пре него занемарљив.

Њихова прва два сингла „Опусти се“ („Relax“) и „Два племена“ („Two Tribes“) продата су у преко три милиона примерака (укупно) само у Великој Британији. Таквим почетком каријере није се могла похвалити ниједна група или извођач ни пре ни после њих. „Опусти се“ је почео свој живот међу љубитељима музике прилично тихо, тако да се оно што ће се касније догодити с овом малом плочом није могло тек тако наслутити – требало јој је пуних десет

недеља да би стигла до првог места. И тек тада се, по свему судећи, публика навикла на „Френки...“ и њихов звук.

Тек са освајањем првог места, овај сингл је почео да се продаје брже и то каквим темпом. На првом месту британске топ листе провео је пет недеља, и са укупним тиражом од преко милион и по примерака то је постала једна од десет најбоље продаваних малих плоча у историји дискографске индустрије у Великој Британији.

„Два племена“ су се показала као врло достојна замена великог претходника у моменту када је овај почео да пропада на листи.

Ова плоча провела је на првом месту британске топ листе синглова пуних девет недеља и за то време премашила милионски тираж. Интересовање за групу је толико

порасло да су купци поново навалили на „Опусти се“, па су „Френки...“ две недеље држали и прво и друго место на листи, што је пре њих успело „Битлсима“ и Џону Ленону (John Lennon).

Зато је дуго очекивани (и дуго припремани) дупли албум „Добродошли у кућу задовољства“ („Welcome To The Pleasure Dome“) у претпродаји отпремљен у тиражу већем од милион копија, што се није догађало чак ни „Битлсима“ кад су били на врхунцу. Код нас је ову плочу објавио, и у врло кратком року распродао, загребачки „Југотон“.

У Великој Британији није се продавао тим темпом и у количинама у којима је наручен, тако да је требало да прође пуних годину дана да се тираж од милион примерака прода.

Непосредно по објављивању албума изашао је и трећи сингл групе, овог пута са песмом „Снага љубави“ („The Power Of Love“). Био је то трећи сингл групе који је стигао на сам врх топ листе, поново показујући да нека чуда трају знатно дуже од три дана.

До момента када је насловна нумера са албума објављена као сингл у ремиксованој (измењеној) верзији, ЛП „Добродошли у кућу задовољства“ продат је у преко пола милиона примерака, тако да се „тек“ друго место овог сингла може окарактерисати као неуспех и помало зачуђујућа чињеница.

Ипак, и поред скоро двогодишње паузе „Френки...“, су, у моменту када су многи већи били спремни да их потпуно отпишу, успели да се врате међу велике. Први сингл са албума „Ливерпул“ звао се „Лудуј“ („Rage Hard“), дебитовао је на шестом месту британске топ листе синглова да би се попео највише до четвртог места и онда кренуо низбрдо. Иако није поновио успех претходника, „Лудуј“ је помогао својим извођачима да постигну још један рекорд – са својих првих пет синглова ушли су међу првих пет на листи по чему нису једини, али јесу по убедљивости с којом су то постигли – три прва, једно друго и једно четврто место су успех којим се нико осим њих не може подичити.

„Френки иде у Холливуд“ су група чији се успеси везују претежно за земљу из које долазе – Велику Британију, а сингл „Опусти се“ је њихов највећи међународни успех. Достигао је тираж од готово шест милиона и једно време био најпродаванија мала плоча у чак дванаест земаља у којима се воде званичне евиденције о броју продатих плоча. Само у СР Немачкој продат је у преко милион примерака и био је на првом месту званичне топ листе шест недеља. У САД није био запажен при првом објављивању, али је поновљено издање (што је честа пракса и у многим другим земљама) ушло међу првих десет. „Два племена“ су продата у преко три милиона примерака широм света, а „Снага љубави“ је надмашила милион.

Ето, то је прича о једној од група које су се наметнуле. Ко зна да ли ћемо их, и по чему, памтити и помињати за десетак година? А они су радили (и још увек раде) најбоље што знају и умеју.



## РАЗЛАЗИ



### „КРАЉ” ЈЕ АБДИЦИРАО

Ево једне тужне вести за љубитеље поп музике. Група „King” („Краљ”), основана је 1983. године и највеће успехе је постигла са песмама „Љубав и понос” („Love And Pride”) и „Зар ме нећеш узети за руку” („Won't You Hold My Hand Now”).

Вођа групе и певач Пол Кинг (Paul King) тренутно припрема свој соло албум који ће, како ствари сада стоје, изаћи већ у априлу ове године.

## УПОЗНАВАЊА



### „ЛЕД”

Група „Лед” је једна од најактивнијих група са Косова. Тренутно раде у саставу: Јовица Станковић – гитара и вокал; Тома Тодоровић – бубњеви; Иван Мишић – бас гитара и вокал и Дејан Филиповић – клавијатуре и вокал. Наступали су на зајечарској Гитаријади '84. године и ту је Јовица Станковић проглашен за најбољег инструменталисту Гитаријаде. Осим

тога, учествовали су на свим „Boom festivalima” у Приштини – од 1980. до 1986. године.

Њихова музика која се налази негде између хард рока и хеви метала забележена је на касети коју је, под називом „Додирни ме”, у мају прошле године објавила продукција касета „РТВ Приштина”. Током ове године требало би да група дође и до своје прве велике плоче, а што је својом упорношћу и квалитетом свакако заслужила.



## ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ ТЕШКО МЕНИ СА ТОБОМ...

Откад си отишла с њим  
Ја клошарим  
Проклињем срце да заспи  
Да заборави

Лију хладне кише роспије  
Кестен ноћас на те мирише  
Ни Бог драги не зна шта ти би  
Па ме остави

Тешко мени са тобом  
А још теже без тебе

Да л' грозније љето икад би  
Ја не памтим  
Ни мелема, ни слатког шећера  
Да ме поврати

Ти не знаш како ми је  
Ноћима ти болујем  
У бунилу твоје име спомињем  
А нема те

Тешко  
Мени  
Са тобом  
А  
Још теже  
Без тебе



Текст: Дино Дераишхалидовић; изводи група  
Мерлин

## ДОГОДИЛО СЕ

9. јануара – 1979. „Би Циз”, Род Стјуарт, Дона Савер, „Ерт, Винд & Фајер”, Џон Денвер, Оливија Њути Џон и многи други извођачи наступили су на великом добротворном концерту. Приход је био намењен УНИЦЕФ-у, светској организацији за помоћ деци. Сваки учесник програма извео је једну песму и одржао се свих будућих права у корист фонда што је донело педесет милиона америчких долара, суму једнаку оној која је у САД скупљена за више од годину дана за помоћ пострадалима од глади у Африци прошле и претпрошле године.

10. јануара – 1956. Елвис Присли је у „RCA Виктор студију” направио своја прва два снимка – „Имам жену” („I Got A Woman”) и „Хотел сломљених срца” („Heartbreak Hotel”). После тога више ништа није било као пре.

11. јануара – 1963. уз разнобојна неонска светла и плаћене играчице у минни сукњама отворена је прва дискотеха у САД – на Сансет булевару у Лос Анђелесу. Клуб се звао „Виски А Го Гоу” („The Whiskey A Go Go”), био је организован по узору на бројне сличне локале који су већ постојали у западној Европи и представљао је изузетан комерцијални успех већ на старту.

12. јануара – 1981. фонотека Беле куће одбила је да у пакету од 800 плоча, које је требало да добије као поклон од „Удружења дискографских издавача САД”, прими и плоче Боба Дилана и групе „Кис” („Kiss”) и „Секс Пистолс” („Sex Pistols”).

13. јануара – 1974. избила је права мала побуна међу обожаваоцима Стива Милера у Лос Анђелесу, када овај чувени амерички музичар није позван на забаву приређену у његову част, непосредно после концерта у истом граду. Нереди су се завршили масовном



туком на улици. Укупан биланс: 37 повређених (од тога седамнаест полицајаца) и осам ухапшених.

14. јануара – 1969. у Лос Анђелесу је почело приказивање филма „Монтереј Поп” („Monterey Pop”). Овај осамдесетоминутни документарцац је био у ствари скраћени снимак истоименог фестивала одржаног 1967. године на ком су наступили Џенис Џоплин, Џими Хендрикс, „Ху” („Who”), „Џеферсон Ерплејн” („Jefferson Airplane”)...

15. јануара – Дајана Рос је прекинула сарадњу са групом „Сјупримс” и почела са соло каријером.





**ИЗН**

**КАД ГРАДЕ НАЈВИШЕ ОБЛАКОДЕРЕ  
ИЛИ НАЈДУЖЕ МОСТОВЕ, ИНЖЕЊЕРИ  
У СЈЕДИЊЕНИМ ДРЖАВАМА ПОЗИВАЈУ  
У ПОМОЋ ИНДИЈАНЦЕ: ОНИ СЕ НЕ  
ПЛАШЕ ВИСИНЕ И РАДЕ БЕЗ ИКАКВЕ  
ЗАШТИТНЕ ОПРЕМЕ**

Њихово радно место налази се између неба и земље, испод џиновских дизалица, на висини од 100, 300 и 400 метара. Гледани одоздо личе на сићушне мраве који миле по скелама облакодера у изградњи. Њихов посао: небески монтери – спајају челичне греде које чине костур облакодера. Они су прави каскаде-ри, али име ниједног од њих никад нисте прочи-

тали на неком плакату. Јер, они нису глумци већ само грађевински радници „специјализовани за рад на висинама“.

**Седам дана – шест мртвих**

Док у многим земљама, па и код нас, строги прописи одређују обавезне мере заштите (већ на три метра изнад земље грађевински радници могу да раде само на прописним скелама, с оградом од 80 до 100 центиметара, а на већим висинама морају бити везани ременом или сигурносним ужетом) у Сједињеним Државама то није случај. Највише зграде и мостови граде се без икакве ограде на скелама! Резултат: на градилиштима на којима се брзо зида одлазак на посао личи на руски рулет. Никад се не зна ко ће се с посла вратити жив.

То не траје од јуче. Шест хиљада радника подигло је 1931. године славни Емпајер Стејт Билдинг у рекордном року од 18 месеци, али зато је, међу грађевинарима, облакодер убрзо назван „Кланица“. Са торња је недељно падало, просечно, шест радника. Били су то најчешће

Двеста метара изнад Чикага и језера Мичиген џиновски кран поставља металну конструкцију моста. Дизалице које су, као гвоздени диносауруси, освојиле небо великих градова, коштају између 200.000 и милион долара и могу да подигну до 35 тона терета! У сенци ових голијата радници голих руку изводе праве акробатске подвиге изнад амбиса.

досељеници који тек што су се искрцали на обале „обећане земље“, људи без икаквих квалификација. Смрскана тела понекад је било немогуће извући, па су за вечна времена остала узидана у најпознатији небодер света.

И следећих педесетак година грађевинци су плаћали данак у крви. Статистички подаци говоре да и данас на високим грађевинама у САД погине сваки петнаести радник! Небеске монтере, иначе, сматрају за најспособније и најхрабрије мајсторе, а међу њима највише су на цени Индијанци који готово да не знају шта је то пасти са грађевине. То су припадници племена Мохиканаца, пореклом из Канаде. Њихов резерват зове се Конавага и налази се на обали реке Сент Лоренс, преко пута Монтереала. То је заједница од 6.000 Индијанаца од којих 90 одсто



ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНЦИ

# ШЕТАЈУ

# НАД АМБИСА

живи од грађевинарства. У оквиру САД они чине само 10 одсто небеских монтера, али управо они раде на најопаснијим местима – највишим облакодерима или металним конструкцијама мостова.

## Шта је то страх?

Ово опасно занимање „стигло“ је међу Индијанце 1886. Те године највеће америчко предузеће за изградњу мостова „Доминион бриџ компани“, започело је радове на реци Сент Лоренц. Мост се завршавао у Конагави. У замену за дозволу да гради на њиховој територији компанија је запослила мањи број Индијанаца као помоћне раднике. У то време било је тешко наћи људе који би се верали по челичним траверзама високо изнад речних брзака. Једини добровољци били су бивши морнари који су навикли да се пентрају на катарке једрењака. У току изградње моста Индијанци из племена Мохико су, на запрепашћење конструктора, ходали мртви хладни по гредама на вртоглавој висини радознано посматрајући шта то ради бели човек. Фасцинирани њиховим непознавањем вртоглавице и тоталним одсуством страха инжењери су почели да их упућују у посао: како нешто да зашрафе, заваре... Мост је завршен а десетак Индијанаца добило је посао. Кад је компанија кренула на нови објекат, пошли су и Мохиканци.

Зашто то и како то успевају да раде? Одговор се, највероватније, налази у необичној особини која је примећена код многих индијанских племена Северне Америке, посебно Ирокеза, с којима су Мохиканци у блиском сродству. Они се, наиме, уопште не плаше висине и амбиса! Приче путника из 18. века сведоче о особини тих необичних људи да ходају по крововима фарми као да иду шумском стазом!

Пол Хорн живи сам, у приколици, на крају индијанског резервата Конгава. Креће се тешко, ослањајући се на штап:

– Осамдесет ми је година и уморан сам – признаје. – Градио сам и рестаурирао много облакодера откако сам 1920. добио дозволу за рад. Године 1922. пао сам са тридесет метара и сломио обе ноге и руке. Сви су мислили да никад више нећу моћи горе... Две године касније поново сам спајао греде! Ми Индијанци смо независан народ. Тамо горе ми смо своји господари. Да, то је добро занимање. Сви моји синови и унуци такође раде горе.

Неколико стотина метара даље зарђала конструкција првог моста који су у прошлом веку подигли Индијанци, изнад брзака Сент Лоренца. Данас туда само два пута дневно прође теретни воз. На сунцу, црнокози дечаци бадемастих очију играју се с мачком, а кад им то досади, почињу да јуре и скачу с греде на греду испод моста. С истом сигурношћу с којом њихови очеви раде на облакодерима. Смена хладних шетача изнад амбиса осигурана је.

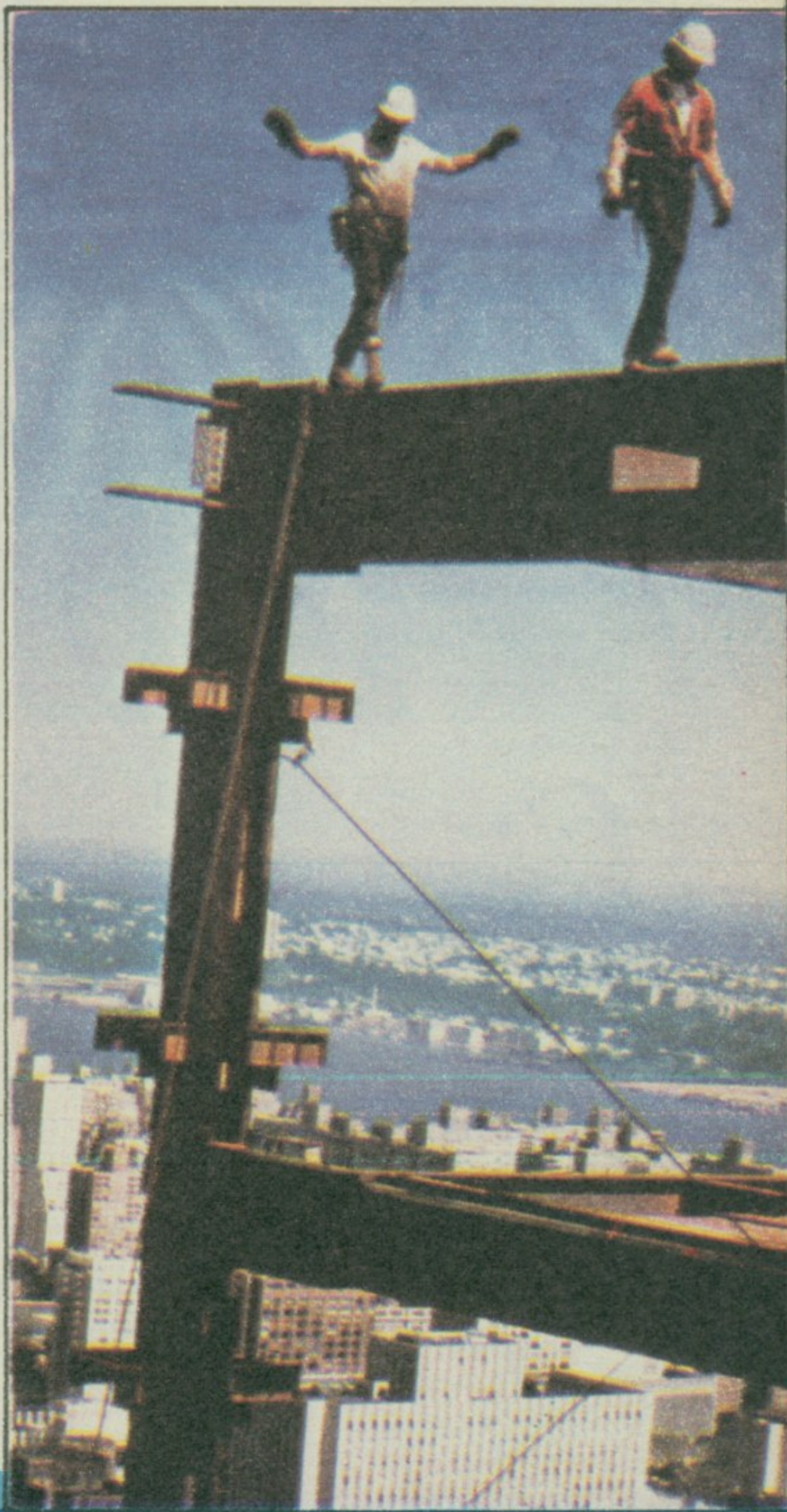
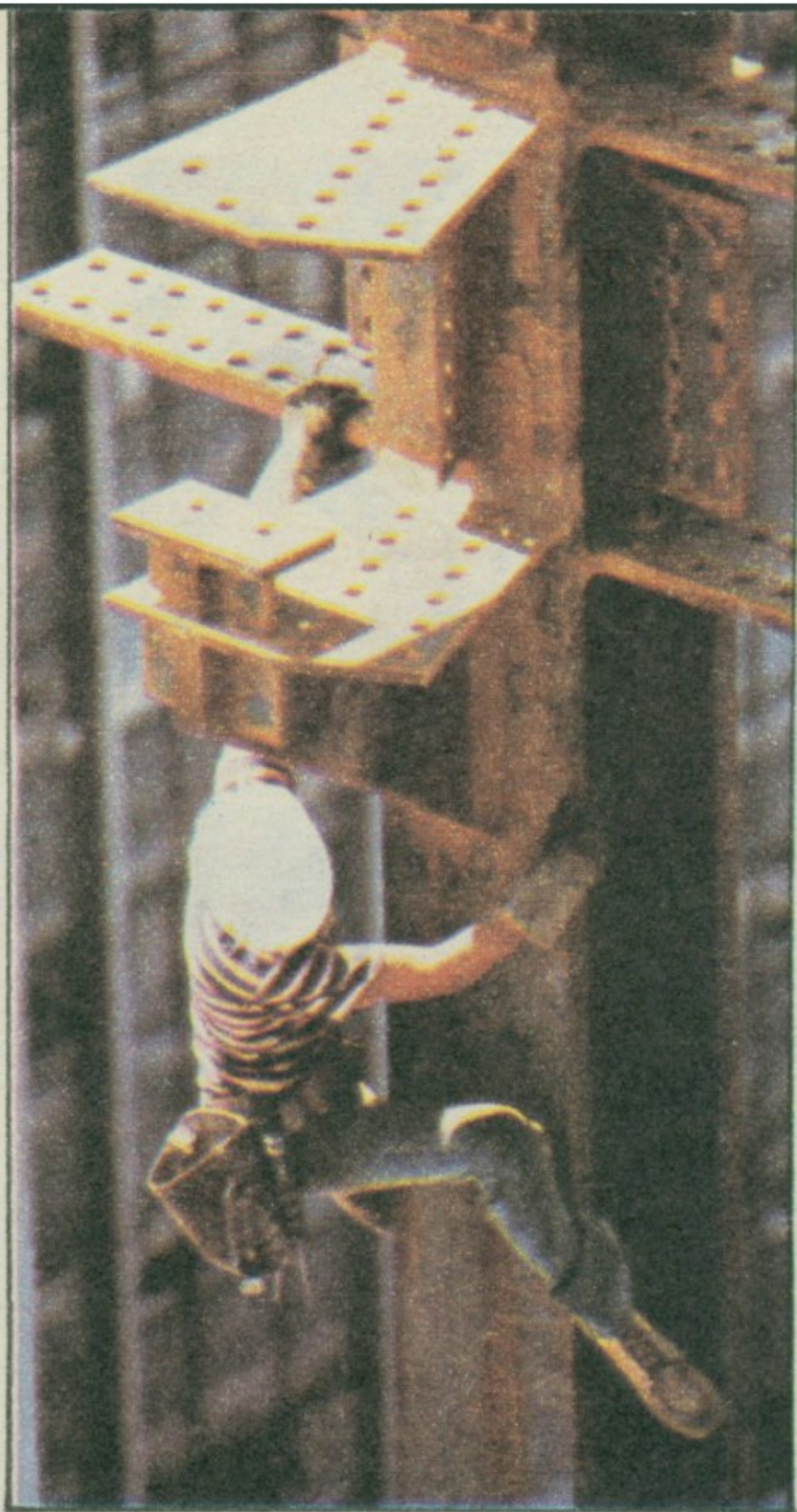
В. М.

Гвоздена греда коју треба монтирати тешка је осам тона. Она се љуља изнад главе монтера који мора да је ухвати у ваздуху, привуче је и постави у тачан положај. С великим завртњем у руци он уграђује све делове за железну арматуру конструкције. О појасу му често виси по 20 килограма алата.



Мохиканци су поносни што граде највише облакодере и што презиру опасност. Они чине одвојену касту међу грађевинарима, у ваздуху и на земљи. Јер, како каже један краниста „они се у ствари никад заиста и не спусте на земљу, тај посао као да им даје крила“.

Небески монтери стављају главу у торбу за 700 долара недељно (око 30 старих милиона). Али, Индијанци немају стално запослење нити плаћени годишњи одмор. Висина није једино што им прети, ту су и хладноћа и ветар од кога се леде кости. Највише страдају руке, никакве рукавице ту не помажу.



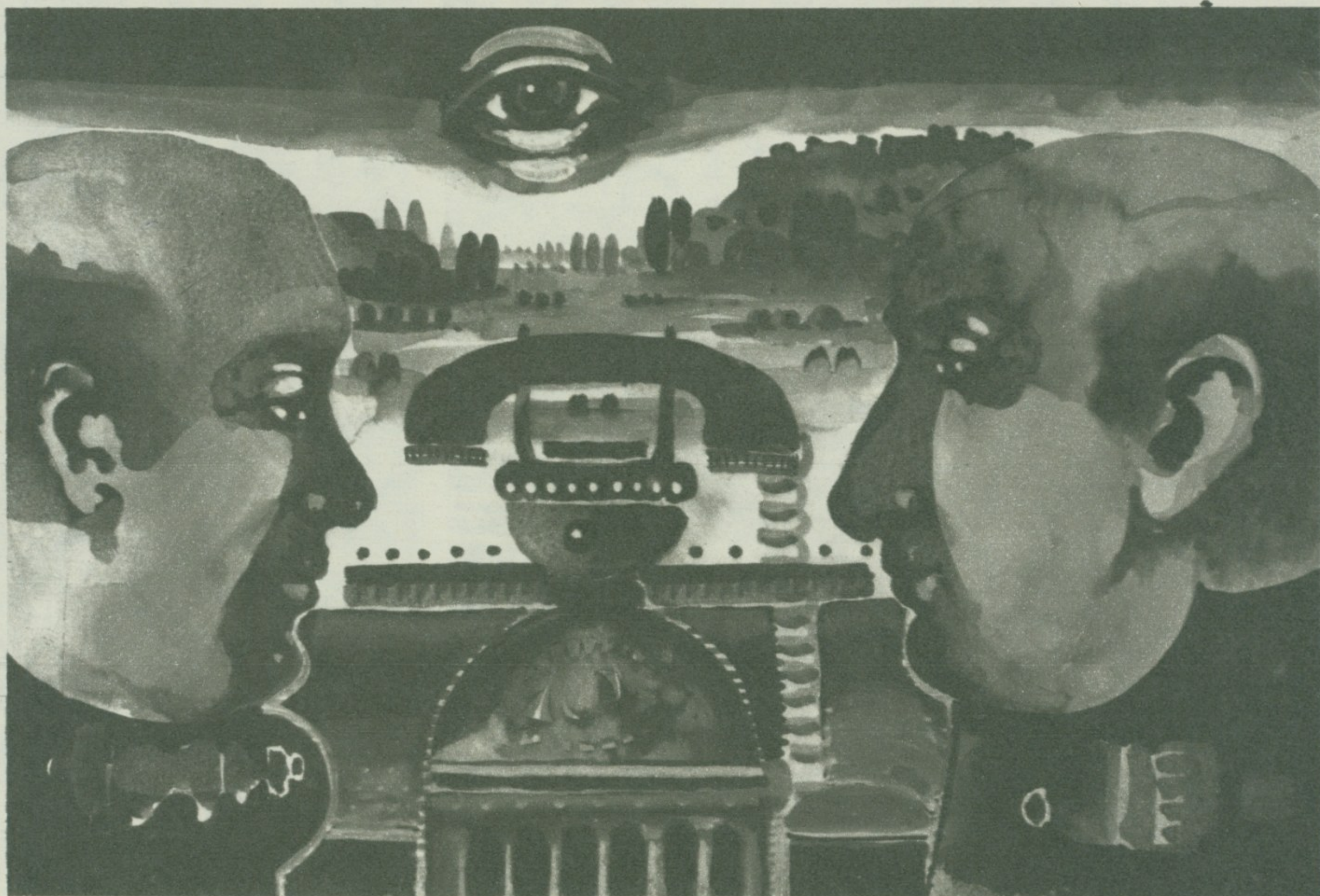




# БЕСПЛАТАН

Шиничи  
Хоши

# ТЕЛЕФОН



Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

**С**игуран сам да је до сада већ требало да ми врати новац – промрмља Н. Управо је прелиставао свој подсетник.

Пре шест месеци добар пријатељ молио га и кукумавчио да му да новац на зајам. Вели, без те позајмице пропастиће му дућан! Овако, очуваће радњу и вратиће позајмицу до последње паре оног дана и часа, кад он, његов добротвор каже.

Н извуче из фиоке признаницу и баци поглед на датум. Дабоме, пре три дана је требало да буде исплаћен. Од његовог пријатеља ни трага ни гласа. Осети како га обузима бес.

Тај никоговић, по свој прилици мораће да га подсети на његове обавезе и то овог часа. Телефоном.

Пружио је руку према телефону на свом столу и у тренутку се предомис-

лио. Телефонираће му са елегантнoг апарата из угла собе. Лепо је стајао на четвртастом, сребрном постолу. По облику као и остали телефони био је сав исцртан: жуто цвеће, бели лептири и плаве звезде. Више је наликовао на играчку за децу неголи на апарат.

Н окрену број. Ослушкивао је неколико тренутака звоњење телефона на другом крају жице а онда се странка одазвала.

– Хало, то сам ја – рекао је Н, наводећи своје право име.

– Ох, да, да – рече његов пријатељ крајње покајничким гласом. – Стварно, не знам шта да кажем... – Тражио је да добије на времену, покушавајући да смисли што бољи изговор.

Управо тада у разговор се умеша трећи глас. Био је то дубок глас млађе жене:

– Све разговоре са овог телефона сноси рекламна агенција Баб. Молимо вас да говорите што више, заправо колико год желите. Телефонирање са овог апарата не кошта вас ништа. Треба само да пристанете да с временом на време ваше разговоре прекинемо, да бисмо изrekli понеку рекламну поруку.

Неће бити да је то сва тајна наликаног апарата, који је као ново рекламном средство смислила рекламна агенција. И заиста није било. Била је ту још једна замка за похотљиве моћне снобове. *Они који су говорили телефоном нису могли да чују огласне поруке.*

Претходног дана и Н је пристао да фирма Баб постави телефон, такав изузетни телефон у његовој кући. Определио се за то пре свега јер не кошта ништа а не прави никакву штету.

Није луд ваљда да троши новац на редовни телефон, као на пример кад је морао да телефонира свом пријатељу да је већ прошло време за враћање позајмице.

Н је сачекао да изговоре рекламну поруку а онда је кренуо на ствар: Хеј, шта је са новцем који сам ти позајмио. Ти знаш да је већ истекло време кад је требало да ми вратиш. Клео си се да ћеш бити тачан у дан и у час.

– ... ћутање. Кажи нешто бар у своју одбрану. Кажи неки изговор. Брани се било како бар, како знаш и умеш. Чујеш ли ме човече.

Н је имао још много тога да каже али га је прекинула нова рекламна порука, која је саопштавала следеће:

*Ако имате слаб слух обавезно набавите првокласне слушалице фирме Сеико-Електрик. Наш суперултра минијатурни модел сасвим верно по-*



јачава ваш ослабели глас, враћа му сву пуноћу из младости и све звукове које вам је однела глувоћа.

Кад се огласна порука у којој су хвалили првокласне слушалице за глуваће Н-ов дужник стао је да муца, да се извињава, да цвили у стилу као што је:

– Драги мој добротворе, откуд бих ја могао да заборавим зајам добијен од вас. С њим сам унапредио мој дућан, али овај мање сам продавао него што сам очекивао.

И таман је јадничак дужник хтео да настави своју јадиковку и правдање, кад га прекину нова реклама:

Знамо начин да постанете добар трговац. Пре свега обратите се саветодавној служби фирме Макијев институт за унапређење управљања. Ту ће вас научити свему што је потребно добром трговцу. Сазнаћете све о малопродаји, од уређивања излога до руковођења вам подређеним персоналом.

Само тако ваша радња-фирма, ваша фабрика може да удвостручи свој промет, повећа број својих муштерија и истакне се у пословном свету. Ова рекламна порука трајала је тачно 30 секунди и тек тада је Н могао да подигне свој глас не би ли звучао што строже, то је био једини начин да запрети неверном позајмљивачу његовог новца да му убудуће не изврдава ни дан ни час кад треба вратити позајмљени новац. У том смислу рече.

– Твоја главна невоља је што си непоуздан. Брже говориш него што мислиш и у то унапређење твог дућана ушао си без плана и шта си могао друго него да забрљаш.

– Страшно ми је жао мој добротворе!

– Ха, ха, ти се надаш да прођеш на извињењима. Вараш се, дуг ми мораш вратити, нећеш се извући.

И таман да Н још више подигне глас и да што уверљивије запрети невернику, кад његов глас се прекину, а место њега нова огласна порука.

Ако сте љубитељ ватреног оружја неизоставно посетите Нагову спортску радњу. Код нас можете наћи све типове ловачких пушака, свих ловачких светских фабрика оружја.

– Молим те опрости ми, рече његов пријатељ дрхтећим гласом – ти имаш сва права да се љутиш, ја сам стварно забрљао, али молим те учини ми нешто, последњи пут – стрпи се још мало. Мој син је упознао једну девојку и знаш како је са младима изнебуха одлучили су да се венчају. Од мене се очекивало, наравно, да платим ту њихову изненадну одлуку, њима је живот леп – а ја сам само њихов цеп. Уто се разговор по не знам који пут прекину, са не знам којом по реду рекламом:

– За вашу свадбу најбоља је галактичка дворана. Категорија над категоријама, амбијент раскошан и не плашите се, платићете мање него што сте страховали, цене прилагођавамо управо вашем џепу. Ако хоћете венчање које се памти, венчајте се у галактичкој дворани.

– Ох драги пријатељу, то је већ

друга ствар – рече Н. Ако је стварно тачно да се твој син жени, могао бих да ти прогледам кроз прсте. Само, то је ипак требало да ми кажеш пре него што је истекао рок за враћање дуга.

– Ако желите поклон који ће се без сумње допасти свима – саопштавала је нова рекламна порука – снабдејте се Хацу Јукијиним колачима, они су слатки, одвајкада се сматрало да су ови колачи савршен поклон за сваку посету.

Н-ов пријатељ се после ове рекламне поруке специјално испртаним телефоном у наставку разговара управо извињавао Н-у следећим речима што није дошао у посету:

– Знам да сам ја који је требало да дође теби у посету, али се нисам осећао добро. Костобоља болна и неподношљива најавила ми је старост која је ето ту на мом прагу. Поново прекинуше разговор на специјалном телефону, новом рекламном поруком и он није могао до краја да објасни зашто свом добротвору није дошао на ноге. Овог пута реклама је била састављена у виду песмице:

– Екстра јак „Кудол“ ублажује сваки бол. Пилула са много витамина, укусна и фина враћа вам младост и снагу, а можда и понеку изгубљену драгу.

Мада је већ доста ружио свог дужника, Н-у се чинило да још у њему има беса и гнева на човека који му се представљао као пријатељ, човека коме је помагао, човека који га је тако преварио. Он рече телефоном на којем су светлцуале руже и лепршати лептири:

– Ако ниси могао да дођеш јер те је шчепала костобоља, што ми онда ниси написао писмо, у крајњем случају, што ми бар ниси телефонирао. И научи за цео живот ако нешто кажеш да ћеш урадити, онда уради, човече ти си трговац без одржања речи у трговачким пословима нема ни трговине, трговачка два пута се мери а три пута вреди више од купчеве речи.

Н је наравно могао себи да дозволи да каже разне увреде и понижења човеку с друге стране жиге специјалног телефона, јер онај је био његов дужник, јер паре су биле Н-ове а дуг оног другог. Тако се и понашао, говорио је све што би му пало на памет, и све што му се прохтело.

Знајући да је крив и сам стидећи се због тога Н-ов пријатељ је молећиво цвилео:

– Немој тако, умет и ја да водим рачуна, чак и на ова тешка времена за све који имају радњу. На тржишту је све горе и горе, толико је лоше да би влада заиста морала да заштити нас, власнике малих дућана...

Јадиковку испљуваног дужника прекинула је нова рекламна порука. То је био неки дубок мушки глас који је непрестано изговарао једно име уз које је додао: Ушао сам у изборну трку. Борићу се за једно праведније, поштеније друштво у ком ће мали људи моћи да живе под бољим условима, једном речи за једно подношљивије друштво. Позивам све грађане да ме подрже и гласају за мене.

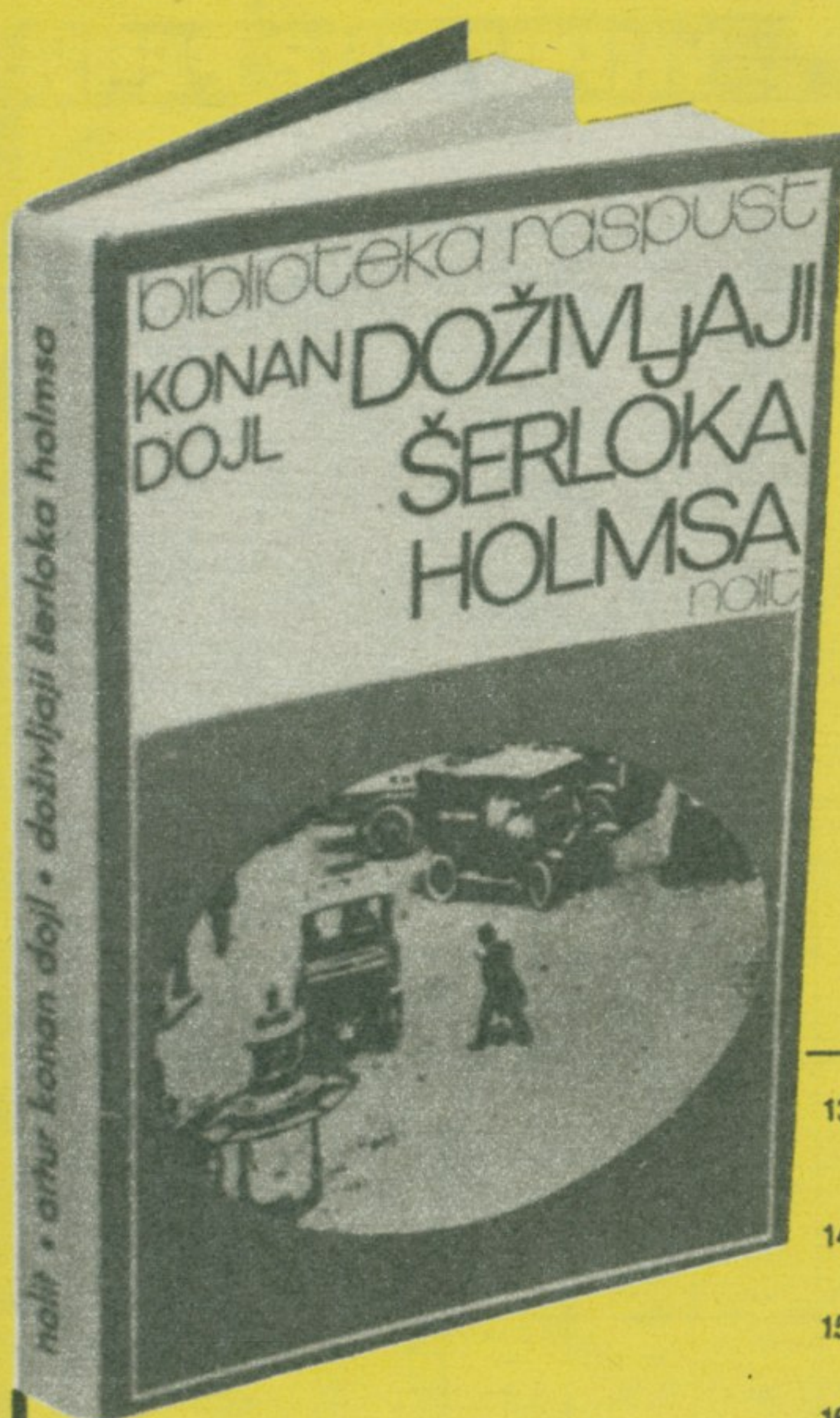
## УКРШТЕНЕ РЕЧИ

| аутор                           | ОП-ОМ-А-ТИ-ЧЕМУ | НЕ-ЈЕД-НА-КОСТ | ПЛАНИН-СКИ МА-СИБ У-ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ | ВЕГА-ЗГРА-ДА | НЕ-ПРИ-РОДАН | МЕСТО У ХР-ВАТСКОМ ЗАГОР-ЈУ | ПРЕТЕ-ЊЕ ПО-МОЋУ КИКИ-ЦА |
|---------------------------------|-----------------|----------------|------------------------------------|--------------|--------------|-----------------------------|--------------------------|
| СВЕЧА-НИ ДАН КОЈИ СЕ ПРО-СЛАВЉА | т               | р              | а                                  | з            | и            | и                           | к                        |
| УГОВО-РЕНИ ОА-СТА-НАК           | р               | а              | и                                  | г            | е            | в                           | у                        |
| ПОТО-МАК РОДА ПЛЕ-МЕНА          | и               | г              | а                                  | и            | а            | к                           |                          |
| СТА-НОВНИ-ЦИ КИКИ-НА            | к               | и              | и                                  | е            | а            | и                           | и                        |
| РЕКА У ФИН-СКОЈ                 | и               | о              | и                                  | е            | р            | а                           | з                        |
| ИМЕ ШВЕДСКЕ ГЛУМИЦЕ ЗАКОБ-СОН   | и               | л              | а                                  | и            | и            | и                           | а                        |
| ПОТПЛИ САВ                      |                 |                |                                    |              |              | и                           | и                        |
| ТРИКОМ-ОБЛА-КЕ                  | и               | и              | и                                  | а            | в            | РЕБАТИ                      | и                        |
| Д                               | и               | и              | о                                  | в            | а            | и                           | е                        |
| МТАР                            | и               | о              | и                                  | а            | и            | а                           | МАРБА                    |
| ИСТО-РИЧКО МЕСТО У МА-ЛОЈ АЗИЈИ | и               | с              | и                                  | и            | и            | и                           | с                        |
| МИНЕ-РАЛИ                       | и               | и              | и                                  | а            | с            | а                           | и                        |
| РАДИ-ЈУС                        | и               | и              | и                                  | и            | а            | и                           | о                        |
| ПРВИ ЧАНАК У МО-ВИМА            | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| МЕСТО ОКО ВУГА                  | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| ЧОВЕК ПРЕДИ-ШЕНОГ УКУ-СА        | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| АМЕРИКАНИ МИ-КРОБИО-ЛОГ ЧОНАС   | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| НИКА-ИЕН                        | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| ПРВА СЛОВА АЗБУКЕ               | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| СТА-НОВНИК ЛИБИ-ЈЕ              | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |
| МАКИЈА ОПТУЖ-БА                 | и               | и              | и                                  | и            | и            | и                           | и                        |

### РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОНАПО: коментар, Изabella, ливадар, омсати, кариран, еч, Ј, са, Левант, В, и, А, а, искорак, нитрат, Мошмер, обртаји, КО, он, т, улар, Ги, Лил, гро, Т, форум, Ир, Бизе, законит, Асирија, матичар.





## Библиотека МОЈА КЊИГА

Објављује поетска и прозна остварења савремених и класичних, домаћих и страних писаца за децу. Библиотека је намењена узрасту од 8 до 13 година. Књиге су богато илустроване, опремљене тврдим, пластифицираним и вишебојним корицама. Штампане су ћирилицом.

- |                                                                  |       |
|------------------------------------------------------------------|-------|
| 2. Круна Рас<br>ПУСТОЛОВИНЕ НЕСТАШНИХ ЗЕЧИТА, роман              | 1.000 |
| 3. Георгије Садовников<br>СПАСИЛАЦ ОКЕАНА, роман                 | 1.000 |
| 4. Ранко Рисојевић<br>ДЈЕЧАЦИ СА УНЕ, роман                      | 1.000 |
| 5. Робер Ескарпи<br>НИКАДАШЊЕ ПРИЧЕ                              | 1.000 |
| 6. Предраг Чудић<br>СМЕШНИ ЈУНАЦИ, песме                         | 400   |
| 7. Апели<br>НЕВИДЉИВИ ВИЛИ, роман<br>друго издање                | 1.000 |
| 8. Александар Поповић<br>СУДБИНА ЈЕДНОГ ЧАРЛИЈА, роман           | 1.000 |
| 9. Александар Поповић<br>ГРАЂАНСКИ ПОТПОРУЧНИК<br>РИБАНАЦ, роман | 1.000 |
| 10. Иван Ивањи<br>АЈКУЛА СА НЕЖНИМ СРЦЕМ,<br>приповетке          | 1.000 |
| 11. Жозеф Кесел<br>БЕЛО МАГАРЕНЦЕ, приповетке                    | 1.000 |
| 12. Јана Моравцова<br>БАЈКЕ СРЕБРНОГ ДЕЛФИНА,<br>друго издање    | 1.000 |

## КЊИГЕ ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

### 1.

Поводом стотог рођендана великог детектива Нолит је у библиотеци Распуст поново објавио књигу

## ДОЖИВЉАЈИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА

од Артура Конана Дојла  
Избор и предговор Јована Христића  
Превод Бранка Вучићевића

Цена: 3.000 динара

- |                                                                      |       |                                                                   |       |
|----------------------------------------------------------------------|-------|-------------------------------------------------------------------|-------|
| 13. Л. Френк Баум<br>ДОРОТИ И ЧАРОБЊАК У ОЗУ,<br>роман, друго издање | 1.000 | 27. Милован Витезовић<br>ЛАЈАЊЕ НА ЗВЕЗДЕ,<br>роман, друго издање | 1.000 |
| 14. Анто Станичић<br>ПРИЧА О СУНИЦИ                                  | 1.000 | 28. Александар Манић<br>ПЛЕМЕ ИЗ ДОЛИНЕ, роман                    | 1.200 |
| 15. Добрица Ерић<br>СУНЧЕВА ВЕРЕНИЦА, песме                          | 1.000 | 29. Мип Дикман<br>МАРЕЈН МЕЂУ ПИРАТИМА,<br>роман                  | 1.200 |
| 16. Марсел Пањол<br>ЗАМАК МОЈЕ МАЈКЕ, роман                          | 1.000 | 30. Стивн Крејн<br>ЧАМАЦ И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ                       | 1.200 |
| 17. Карл Сандберг<br>ПРИЧЕ ИЗ РУТОБАГЕ,<br>друго издање              | 1.200 |                                                                   |       |
| <b>Књиге објављене у 1986.</b>                                       |       |                                                                   |       |
| 18. А. А. Милн<br>ЈЕДНОМ ДАВНО, роман                                | 2.500 | 31. Стивн Ликок<br>У СВИМ ПРАВЦИМА,<br>хумористичка проза         | 2.000 |
| 19. Споменка Крајчевић<br>ТАЈНИ ЖИВОТ ЖИВОТИЊА                       | 1.500 | 32. Ричард Адамс<br>БРЕЖУЉАК ВОТЕРШИП, роман,<br>друго издање     | 4.000 |
| 20. Ф. Г. Лорка<br>ЗЕЛЕНЕ ПЕСМЕ                                      | 1.200 | 33. Џ. Р. Р. Толкин<br>ХОБИТ, роман, треће издање                 | 2.500 |
| 21. МАРКО КРАЉЕВИЋ<br>Одабране народне песме                         | 1.500 | 34. Итало Калвино<br>МАРКОВАЛДО, приповетке,<br>друго издање      | 1.800 |

## Библиотека РАСПУСТ

Намењена је најширем кругу младих од 12 до 16 година, кад се из детињства прелази у младост. Објављује класична дела омладинске књижевности и нове књиге домаћих писаца, као и значајна остварења савремених светских аутора која се код нас први пут појављују. Књиге су у тврдом повезу, са вишебојним илустрацијама. Имају информативну белешку о писцу и делу. Штампане су латиницом.

- |                                                       |       |
|-------------------------------------------------------|-------|
| 22. Роберт Кормије<br>ЧОКОЛАДНИ РАТ, роман            | 1.000 |
| 23. Алберто Моравија<br>НЕПОСЛУШНОСТ, роман           | 1.000 |
| 24. Сесил Деј Луис<br>СЛУЧАЈ У ОТЕРБЕРИЈУ,<br>роман   | 1.000 |
| 25. Мигел Делибес<br>СВРГНУТИ ПРИНЦ, роман            | 1.000 |
| 26. Анто Станичић<br>КОЈИМ ПУТЕМ, АФРИКАНЦЕ,<br>роман | 1.000 |

Ове књиге можете набавити у Нолитовим и другим књижарама или наручити директно од издавача: дописницом (Нолит, ООУР Издавачка делатност, Београд, Теразије 13/IV) или телефоном (011/338-150, 328-827, 338-908). Плаћање у готовом, поштанским поузећем. Најмања вредност наруџбине је 4.000 динара.

ИРО Нолит, ООУР Издавачка делатност  
Београд, Теразије 13/IV

**НАРУЏБЕНИЦА**  
Политикин забавник, 16. I 1987.

којом неопозиво наручујем следеће књиге:

(Навести редни број из огласа)

(Име и презиме)

(Место и адреса становања)

Износ од \_\_\_\_\_ динара уплатићу поштару  
при преузимању књига.

**НОЛИТ**  **NOLIT**



У Пиринејима, на југу Француске, простире се велико имање породице Делволве, њихова шума гледа на планински врх Канигу. Ту живи Лора Делволве, списатељица и сликарка чија су једина тема животиње.

— Кућа ми је увек била пуна животиња, и у Африци, где сам једно време боравила с мужем, и у Нормандији, и овде, у Пиринејима. Живели смо с коњима, псима, мачкама, чак и камилама. Без њих живот би ми био празан, лишен сваког смисла — отворено признаје Лора Делволве.

У раскошној кући тренутно борави тринаест животиња: магарци Бише и Пакрет, шетландски пони Игор, Изис, Амур и Тамела, коњи Атила и Аријана, пси Минерва, Бубул, Лотос и Мабел и ангорска мачка Шарлота.

За Бишеа Лора каже да је најпаметнији магарац којег је икада упознала. Узела га је у Мароку, као и његову девојку Пакрет. Њему је тридесет једна година, њој двадесет девет. Свакога јутра Бише сам отвара кућна врата и касом улази у салон, стаје на скупочени тепих испред камина и стрпљиво чека да му Лора очисти леђа усисивачем. То му је права манија.

Игор и Изис су најмањи шетландски пони у Француској и чекала их је судбина циркусних забављача да их Лора није купила. Они су срећни родитељи два исто тако мала понија Амура и Тамеле.

Атила је један од оних коња за које се говори да су зли и да их је немогуће зауздати, па је био одређен за кланицу. Лора и Пол Делволве су га откупили, нежношћу и стрпљењем га излечили од „траума из детињства“ и сада га Пол јаше свакога јутра. Аријана је његова ћерка.

Ангорску мачку Шарлоту нашли су у неком стоваришту где је хранена само млеком. Она је остала прилично дивља али, кад мисли да је нико не гледа, воли да се гнезди по фотељама и креветима.

Пси Минерва и Бубул умало нису завршили као заморчићи у лабораторији, а Лотоса је Лора купила у продавници животиња. Мабел је била права напаст и становници оближњег Перпињана припремали су хајку да би је се отарасили. Градоначелник се онда сетио Лоре и Пола и — Мабел је за кратко време постала умиљато и веома одано псето.

Лора са својим животињама разговара и оне је разумеју мада не говоре језиком људи. Она то приписује „струји“ која постоји између животиња и оних који их воле.

— Једном, било је то у Нормандији, седела сам за писаћим столом и радила. Мој јарац Бике изненада је отворио врата и ушао, а заједно с њим и ветар који је разбацао моје папире. Како сам била веома усредсређена на оно што сам писала, махинално сам му се обратила као да је људско биће: „Мали мој Бике, молим те затвори врата“. Бике се окренуо и... банг! покретом главе закључио је врата. Затим се испружио крај мојих ногу, „обрстио“ неколико листова исписане хартије и задремао.

СА ЖИВОТИЊАМА, СРЦЕ УЗ СРЦЕ

# ЖИВОТИЊА ГОСПОЂЕ ДЕЛВОЛВЕ

— МИ С ЊИМА  
РАЗГОВАРАМО — КАЖУ  
ЛОРА ДЕЛВОЛВЕ И ЊЕН  
МУЖ — НЕ САМО С  
ПИТОМИМ НЕГО И С  
ДИВЉИМ. ИЗМЕЂУ НАС  
ПОСТОЈИ „СТРУЈА“ ЉУБАВИ  
И РАЗУМЕВАЊА

Лора никад није сама и за писаћим столом праве јој друштво пси или мачка Шарлота.

— О томе нисам ником причала — наставља Лора. — Гдину дана касније догодила се слична ствар, али у присуству мога мужа и ћерке. Ћерка је рекла: „Пази, пази, Бикеу смета ветар па затвара врата“. Одговорила сам јој: „Не смета ми ветар, ја сам га томé научила“.

И Лорин муж Пол, заједно с њом један од првих истраживача

Галапагоса, има са животињама „струју“ разумевања, чак и с дивљим.

— Пре око двадесет пет година — прича он — на острву Фернандина у Галапагоском архипелагу били смо вероватно прва људска бића која су тамошње животиње виделе. После десетак дана боравка један велики пеликан стао ми је на главу, оклизнуо ми се низ шешир, па крај мојих ногу и погледао ме. Пружио сам му руку и он је почео да ми кљуца прсте својим позапашним кљуном. Рекао сам му: „Мало лакше, боли ме“. И он је наставио, веома нежно!

— Старим — каже Лора, која је управо објавила књигу „Са животињама, срце уз срце“ — а кућа ми је још пуна животиња о којима треба бринути. Већ неколико година не узимам нове. Шта би се с њима десило ако бих умрла? Дала сам им велики део себе, моја веза с њима сувише је снажна и не верујем да би се навикле на живот без мене. Мислим да ми то даје снагу да живим што дуже, до последње од мојих животиња.

Б. Д.



Игор и Изис, најмањи шетландски пони у Француској, слободно шетају салоном Лоре Делволве.





## НИЈЕ ЛАКА СУДБИНА ПРВАКА

У „Политикином забавнику“ број 1818 од 31. октобра 1986. објављен је чланак „Шаховски геније или...“ с надсловом „Иза леђа популарне игре“ и поднасловом „Све што будете овде прочитали није правило, али чињеница је да има врло мало изузетака“.

Много података у овом тексту је нетачно, што код читалаца Забавника, нарочито млађих, може да створи неистиниту слику о шаховским шампионима и другим велемајсторима ове игре. Због тога желим да укажем на главне пропусте које је аутор начинио у овом напису.

Титула светског шампиона у шаху утемељена је тек крајем 1885. године када су у Њујорку Вилхелм Штајниц и Јоханес Цукерторт потписали два правна акта којима су утврдили начин борбе за светски шаховски шампионат. Штајниц је добио тај меч, који се играо од 11. јануара до 29 марта 1886. године у Њујорку, Сент Луису и Њу Орлеансу, и био шампион света до 26. маја 1894. кад је титулу изгубио у мечу против Емануела Ласкера. Према томе, нетачно је да је Штајниц био светски шампион 28 година.

Други шаховски великан, др Александар Алехин, приказан је у веома наепријатном светлу. Зар је овај шампион, узор Таљу, Каспарову, Нони Гаприндашвили, Маји Чибурданидзе и многим другим познатим шахистима, могао да буде само непоправљиви пијанац, који је „приликом једне симултанке мокрио пред масом света“?

Тачно је да је Алехин пио алкохол, да је у животу имао и слабих тренутака, али тврдим да речи које је о њему изнео аутор овог текста не одговарају истини. Сумњам да би „ноторни алкохоличар“ могао да буде шампион света од 1927. до 1935. и од 1937. до 1946. односно до краја живота и да чак 62 пута у каријери победи на шаховским турнирима. Цео шаховски свет и данас Алехину одаје дужну пажњу. И не само он: пре неколико година једна тек откривена планета добила је његово име.

Алехин је радо играо симултанке широм света. С великим успехом три пута је гостовао и у Југославији, али није познато да је при томе начинио испад како наводи писац овог текста. Ако је тако нешто раније негде и забележено, далеко је од истине, као и навод о Алехиновом мангупском понашању.

Роберт Фишер био је шампион од 1972. до 1975, а не до 1974. године како је наведено у тексту. Тачно је да титулу није бранио и да му је она одузета без борбе, али су без основа тврдње о његовим наводним захтевима да добије гомилу долара. Шахисти добро знају да Боби Фишер није такав да би тражио „хиљаде долара од бившег светског



првака Виктора Корчноја за сваки потез...“ Узгред да напоменем да Виктор Корчној никада није био првак света.

У тексту поводом којег се јављама има још података који могу да се оспоре, као: „Први званични првак света у шаху Штајниц имао је обичај да плуне противника кад би овај повукао нарочито јак потез!“ Штај-

ниц је играо на турнирима од одласка из родног Прага у Беч 1858. све до пред смрт. На турниру је последњи пут играо у Лондону 1899. Умро је 12. августа следеће године у Њујорку. Зар би Штајниц могао да игра на турнирима и да још буде шампион света да је само једном плунуо противника на сцени?

Сматрам да су ове примедбе, иако их има још, довољне да укажу да напис „Шаховски геније или...“ није постигао циљ због којег је написан. Јер, шаховски генији нису онакви какви су представљени у том тексту. Истина, болест напада и прваке света и велемајсторе као и све друге људе. Међутим, из шаховских епизода и анегдота, често измишљених, не би требало састављати текстове из којих би млади читаоци доносили закључке који би у сасвим другом светлу приказивали шах, шахисте и шаховске шампионе.

СЛАВКО В. ДОМАЗЕТ  
Карађорђева 16/1  
11300 Смедерево

Када је наш сарадник из једног страног шаховског часописа превео текст „Шаховски геније или...“, ни он ни ми, као у шаховској партији, нисмо слутили да ћемо овим непажљивим „отварањем“ врло брзо стићи до сопствене мат-позиције: признајемо да је ова „завршница“ друга Домазета успелија и вештија од наше „партије“ о другој страни личности шаховских великана и догађаја. Захваљујући овом зналцу историје шаха: његово писмо је још један доказ да се текстови у Забавнику читају пажљиво, што нас опомиње на сталну обазривост при одабирању тема и начину писања о њима. Али, признајмо сви ипак да су и шаховски великани понекад заиста непредвидљиви као и игра по којој су чувени, па неће да нас изненади ако још неко од читалаца повуче свој „потез“ као одговор овом љубитељу шаха, који је такође погрешио: Штајниц није био првак света до 26. маја 1886, како је у писму наведено, већ до 26. маја 1894. године, што смо исправили.

## СТИДЉИВКО С ОБАЛЕ МОРА

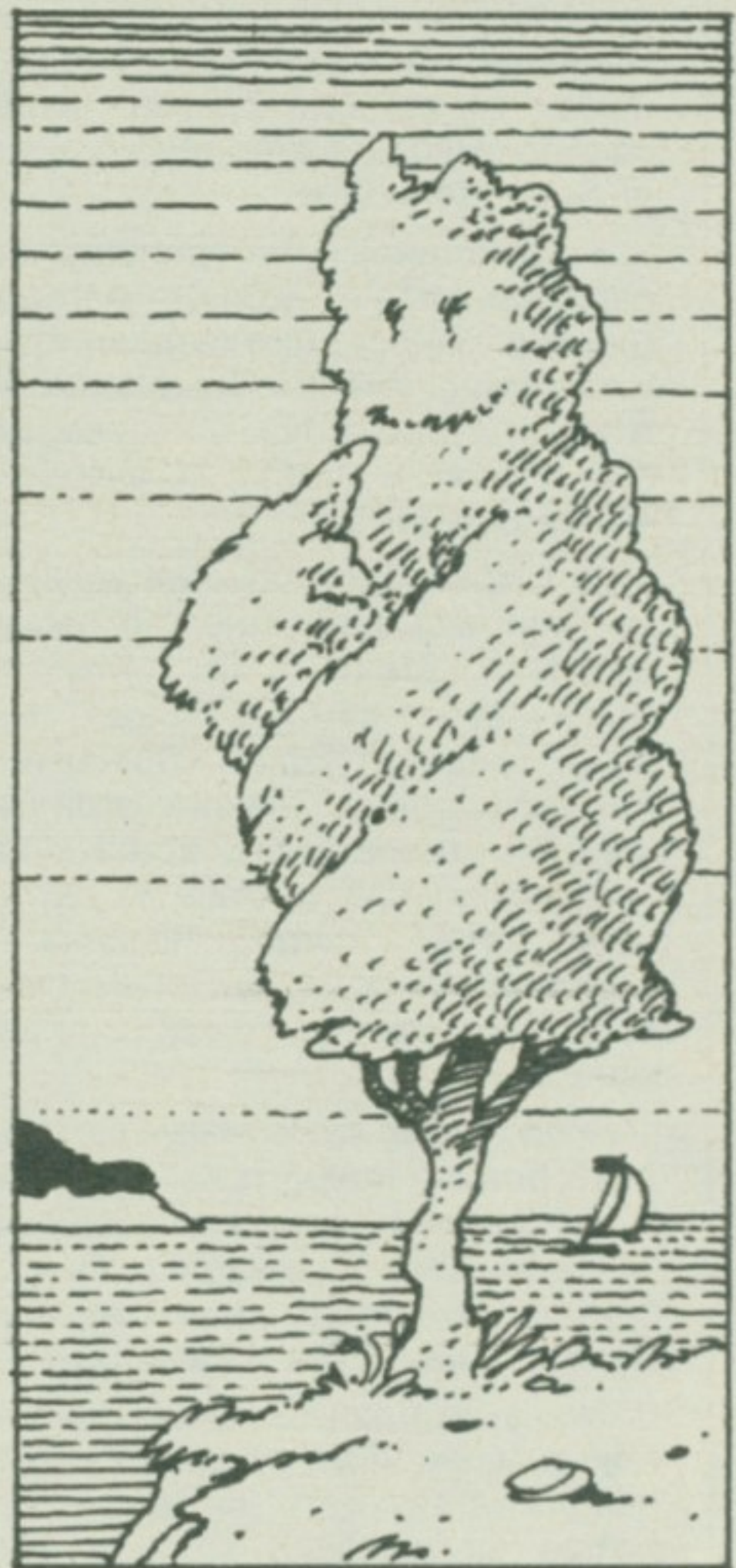
Ових дана била сам у Херцег-Новом, граду познатом по мимози, и видела прве цветове на овом дрвету. Међутим, о њему не знам ништа, па бих волела да у Малој пошти пишете и о мимози.

РАДМИЛА ЈОВИЋЕВИЋ  
31250 Јелен До

Мимоза има особину којом може да се „похвали“ ретко која биљка: она уме да се „стиди“! Зато је у нашем народу позната и под именом стидљивке. Листови неких врста су веома осетљиви на разне спољашње надражаје: на лаган додир, дашак ветра, промену светлости, па чак и појаву облака

на небу, они се склапају, као да се стиде, да би се опет раширили после извесног времена.

Иначе, мимоза припада истоименој породици тропских и суп-



тропских дрвећа, у које се убраја преко 300 врста, разних величина и облика стабала, боје цветова и времена цветања. Неке врсте су пореклом из Јужне Америке, док друге слободно расту у Индији. Широм света, па и код нас, мимоза се гаји као украсна биљка, и то на сунчаним местима, јер је осетљива на хладноћу.

Дрво неких врста користи се у индустрији намештаја и за израду украсних предмета, јер је тврдо и трајно.

## ЉУБАВНА ЈАБУКА

Никако ми није јасно откуда назив „парадајз“ што би, како ми се чини, била наша верзија речи „парадизо“, односно – рај. Друго, и наша реч – „рајчица“ опет има сасвим неземаљско значење.

ВЛАДА ПАВЛОВИЋ  
Шабана Спахије 82  
38300 ПЕЋ

Кад је парадајз са својим крупним црвеним плодовима први пут пренет из Јужне Америке у Европу, о њему су се причале свакојаке легенде. Зато се у француском првобитно звао *romme d'amour* (љубавна јабука), у италијанском је и данас *romodogo* (златна јабука), а Немци су га једно време звали *Paradiesapfel* – „рајска јабука“. Скраћењем тог немачког израза настало је наше парадајз, а преводом – рајчица.



Директор НО „ПОЛИТИКА“  
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“  
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник  
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника  
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоновић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Половић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуровић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миланко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-771. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1. 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:  
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:  
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ  
ГОДИШЊА:

|            |            |
|------------|------------|
| САД        | \$ 42.-    |
| СР НЕМАЧКА | ДМ 93.-    |
| ШВЕДСКА    | Шкр. 299.- |
| ФРАНЦУСКА  | Ффр. 285.- |
| ШВАЈЦАРСКА | Шфр. 79.-  |

Уплате из иностранства плати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руковођилац ООУР-а „Дубока штампа“

## ТРАЖИМО

### ПРИЈАТЕЉЕ

Мирела Секалец, Неретванска 16, 54000 Осијек – има 14 година, воли рок музику и жели да се дописује са младима из Југославије.

Љупка Варкоњи, Едварда Кардеља 25, 43300 Копривница – има 14 година, воли дружење и дописивање, спорт, књиге и све што воле млади.

Викторија Гајта, Војнички трг 24/1, 26300 Вршац – има 11 година, воли забавну музику, навија за Партизан.

Мартина Бакран, Павлековићева 6, 41000 Загреб – имам 14 година, волим књиге, музику и дописивање.

Весна Ковачевић, Жртва фашизма 49, 51000 Ријека – има 10 година, сакупља значке, салвете и налепнице.

Кристина Манасиева, Раде Кончар 37, 92310 Винаца – има 13 година, воли дописивање, сакупља слицице певача.

## ИГОРЕ, ЈАВИ СЕ КЈАРИ!

У Југословенском конзулату у Трсту саветовали су ми да се за помоћ обратим „Политикином забавнику“, јер је он међу младим у Југославији веома читан лист. Бићу вам заиста искрено захвална уколико у њему одвојите простор и за ово моје писмо, што ми је једина нада да опет нађем пријатеља до кога ми је веома стало.

Ево о чему се ради:

Желела бих да ми се јави младић из Југославије који се зове Игор и кога сам крајем августа прошле године срела у Кракову, у дискотеци „Форум“, а затим и у Варшави. Он је био на екскурзији са својим разредом. Одсео је у хотелу у Новој Хути.

Зовем се Кјара, имам двадесет две године, живим у Торину и студирам медицину. Истовремено молим све оне који познају овог Игора или знају његову адресу да ми се јаве. „Забавнику“ захваљујем и поздрављам га.

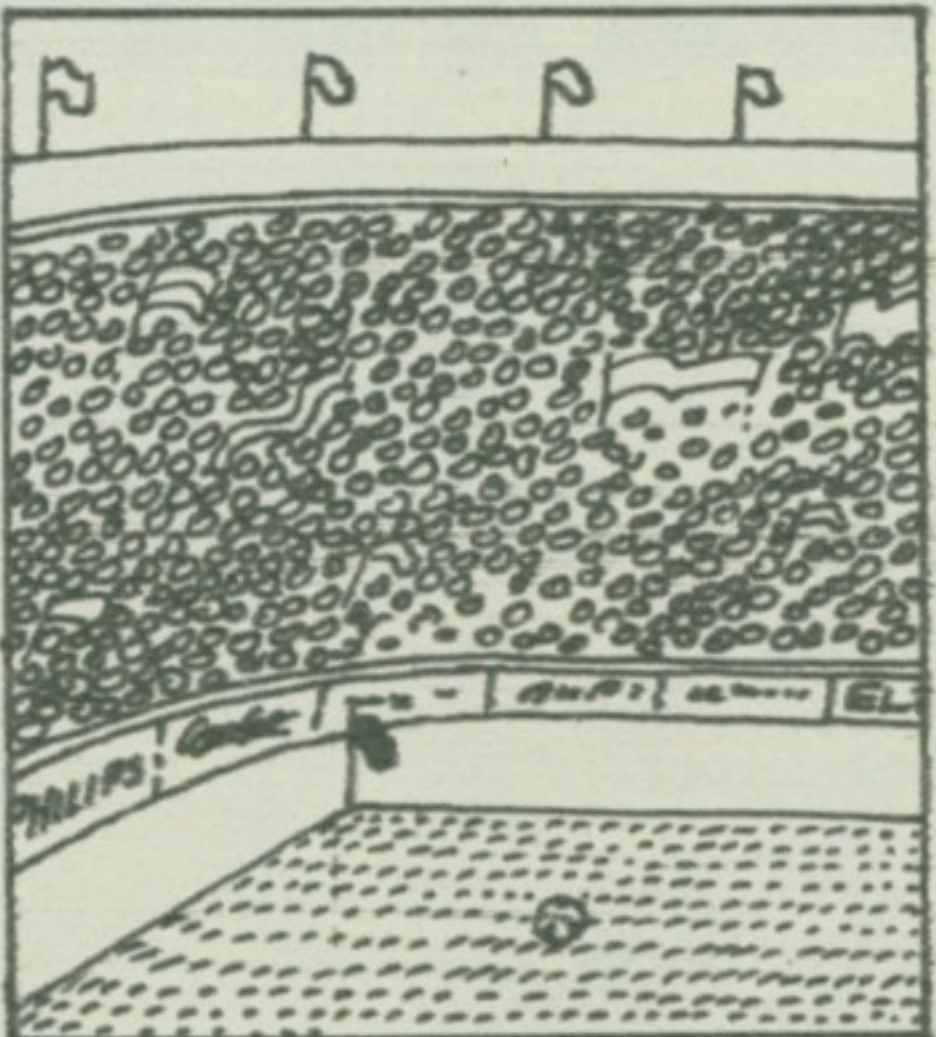
CHIARA CONRADO  
Via Buenos Aires 96/E  
10137 Torino  
ITALIA

## МАРАКАНА, А У ПРАГУ

Који је највећи стадион на свету и колико прима гледалаца?

НЕБОЈША ЛОНЧАР  
Ивана Милутиновића 27  
84210 Пљевља

Најчешће се сматра да је највећи стадион чувена Маракана, али не она на Топчидерском брду у Београду, већ у Рио де Жанеиру. Међутим, постоји стадион који може да прими 35 хиљада гледалаца више од најпознатије фудбалске арене на свету. То је стадион Страхов у Прагу који је сagraђен још 1934. године и прима готово четврт милиона људи, тачније 240 хиљада! Међутим, Страхов није искључиво фудбалски стадион, као Маракана, јер се на њему одржавају и такмичења из многих других спортова. Али, Маракана је ипак Маракана: подигнута је у земљи фудбала и само за фудбал, и на њеним трибинама може да се смести 205 хиљада људи, по чему је рекордер. Чак 155 хиљада гледалаца имају удобна седишта. Овај фудбалски храм подигнут је пред 4. првенство света у фудбалу 1950.



године. На велику жалост ватрених карiona, Бразил се на овом шампионату није овенчао титулом најбољег на свету: у финалу је изгубио од Уругваја са 2:1.

### ПРЕВОД ДУБИОЗНЕ НАСТАВНИЦЕ

Грдећи нас на часу због сасвим обичних несташлука, једна наша наставница неколико пута нам је поновила: „Да, да сви сте ви и те како дубиозни и малициозни!“ Због ових речи, њена љутња нам је била чак и смешна. Замислите, нико у целом одељењу није знао шта ове речи значе! Један наш друг је чак рекао да „дубиозан“ значи „дубок“, па смо се питали како смо ми то „дубоки“. И да ли „малициозан“ значи „мален“, односно „ситан“, како мисле неки у разреду. Мислим да ми, ученици седмог разреда, више нисмо ни малени ни ситни, као, рецимо, прваци.

Молим вас да и мени и мојим

другарицама и друговима објасните „значење“ наставничине љутње. Или, краће, преведите нам је на наш језик!

МИРЈАНА  
51271 Криви пут

Обе речи које вам је упутила наставница двоструко су опаке, и по свом значењу и по пореклу. И те



како бисте схватили поруку њене љутње да вам је рекла да сте сви сумњиви и зловни, јер би тако гласиле њене речи кад се преведу на наш језик. Тад би вас оне вероватно и заболеле, а не би вам биле смешне. Обе су страног, латинског порекла, и за њих у нашем језику постоји више речи којима могу да се замене. Дубиозан, наравно, не значи „дубок“, већ сумњив, подозрив, склон сумњи, који сумња... „Малициозан“ је по значењу заиста малена, ништавна реч неугодног значења. У „преводу“ је зловна, пакосна, подмукла, лукава, неваљала...

Ако већ у нашем богатом језику постоје одговарајући изрази за овакве језичке уљезе и странце, сумњив је и неваљао језик оног ко говори дубиозно и малициозно.

## АРАГОН ИЗ ОХРИДА

Шаљем вам ову мени драгу песму Луја Арагона са жељом да је објавите у Малој пошти. Волео бих да још неко ужива у њеној лепоти...

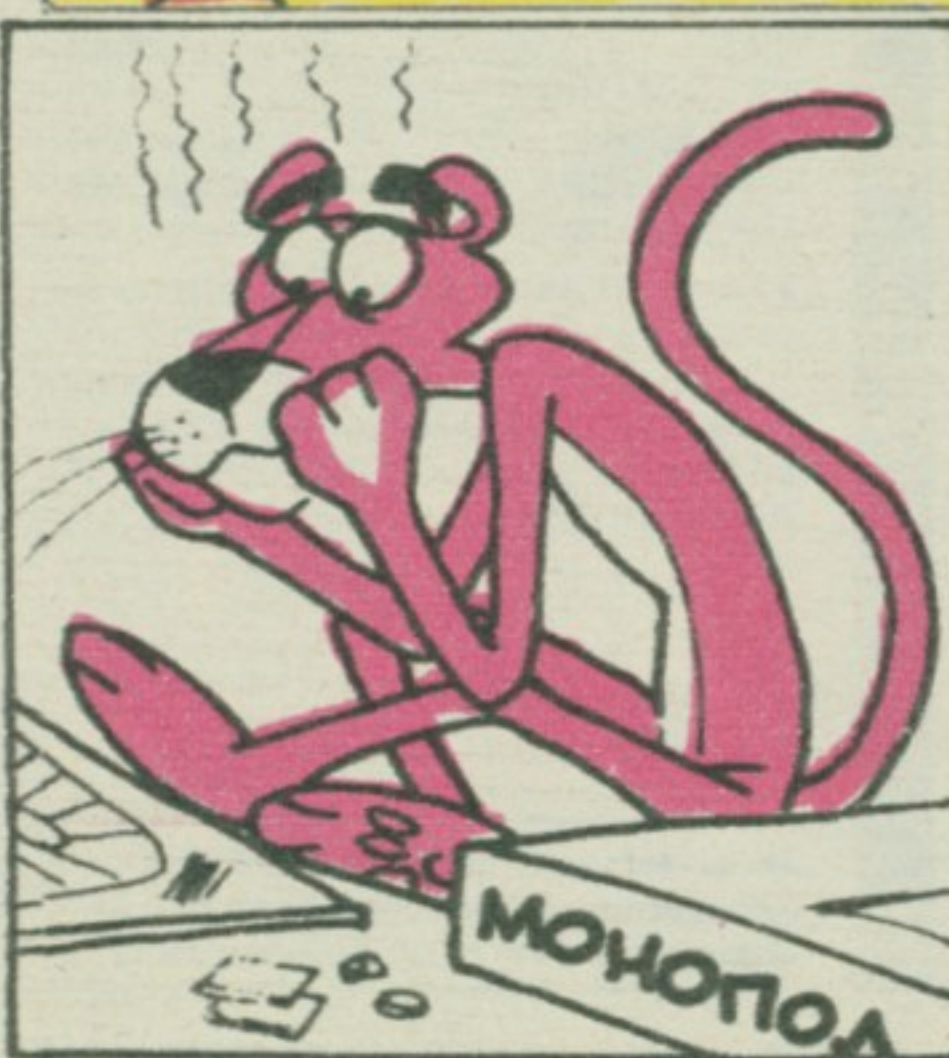
ДИМЕ МИТРЕВСКИ  
Цара Самуила 34  
97300 Охрид

Отишла си на сва врата  
Остала ме у свим пустињама  
Тражио сам те у зору изгубио у подне  
Где год погледах тебе не беше  
Дан празнији од лучког мола  
Тишина у којој зовем а одговора нема  
Остала си ме као недовршену реченицу  
Као предмет случајну стварчицу неку столицу  
К'о летовалиште на крају лета  
Разгледницу у фиоци  
Јеси ли се икада сажалила  
На сенку што те у стопу прати.





# **ПАНТЕР ПАНТА**





Рођен је 1952. године у Сремској Митровици. У стрипу се определио за карикатурални стил. Између две главне постојеће традиције, америчке и европске, Милојковић је склонији овој другој. Док је амерички комични стрип дводимензионални и сведен на контуру („Редов Били“ Морта Вокера и „Хогар страшни“ Дика Брауна), европски је мање

редукован, поседује мноштво детаља. На Милојковића највише је утицао француски аутор Франкен, цртач свима добро познатог „Гаше“. „Пацери“ су најпознатији Милојковићев стрип. Табла коју вам представљамо први пут је објављена у „ЈУ стрипу“ 1981. године.

избор: Зоран Ђукановић

Božidar Milojković: **ПАЦЕРИ**





